

A BUK KAI RA PROPET IEREMIA

*A nioro kai God pire Ieremia ma ra vartuluai
pirana*

¹ A umana tinata kai Ieremia natu i Kilkia, tikai ta diat ra umana tena tinabar dia ga ki Anatot ta ra gunan Benjamin, ² nina ba ra tinata kai ra Luluai i ga tadav ia ta ra kilala Iosia natu i Amon i ga king Iuda tana, ma ta ra kilala a vinun ma a utul ta kana varkurai. ³ I ga tadav ia bula ta ra kilala Ieoiakim natu i Iosia i ga king Iuda tana, ma i ga tuk tar ta ra mutuai ra kilala a vinun ma tikai Sedekia natu i Iosia i ga king Iuda tana, tuk tar ta ra gai a ilima nina di ga ben vavilavila pa ra tarai Ierusalem tana.

⁴ Io, ra tinata kai ra Luluai i ga tadav iau dari: ⁵ Lua, ba pa iau ga vaki u boko ta ra tatal na bul, iau ga nunure u, ma ba pa u ga vana rikai boko kan ra bala i ra vavina iau ga pilak voire pa u; iau ga tibe u pi una propet pire ra lavur vuna tarai. ⁶ Ma iau ga biti: Ua, Luluai God! A varvai pa i tale iau, tago iau a bul uka. ⁷ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Koko una biti, Iau a bul uka; tago una ga vana tadav diat par ba ina tulue u tadav diat, ma ra lavur magit par ba ina tul tar diat i tam una ga tatike diat. ⁸ Koko una burut ure diat, tago ina ki piram upi ina valaun u, ra Luluai i biti. ⁹ Ma ra Luluai i ga tulue ra limana pi na bili ra ngiegu; ma ra Luluai i ga biti tagu: Ea, iau tar vung kaugu

tinata ta ra ngiem; ¹⁰ gire, gori iau tar vaki u pi una lualua ta ra umana vuna tarai ma ra umana vuna gunan, upi una rururubat ma una rarasada, ma una varvarli ma una vakavakaina, upi una vavavatur ma una vavauma.

¹¹ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav iau dari: Ieremia, u gire ra ava? Ma iau ga biti: Iau gire ra buka na davai na galip. ¹² Ma ra Luluai i ga biti tagu: I dovot ra magit u tar gire; tago iau makmakile kaugu tinata pi ina pait ia.

¹³ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav mule iau dari: U gire ra, ava? Ma iau ga biti: Iau gire ra ngala na kabala i buabuai, ma ra matana i gigira uti maro ra papar a labur. ¹⁴ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Maro ra papar a labur ra kaina na puongo rikai ma na tadav ra tarai par ta go ra gunan. ¹⁵ Tago ina oro pa ra umana vuna tarai par ta ra umana vuna gunan ta ra papar a labur; ra Luluai i biti; ma diat a vut, ma diat a vatur kadia umana kiki na king tikitikai ta ra mataniolo Ierusalem, ma ta ra lavur papar a liplip tana, ma maravai ra lavur pia na pal Iuda. ¹⁶ Ma ina vaarike kaugu varkurai ure diat, ure kadia lavur bilak na mangamangana par; tago dia tar vana kan iau ma dia tar tun ra bulit i ang na katkat tadav ra umana enana god, ma dia tar lotu tadav ra kau na lima i diat iat.

¹⁷ Kari una vi pit ra livuam, ma una tut, ma una ve diat ta ra lavur tinata ina tul tar ia tam; koko una burutue diat kan ina vaburut u ta ra luaina mata i diat. ¹⁸ Tago gori iau tar liplip kikel u da di liplip kikel ra pia na pal, ma una da ra pagapaga i palariam, ma una da ra liplip i palariam gobol, upi una tur bat ra gunagunan par, ra umana

king Iuda, ra umana luluai tana, ra umana tena tinabar tana, ma ra tarai ta ra gunan. ¹⁹ Ma diat a varubu ure u, ma pa diat a ongor valar pa u, tago iau ki maravut u pi ina valaun u, ra Luluai i biti.

2

A Luluai i tul vovo pa Israel ure kana varpiam

¹ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav iau dari:
² Una vana, ma una varvai ta ra luaina mata i ra tarai Ierusalem dari: A Luluai i biti dari: Iau nuk pa boko kaum varmari ba u ga bul vavina boko, kaum varmari ba dor ga ki na bartaulai kalama boko, ba u ga mur iau ta ra pupui, ta ra gunan ba pa ta uma tana. ³ Di ga vakilang vaire Israel upi kai ra Luluai, kana vuai e; diat par dia en vue da takun diat; a kaina na tadav diat, ra Luluai i biti.
⁴ Avat ta ra kuba i Iakob, ma avat ra lavur apik na tarai ta ra kuba i Israel, avat a valongore ra tinata kai ra Luluai; ⁵ A Luluai i biti dari: A umana tama i vavat dia tar gire tadav ra mangamangana gegagege ava tagu, tago dia ga vana vailik kan iau, ma dia ga mur ra mangamangana vakuku, ma dia ga ki vakuku? ⁶ Ma pa dia ga biti dari: Akave ra Luluai nina i ga ben vairop avet kan ra gunan Aigipto, nina i ga lue rap avet ta ra pupui, ta ra gunan i bil ma i tungtung pitipit, a gunan i mage ma i bingnimuna, a gunan ba pa ta na i ga vana alu tana, ma i lingling? ⁷ Ma iau ga agure vaolo pa avat ta ra gunan i tup ia ra magit tana, upi avat a en ra vuaina ma avat a vatur vake ra tabarikik tana; ma ba ava ga vana tana ava ga vakaina kaugu gunan, ma ava ga vabilak tuna ra gunan iau ga kale pa ia. ⁸ A umana tena tinabar

pa dia ga biti dari: Akave ra Luluai? Ma diat dia bibili ta ra varkurai pa dia ga nunure iau; a umana raprap bula dia ga piam vue iau, ma ra umana propet dia ga tata na propet tai Baal, ma dia ga mur ra mangamangana ba pa i topa ta magit. ⁹ Kari dat a vartoto boko, ra Luluai i biti, ma avet ma ra umana bul mur ta vavat avet a vartoto. ¹⁰ Boina avat a bolo na ta ma avat a vana ta ra lolo Kitim, ma avat a gire; avat a vartuluai uro Kedar, ma avat a nuk bulu pa ia; ma avat a gire ba ta magit damana abara vang. ¹¹ Dave, ta tika na vuna tarai bar i tar kia vue kana umana god, ma a dovotina vakir diat a umana god tuna? Ma ga kaugu tarai dia ga ki ur vue kadia minamar ma ra magit vakuku. ¹² A Luluai i biti dari: U a bala na bakut, una kaian, una dadadar ma una lingling muka ta go ra magit. ¹³ Tago kaugu tarai dia tar pait ra ivu kaina magit: dia tar vana kan iau ra mata na tava na nilaun, ma dia tar kal kadia ta umana tung na tava, a umana tung na tava nina dia talok ma pa ta tava ta diat.

¹⁴ Dave, Israel i vilavilau bar? Ba i tultul bar? Ta ra ava i da ra magit na vurbil? ¹⁵ Ra umana nat na leon dia ga bor ia ma dia ga kukukula. Dia tar nila vue kana gunan; kana umana pia na pal dia tar imur, ma dia tar kapakapana. ¹⁶ Damana ra tarai Nop ma ra tarai Tapankes dia tar pamar ra tunurot na ulum. ¹⁷ Dave, pa u ga vakaina mule u laka, tago u ga vana kan ra Luluai kaum God, ta nam ra e ba i ga agure pa u ta ra nga? ¹⁸ Ma go, ta ra ava u vana Aigipto pi una mome ra tava ta ra Nil, ba ta ra ava u vana Asiria pi una mome ra tava ta ra Oiparat? ¹⁹ Ra Luluai God kai ra lavur

kor i biti dari: Kaum bilak na mangamangana iat na tovo u, ma kaum varpian na pit u; boina una nunure ma una kapa ba ia ra magit i kaina ma i mapak ba una vana kan ra Luluai kaum God ma una iba upi ra variru piragu.

²⁰ Tago ania u ga bubur kaum kip, ma u ga al kutu kaum lavur vivi, ma u ga biti: Pa ina kudakudar; tago ta ra lavur lualuana dia tuluai urama ma ta ra lavur bit a davai dia lubalubang u ga va timtibum da ra paiga na vavina. ²¹ Ma a dovotina iau ga tar vaume u, a kat na davai na vain tuna, a dovot na ibul; i dave bar tago u tar enana piragu da ra umana ingar i ra kuabar na davai na vain? ²² Ma ona u manga dalu mule u, ma ona u vangala ra sop tam, kaum varpian pa na panie ta ra luaina matagu, ra Luluai God i biti: ²³ Dave u bitbiti dari: Vakir iau dur, vakir iau mur ra umana Baal? Una gire kaum nga ta ra male, una matoto ta kaum papait; u da ra kamel i vutvut ma i tenten vurvurbit, ²⁴ da ra kuabar na as ta ra bil, nina i tungatunga ta kana mamainga; to ia na tur bat ia ta kana mamainga ta kana e? Diat par dia tikan upi ia pa dia ongor upi ia; ba kana gai i vut diat a.tikan tadav ia. ²⁵ Koko una vana ma ra kaum ba pa u vung ra pal a kaum, ma koko ra kongkongim na mage; ma u ga biti ka: Pata, i dekdek; tago iau mainge ra umana vaira, ma ina murmur diat.

²⁶ Da ra tena nilong i ruva ba di barat ia, damana di varuva ra tarai Israel, diat ma kadia umana king, ma kadia umana luluai, ma kadia umana tena tinabar, ma kadia umana propet, ²⁷ nina dia biti ta ra davai, U tamagu, ma ta ra vat,

U tar kava iau; tago dia tar vue tamur tar tagu, ma pa dia lingan upi iau; ma ga ta ra e diat a malari tana diat a biti dari: Una tut, ma una valaun avet. ²⁸ Ma akave kaum lavur god nina u ga pait diat upi kaum? Boina diat a tut, ona i tale diat upi diat a valaun u ta ra kilala i tup u; tago ra niluluk ure kaum lavur god i varogop ma ra niluluk ure kaum lavur pia na pal, Iuda.

²⁹ Upi ra ava ava mainge ba dat a vartoto? Avat par ava ga piam vue iau, ra Luluai i biti. ³⁰ Iau ga luba vakuku ra umana natu i vavat, ma pa dia ga matoto tana; kavava pakat na vinarubu iat i ga ubu vue kavava umana propet da ra leon a tena vardodoko. ³¹ Ea, avat a taun tarai, avat a nuk pa ra tinata kai ra Luluai. Dave, iau ga da ra bil vang pire Israel? Ba da ra gunan i bingnimuna? Ta ra ava kaugu tarai dia biti dari: Da tar takunu varbaiai, pa avet a vana tadav mule u? ³² Dave, tika na bul vavina na valubane kana magit na marmar, ba ra taulai kalama kana mal na minong? Ma a dovotina kaugu tarai dia tar vala valubane iau a bungbung.

³³ U ti mar kaum lavur mangamangana upi da manane u! Kari u tar tovo tar kaum mangamangana ta ra umana kuabar na vavina bula. ³⁴ Ma go bula, di tar tikan tadav ra gapu i ra umana luveana, a umana tena takodo, ta kaum ngu na mal; pa u gire diat ta ra pakana di lolobong tana. Ma ure nam diat, ³⁵ u ga biti ka: Iau tuptup uka tana; a dovot kana kankan i tar ngo muka kan iau. Ea, ina kure u, tago u bitbiti dari: Pa iau ga varpiam.

³⁶ Ta ra ava u manga betabete vurvurbit upi una vaenana pa kaum mangamangana? Una ruva boko ure Aigipto da u ga ruva ure Asiria. ³⁷ Una vana kan go bula, ma una palagur ra ulum ma ra ura limam; tago ra Luluai i tar pilak vue diat u ogogabut ta diat, ma pa una ti boina ta diat.

3

¹ Di biti dari: Ba tika na tutana i pala vue kana vavina, ma ra vavina i vana kan ia ma dir taulai ma ra enana tutana, dave, ra tutana lua na lilikun mulai pirana? Gala damana ra gunan pa na manga dur vang? Ma ga u, u ga ki na igoro na vavina, ma mangoro dia ga tadav u, ma u nuk ia bar ba una talil mulai piragu? ra Luluai i biti. ² Una tadatadarake ra umana luana, ma una gire; akave ra pakana ba pa di ga ki tadav u tana? U tar ki pa diat ta ra papar a nga da ra te Arabia ta ra bil, ma u tar vadur ra gunan ma kaum kini na paiga na vavina ma kaum bilak na mangamangana. ³ Kari di tur bat ra bata, ma ra bata namur pa i bura; Ma a dovotina ra pal a matam i da ra pal a. mata i ra paiga na vavina, ma u pue vue ra vavirvir. ⁴ Dave, pa una tangi tadav iau papa gori dari: Tamagu, dor ga talaina papa ra bung iau ga bul tana? ⁵ Dave, na kulot vatikai? Na kankan pa na mutu? Ea, u tar tata, ma u tar pait ra kaina magit, ma u tar pait valar pa ia.

A Luluai i lul pa Israel dir ma Iuda pi dir a nukpuku

⁶ Ma ta ra kilala Iosia i ga ki na king tana, ra Luluai i ga biti tagu dari: Dave, u tar gire ra magit Israel nina i vana kan iau i tar pait ia? I tar tutua

ta ra lavur luana dia manga tuluai, ma i ki ta ra lavur bit a davai dia lubalubang, ma i ki ie da ra igoro na vavina. ⁷ Ma ba i ga tar pait go ra lavur magit iau ga nuk ia dari: Kan na talil piragu. Ma pata, pa i ga talil; ma tana vavina Iuda a tena vartuam i ga gire. ⁸ Ma iau ga gire, ba iau ga tar okole vue Israel ma iau ga tar tul tar ra buk na pala varbean tana, tago Israel nina i vana kan iau i ga po, tana vavina Iuda a tena vartuam pa i ga burut; pata, ia bula i ga vana ma i ga ki da ra igoro na vavina. ⁹ Ma tago kana kini na igoro na vavina i da ra magit vakuku pirana, i ga vadur ra gunan par, ma i ga po ma ra lavur vat ma ra lavur davai. ¹⁰ Ma a dovotina go ra lavur magit di pait ia, ma tana vavina Iuda a tena vartuam pa i ga lilikun piragu ma ra dovot na balana, i tavis ika, ra Luluai i biti.

¹¹ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Israel nina i vana kan iau i papait na takodo a ik tai Iuda a tena vartuam. ¹² Una vana, una lingan upi ra papar a labur, ma una varvai ma go ra tinata, ma una biti: U Israel, nina u vana kan iau, boina una lilikun mulai, ra Luluai i biti; pa ina bobo u ma ra kankan, tago iau a tena varmari, ra Luluai i biti, pa ina kulot vatikai pa na mutu. ¹³ Ia kaka una tata kapa ure kaum bilak na mangamangana, tago u tar piam vue ra Luluai kaum God, ma u ga vana vurvurbit pire ra umana vaira ta ra lavur bit a davai dia lubalubang, ma pa ava ga torom ta ra nilaigu, ra Luluai i biti.

¹⁴ Avat a umana bul ava vana kan iau, boina avat a talil, ra Luluai i biti; tago iau da kavava tutana, ma ina ben pa avat, tika tai tika na pia na

pal, ma a ivut tai tika na apik na tarai, ma ina agur pa avat uro Sion; ¹⁵ ma ina tibe avat ma ra umana tena varbalaurai varogop ma ra nuknukigu, ma diat a tabatabar avat ma ra kabinana ma ra minatoto. ¹⁶ Ma ba ava peal ma ava tar tavua ta ra gunan, ra Luluai i biti, ta nam ra e pa da biti mulai, A bok na kunubu kai ra Luluai; pa na arikai mulai ta ra nuknuk i diat, ma pa diat a nuk pa mule; pa diat a vana mulai tana, ma pa da pait mule. ¹⁷ Ta nam ra e da vatang Ierusalem ba ra kiki na king kai ra Luluai, ma ra lavur vuna tarai diat a vana varurung tana, tadav ra iang i ra Luluai aro Ierusalem, ma pa diat a pue ngangar mulai ta ra kaina mamainga ta ra bala i diat.

¹⁸ Ta nam ra kilala ra tarai Iuda diat a varagur ma ra tarai Israel, ma diat a vana rikai varurung kan ra gunan ta ra papar a labur, ma diat a vana ta ra gunan ba iau ga tul tar ia ta ra umana tama i vavat upi diat a kale vake.

¹⁹ Iau ga nuk ia ba ina vaki avat livuan ta ra umana natugu, ma ina tabar avat ma ra vakak na gunan, a tiniba i ko kakit pire ra lavur vuna tarai; ma iau ga nuk ia ba avat a vatang iau ba Tota, ma pa avat a vana irai kan iau. ²⁰ A dovot, da ra vavina i tabunu kan kana tutana ma ra vavagu, damana avat a tarai Israel ava ga pait ra vavagu piragu, ra Luluai i biti. ²¹ Di valongore ra nilai tikai ta ra ul a lualuana, a tinangi ma ra nilul kai ra tarai Israel; tago dia tar vana rara ta kadia vinavana, ma dia tar valubane ra Luluai kadia God. ²² Avat a umana bul nina ava vana kan iau, avat a lilikun ma ina valangalanga avat kan ra vinavana irai. Ea, ave tar tadav u, tago u ra Luluai

kaveve God. ²³ A dovotina a maramaravut di nuk upi ia marama ra buabuana ma ra varvareo ta ra lualuana, a magit vakuku; a dovotina ra valavalaun ure Israel i tur pire ra Luluai kada God. ²⁴ Ma ra magit na vavirvir i tar konom vue ra papalum kai ra umana tama i dat papa ra bung da ga bul tana, kadia kikil na sip ma kadia kikil na bulumakau, ra lavur natu i diat, a umana tutana ma ra umana vavina. ²⁵ Boina ba dat a va ma kada vavirvir, ma kada purpuruan na tuba dat; tago da tar pait ra kaina mangamangana tadav ra Luluai kada God, dat ma ra umana tama i dat, papa ra bung da ga bul tana tuk tar gori, ma pa da ga torom ta ra nilai ra Luluai kada God.

4

¹ Israel, ona u mainge ba una lilikun, una lilikun piragu, ra Luluai i biti. Ma ona una vung vue kaum lavur bilak na mangamangana kan ra luaina matagu, pa da kari vue u; ² ma una vavalima ma ra mangamangana i dovot ma i takodo ma i ko dari, Da ra Luluai i laun; ma ra umana vuna tarai diat a tata vadoane mule diat i tana, ma diat a langlang tana.

³ Tago ra Luluai i biti ta ra tarai Iuda ma tai Ierusalem dari: Avat a ipuk kavava pia i kurkur, ma koko avat a vavauma livuan ta ra kura kait. ⁴ Avat a poko kikil avat ure ra Luluai, ma avat a vatur vake ra pokakikil tuna ta ra bala i vavat, avat a tarai Iuda ma avat ava ki Ierusalem; kan kaugu kankan na io, ma na birao ma pa ta na na pun valar pa ia, tago i kaina kavava mangamangana.

Da vakaina Israel ma ra vinarubu

⁵ Avat a varvai tana aro Iuda, ma avat a vaarike pire Ierusalem, ma avat a biti: Avat a vu ra tavor ta ra gunan, avat a varvai ma ra ngala na nilai vavat dari: Avat a vana varurung, ma dat a olo ra umana pia na pal di ga liplip bat diat. ⁶ Avat a vatur ra vakilang uro Sion, avat a takap upi avat a laun, koko avat a tur uka; tago ina kap vaarike ra kaina maro ra papar a labur, ma ra ngala na vinirua. ⁷ Tika na leon i tar vana rikai kan kana lokalokor, a tena varli ure ra umana vuna tarai; go i vanavana ta kana nga, i tar vana rikai kan kana pakana upi na li vakaina kaum gunan, upi kaum umana pia na pal diat a kapakapana ma pa ta na na kiki ta diat. ⁸ Boina avat a vi pit ma ra mal na tabun, avat a tangtangi ma avat a kukukula, tago ra kulot kai ra Luluai pa i ngo kan dat.

⁹ Ma ta nam ra bung, ra Luluai i biti, a niongor kai ra king na panie, ma damana ra niongor kai ra umana luluai; ma ra umana tena tinabar diat a kakaian, ma ra umana propet diat a purpuruan. ¹⁰ Ma iau ga biti: Ea, Luluai God, a dovotina u tar manga tuam pa go ra tarai, ma Ierusalem bula, tago u biti, Avat a ki na malmal; ma go, a pakat na vinarubu i tar tuk tar ta ra bala i diat. ¹¹ Ta nam ra e da biti ta go ra tarai ma tai Ierusalem dari: A malamalapang na vuvu maro ra lualuana ta ra bil i tadav natu i kaugu tarai, vakir upi na imire ba upi na vagomgom ia, ¹² kaugu dekdek na vuvu na vana rikai ma pa i topa nam ra papalum; go ina vatang bula ra varkurai ure diat.

¹³ Ea, na vana rikai da ra umana bakut, ma kana lavur kiki na vinavana diat a da ra kalivu-

vur; kana umana os dia vutvut tuna ma ra umana minigulai pata. Dat a umana biaui, tago di li dat! ¹⁴ U Ierusalem, una dalu vue ra kaina mangamangana kan ra balam upi da valaun u. Aivia ra bung kaum kaina ninunuk na ki boko ta ra balam? ¹⁵ Tago ra nilai tikai i varvai maro Dan, ma i vaarike ra kaina maro ra lualuana Epraim. ¹⁶ Avat a vatang ia pire ra umana vuna tarai; ea, avat a varvai ure Ierusalem, ba ra umana tena minakila dia tar pot maro ra gunan vailik, ma dia manga tata ure ra umana pia na pal Iuda. ¹⁷ Da ra umana tena minakila ta ra uma dia tur kikilane, tago i ga tar tut na varpam ure iau, ra Luluai i biti. ¹⁸ Kaum mangamangana ma kaum lavur papait dia vuna tago go ra lavur magit dia tar tadav u; go kaum bilak na mangamangana; a dovotina i mapak tago i tuk tar ta ra balam.

¹⁹ A balagu! A balagu! I kadik tuna ra balagu; i purpuruan ra balagu, i dekdek upi ina ki mut; tago iau tar valongore ra nilai ra tavur, a vuvu na vaninara ure ra vinarubu. ²⁰ A vinirua ma ra vinirua mulai di varvarvai tana, tago di tar li vakaina ra gunan par; di re vakaian vue kaugu umana pal na mal, ma kaugu umana mal na bakbak ta ra pitu mata. ²¹ Aivia ra bung boko ina gire ra vakilang, ma ina valongore ra nilai ra tavur? ²² Tago kaugu tarai dia papaua, dia ngulngul ure iau, a umana topor na bul, ma pa dia matoto. Dia la ka ta ra kaina mangamangana, ma pa dia minana pi diat a pait ra boina.

²³ Iau ga gire ra rakarakan a gunagunan, ma ea, i ga purpuruan ma i ga kapakapana ka; ma ra maup arama liu, ma pa ta kapa tana. ²⁴ Iau ga

gire ra lualuana, ma ea, dia ga gurguria, ma ra umana buabuana par dia ga malmaliara. ²⁵ Iau ga gire, ma pa ta tutana i ga ki, ma ra umana beo liuliu dia ga tar lop. ²⁶ Iau ga gire, ma ea, ra umauma i ga pui, ma ra lavur pia na pal tana dia ga tarip ta ra luaina mata i ra Luluai, ma ure kana ngala na kankan. ²⁷ Tago ra Luluai i biti dari: Ra gunagunan na kapakapana ka, ma pa ina li vakakit vue. ²⁸ A rakarakan a gunagunan na lingligur tana, ma ra lavur bakut diat a likutan; tago iau tar tatike, iau tar kure ta ra balagu, ma pa iau pukue ra nuknukigu tana, ma pa ina vana tapuku kan ia. ²⁹ A tarai par ta ra pia na pal dia takap ure ra varvareo kai ra umana tena ki os ma ra umana tena panak; dia vana ra lokalokor, ma dia koko rikai ta ra umana vat; a lavur pia na pal par dia lingling, ma pa ta na mulai i ki ta diat. ³⁰ Ma ba di li vakaina u, ava una pait ia? Ma a dovotina u mal ma ra mal meme tuna, ma u mamar ma ra lavur marmar na goled, ma i mong ra matam, ma u moamong vakuku ka; a umana talaim dia milmilikuane u, dia mainge ke ba diat a ub u. ³¹ Tago iau tar valongore ra tinangi da ra tinangi na vavina ba i tup ia ra kinadik, da ra niriri kai nina i kakava tavuna, a nilai natu i Sion a vavina, ba i tungatunga upi ra vuvu, ba i tultulue ra limana, ma i biti: Go iau tar malari! Tago ra tulungeagu i matmat ta ra luaina mata i ra umana tena vardodoko.

5

A varpam kal Ierusalem ma kai Iuda

¹ Avat a vila vurvurbit ta ra lavur nga Ierusalem, ma avat a gire, ma avat a matoto, ma avat a tikatikan ta ra umana tavul tana upi ta tika na tutana, ta tikai ba i pait ra magit i takodo ma i anan upi ra dovotina; ona ta tikai damana tana, ina mari ia. ² Ba dia biti, Da ra Luluai i laun! dia vavalima vavaongo.

³ Ea, Luluai, a matam pa. i gire upi ra dovotina vang? U tar luba diat, ma pa i tabun ra bala i diat; u tar vapanie diat, ma dia ole ke ra varvaminana; dia ga valeo ra bala i diat upi na leo ta dir ma ra vat; dia ole ra nukpuku. ⁴ Ma iau ga biti: A dovot go diat a umana biaui, dia tabobo; tago pa dia nunure ra mangamangana kai ra Luluai, ma ra varkurai kai kadia God; ⁵ ina tadav ra umana ngalangala, ma ina tata pire diat, tago dia nunure ra mangamangana kai ra Luluai ma ra varkurai kai kadia God. Ma ga go diat par dia ga bubur ra kip ma dia ga al kutu ra umana vivi. ⁶ Kari tika na leon maria ra pui na ubu diat, ra leing na pap maro ra bil na li vakaina diat; ra lepad* na kiki uai ta kadia lavur pia na pal, ma diat par ba dia irop tana da karat kadakadal diat; tago i peal kadia lavur varpiam, ma dia tar manga vana irai.

⁷ Ina mari davatane mule u? A umana natum dia tar vana kan iau, ma dia tar vavalima ta ra iang i diat ba pa, dia god; ba iau ga tar tabar vamaur tuna diat, dia ga po ko, ma dia ga vana varurung ta ra lavur pal na igoro na vavina, a kor diat. ⁸ Dia ga da ra umana os ba dia tar ian ta ra malana; tikatikai ta diat i anan upi ra vavina kai

* **5:6:** A lepad, a mangana king da ra ngala na pusi, a tena varkarat.

talaina. ⁹ A Luluai i biti: Dave, pa ina bali go ra lavur magit ta diat? Ma pa ina varobo bar pire ra vuna tarai da go?

¹⁰ Avat a ko rikai ta kana liplip, ma avat a varli, ma koko avat a vamutue; avat a laga vue ra umana ingaingarina, tago vakir diat kai ra Luluai.

¹¹ Tago ra tarai Israel ma ra tarai Iuda dia tar vartuam tuna piragu, ra Luluai i biti. ¹² Dia tar pue vue ra Luluai, ma dia ga biti dari: Vakir ia nam; ma vakir ra kaina na tadav avet, ma vakir avet a gire ra pakat na vinarubu ba ra mulmulum.

¹³ Ra umana propet diat a da ra vuvu boko, tago pa ta tinata i ki pire diat; damana da pait ia ta diat.

¹⁴ Kari ra Luluai, ra God kai ra lavur kor, i biti dari: Tago ava vatang ra tinata dari, ina vabirao kaugu tinata ta ra ngiem upi na da ra iap, ma go ra tarai diat a da ra davai, ma na vaimur diat.

¹⁵ Ea, avat a tarai Israel, ia tulue tika na vuna tarai maro vailik tadav avat, ra Luluai i biti; a dekdek na vuna tarai diat, a vuna tarai ania tana, a vuna tarai ba pa u nunure kadia tinata, ma ra magit dia tatike pa i kapa piram. ¹⁶ Kadia popopoi na pu i da ra tung na minat i panganga, diat par a umana lebe. ¹⁷ Ma diat a en vue ra vuai kaum uma, ma kaum gem nina i topa ra umana natum, a umana tutana ma ra umana vavina, ba diat a en ia; diat a en vue kaum lavur kikil na sip ma kaum lavur kikil na bulumakau, ma diat a en vue kaum lavur davai na vain ma kaum lavur davai na lovo; diat a nila vue kaum lavur pia na pal ma ra pakat na vinarubu, nina di liplip bat diat ma u ogogabut ta diat.

¹⁸ Ma ta nam ra e bula pa ina vamutue vakakit

u, ra Luluai i biti. ¹⁹ Ma ba ava biti dari: Ta ra ava ra Luluai kada God i tar pait go ra lavur magit pire dat? una biti ta diat dari: Da ava ga vana kan iau ma ava ga torom ta ra umana vaira na god ta kavava gunan, damana avat a toratorom ta ra umana vaira ta ra gunan ba vakir kavavat.

²⁰ Avat a vaarike go ta ra kuba i Iakob, ma avat a varvai tana ta ra gunan Iuda dari: ²¹ Avat a umana papaua ma ra umana lunga, nina ava vung ra kiau na mata i vavat ma pa ava gigira ilam, ma ava vung ra talinga i vavat ma pa ava valongor ilam, avat a valongore go: ²² A Luluai i biti: Dave, pa ava burut tagu? Pa ava dadadar vang ta ra luaina matagu? Iau ga langun bat ra ta ma ra veo ta ra varkurai pa na mutu, ma i dekdek upi na lubu lake tana. Ma a dovotina, ra bobol na pupuar ma pa na ongor pa ia, na roro ma pa na lubu pakit ia. ²³ Ma go ra tarai a bala i diat i tut na varpiam ma i pue ngangar; dia tar tut na varpiam ma dia tar takap. ²⁴ Ma vakir dia biti ta ra bala i diat dari: Boina dat a ru ra Luluai kada God go, nina i tulue ra bata, ra bata i lua ma ra bata i murmur, ta kana e, ma nina i tibe tar ra umana vik ta dat ba da varurue ra magit na uma tana. ²⁵ Kavava bilak na mangamangana i tar tigel vue go ra lavur magit, ma kavava lavur varpiam dia tar tur bat ra boina ta vavat.

²⁶ Tago di gire tadav ra umana tena varpiam pire kaugu tarai; dia makmakila, da ra umana tena akir beo dia kiki uai; dia kapi ra kun upi ra tarai diat a papa tana. ²⁷ Da ra pal na beo i kor ma ra umana beo, damana ra kuba i diat i kor ma ra vartuam; kari dia tar ngala ma dia tar

uviana, ²⁸ dia tar tubu ma dia tavaliran. Pa ta langun mulai ta kadia kaina mangamangana; pa dia varkurai ma ra takodo na varkurai ure ra nat na ling upi na tavua, ma ra takodo na magit kai ra luveana pa dia kure. ²⁹ A Luluai i biti: Dave, pa ina bali go ra lavur magit? Ma pa ina varobo bar pire ra vuna tarai da go?

³⁰ A magit na kinaian ma ra magit i kaina tuna di tar pait ia ta ra gunan: ³¹ a umana propet dia tata nā propet ma ra vaongo, ma ra umana tena tinabar dia varvarkurai da dia mainge; ma kaugu tarai dia mainge damana, ma ava avat a pait ia ta ra mutuaina?

6

A vinirua kai Ierusalem ma kai Iuda

¹ Avat a umana natu i Benjamin, avat a takap kan ra bala na pia na pal Ierusalem upi avat a laun, ma avat a pupunge aro Tekoa, ma avat a vatur ra vakilang aro Bet-Akerem; tago ra kaina i papait na vana rikai maro ra papar a labur, ma ra ngala na vinirua. ² Ina mut vue natu i Sion a vavina, a metekina ma ra lagarina. ³ A umana tena balabalaure sip diat a tadav ia ma kadia lavur kikil na sip; diat a vatut kadia lavur pal na mal kikil ia, ma diat a tabar kadia umana sip, tikatikai ta kana pakana. ⁴ Avat a vaninare ra vinarubu ure; dat a tut upi dat a vana urama ba ra keake i ki tur. A umana malari dat; a keake i tar ki ria, ma ra malur na ravian i tar lolovina. ⁵ Dat a tut, ma dat a vana urama na marum, ma dat a re vue kana lavur pal na luluai. ⁶ Tago ra Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Avat a bual vue ra umana

davai, ma avat a kal guve ra ngala na bobokon ure Ierusalem; go ra. pia na pal da babali pirana, tago diat par tana dia pait ika ra arung varbat. ⁷ Da ra tava i ninim rikai ta ra kivu, damana ra kaina mangamangana i ninim rikai tana; di valongore ra tinata ure ra vakavakaina ma ra varvabilak; ra minait ma ra umana kinkin dia tur vataikai ta ra luaina matagu. ⁸ Ierusalem, una nuk pa ra varvalai, kan ina ki irai kan u, kan ina li u pi una da ra bil ika, da ra gunan i kapakapana ka.

⁹ A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Da tangatanga bulu ta ra ibaiba tai Israel da di tangatanga ta ra davai na vain; a limam na bili mule ra umana ingaingarina, da ra tena varurue vuai na vain i papait ia. ¹⁰ Ina tata ma ina varvai pire to ia diat, upi diat a valongore? Ea, ra talinga i diat i vaut, i dekdek upi diat a valongore; ea, ra tinata kai ra Luluai i da ra magit na varkulumai pire diat, pa dia gugu tana. ¹¹ Kari iau buka ma ra karangap na kankan kai ra Luluai, i tup iau ba iau tuba bat ia ta ra balagu; una lingire taun ra umana bul ta ra pal a nga, ma taun ra umana barmana dia kiki varurung; tago ra tutana bula ma kana taulai da kinim vavilavilau pa dir, ra kua bula ma ra patuana. ¹² Ma da nur tar ra kuba i diat ta ra umana enana, ma damana kadia umauma ma kadia umana vavina; tago ina tulue ra.limagu taun ra tarai dia ki ta go ra gunan, ra Luluai i biti. ¹³ Tago diat par a umana ikilik ma ra umana ngala diat a umana lup tabarikik; ma diat par a umana tena vaongo, i tur pa ia ta ra propet ma i tuk tar ta ra tena tinabar. ¹⁴ Dia tar mal vakuku ra magit kaugu tarai dia kaina tana,

ma dia biti, A malmal, a malmal, ma pa ta malmal i ki. ¹⁵ Dave, dia ga vavirvir ba dia ga pait ra magit i bilak? Pata, pa dia ga vavirvir tana, ma pa dia ga ula; kari diat a virua varurung ma diat dia virua; ta ra e ba ina balbali pire diat diat a bura, ra Luluai i biti.

¹⁶ A Luluai i biti dari: Avat a tur uka na nga ma avat a idok, ma avat a titir upi ra umana nga lualua, ba nuve ra nga i boina ma avat a vana tana ma ra bala i vavat na ngo. Ma dia ga biti ka: Vakir avet a vana tana. ¹⁷ Ma iau ga tibe ra umana monamono ta vavat, ma dia ga biti: Avat a valongore ra nilai ra tavur. Ma dia ga biti ka: Pa avet a valongore. ¹⁸ Kari avat a umana vuna tarai, avat a valongore, ma avat ava kiki varurung, avat a nunure ra magit da pait ia livuan ta diat. ¹⁹ U a rakarakan a gunagunan, una valongore; ea, ina tulue ra kaina tadav go ra tarai, a vuai ra nuknuk i diat iat, tago pa dia ga kapupi kaugu tinata, ma dia ga pilak vue kaugu varkurai. ²⁰ Upi ra ava di kap ia uti piragu ra bulit i ang na katkat maro Seba, ma ra tup maro ra gunan vailik? Kavava umana tinabar di tuntun tar ia pa iau mainge diat, ma pa iau gugu ta kavava lavur tinabar. ²¹ Io, ra Luluai i biti dari: Ea, ina vung ra umana vat na tukatukai ta ra luaina mata i go ra tarai, ma ra umana bartamana, a umana tutana, diat a tuke diat; a tara ma ra umana talai diat diat a virua.

²² A Luluai i biti dari: Ea, tika na vuna tarai diat a pot maro ra gunan ta ra papar a labur, ma tika na ngala na vuna tarai na tut rikai maro ra ngu na rakarakan a gunagunan aro iat. ²³ Dia

vature ra panak ma ra rumu, diat a umana tena varvakadik, ma pa dia varvarmari, a nilai diat i roro da ra ta; dia ki ra umana os ma dia tur tatamiai ure ra vinarubu, upi diat a varubu ma u, natu i Sion a vavina. ²⁴ Da ga valongore ra varvai tana, a lima i dat i bilua vanavana; a nginarao i tar kinim vake dat, ma ra kinadik da i kinim vake ra vavina i to na kavava. ²⁵ Koko una vana oai upi ra umauma, ma koko una vanavana ta ra nga; tago ra pakat na vinarubu kai ra ebar i ki ie, ma ra ngala na bunurut ta ra lavur papar. ²⁶ U natu i kaugu tarai, a vavina, una vi pit ma ra mal na tabun, ma una bubuluai ta ra kabu; una korkor da ure ra bul a kavakake, una tangi mat; tago ra tena varli na vut vakaian pire dat.

²⁷ Iau tar vaki u pi u a tena valavalar na silva pire kaugu tarai nina ba na valar diat; ma una matoto ta kadia mangamangana ma una valar ia. ²⁸ Diat par a umana bilak na tena varpiam, ma dia vana vurvurbit ma ra tinata na varvul; dia da ra palariam gobol ma ra palariam tuna, diat par dia pait ra bilak na mangamangana. ²⁹ A vuvuvu i vuvu mat, ma ra iap i tun vue ra bol; di tun vagomgom vakuku ia, tago pa di rubat vue ra umana tena varpiam. ³⁰ A tarai diat a vatang diat ba ra kaina silva, tago ra Luluai i tar pilak vue diat.

7

Avat a mal pa kavava mangamangana ma ra lavur magit ava pait ia

¹ A tinata nina i ga tadav Ieremia tai ra Luluai dari: ² Una tur ta ra mataniolo ta ra kuba i ra

Luluai, ma una vaarike go ra tinata ie, ma una biti dari: Avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, avat a tarai Iuda par ba ava olo ta go ra mataniolo upi avat a lotu tadav ra Luluai. ³ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Avat a mal pa kavava mangamangana ma ra lavur magit ava pait ia, ma ina vaki avat ta go ra gunan. ⁴ Koko avat a nurnur ta ra tinata na vartuam dari: A pal i gomgom kai ra Luluai, a pal i gomgom kai ra Luluai, a pal i gomgom kai ra Luluai go. ⁵ Tago ona ava mal bulu pa kavava mangamangana ma ra lavur magit ava pait ia, ma ona ava pait ra magit i takodo pire vavat varvargil, ⁶ ma ona pa ava ki taun ra vaira, ra nat na ling, ma ra ua na vavina, ma ona pa ava doko ra tena takodo ta go ra gunan, ma ona pa ava mur ra umana enana god upi avat a kaina tana, ⁷ io, ina vaki avat ta go ra gunan, ta ra gunan iau ga tul tar ia ta ra umana tama i vavat, papa ania ma pa na mutu. ⁸ Ea, ava kapupi ra tavar na tinata, a tinata ba pa na topa ta magit. ⁹ Dave, avat a loalong, ma avat a vardodoko, ma avat a po, ma avat a vavalima vavaongo bar, ma avat a tun tar ra bulit i ang na katkat tadav Baal, ma avat a mur ra umana enana god nina lua pa ava ga nunure diat, ¹⁰ ma namur avat a vana mulai uti pi avat a tur ta ra luaina matagu ta go ra pal, nina di vatang ra iangigu tana, ma avat a biti, Ave tar langalanga mulai, upi avat a pait go ra lavur magit na milmilikuan? ¹¹ Dave, go ra pal nina di vatang ra iangigu tana i da ra babang kai ra umana tena nilong ta ra luaina mata i vavat? Ea, iau iat iau tar gire, ra Luluai i biti.

¹² Ma go avat a vana ta kaugu kiki nina i ga tur Silo, aina ba iau ga vaki vatavuna ra iangigu ie, ma avat a gire ra magit iau ga pait ia tana ure ra varpam kai kaugu tarai Israel. ¹³ Ma go ra Luluai i biti dari: Tago ava tar pait go ra lavur papalum, ma ba iau ga vala tata pire vavat ma pa iau ga vabing, pa ava ga valongore, ma ba iau ga oro pa avat, pa ava ga torom, ¹⁴ io, ra magit iau ga pait ia tai Silo, ina pait ia bula ta go ra pal nina di vatang ra iangigu tana ma ava ogogabut tana, ma ta nam ra gunan ba iau ga tul tar ia ta vavat ma ra umana tama i vavat. ¹⁵ Ma ina okole vue avat kan ra luaina matagu, da iau ga okole vue ra umana tura i vavat par, ra tarai Epraim par.

A kankan kai God ure ra nilotu tadav ra umana enana god

¹⁶ Kari koko una araring ure go ra tarai, ma koko una vatang ta kinail ba ta nilul ure diat, ma koko una lul vovo pa iau, tago pa ina torom tam. ¹⁷ Dave, pa u gire ra lavur mangamangana dia pait ia ta ra lavur pia na pal Iuda ma ta ra lavur pal a nga Ierusalem? ¹⁸ A umana bul dia varurue ra davai, ma ra umana tama i diat dia vautunge, ma ra vaden dia bing ra plaua, upi diat a tun ra gem ai ra tadar na vavina arama liu ra maup, ma upi diat a lingire ra tinabar na nimomo ta ra umana enana god, upi diat a vakankan iau. ¹⁹ Dave, dia vakankan iau iat vang? ra Luluai i biti. Vakir dia vakankan mule diat iat vang, upi na ula ra mata i diat? ²⁰ Kari ra Luluai God i biti dari: Ea, da lolonge kaugu kankan ma kaugu kulot taun go ra gunan, taun ra tarai ma taun ra umana vavaguai, ma taun ra umana davai ta ra

pui, ma taun ra vuai ra pia; ma na birao ma pa da pun ia.

A balbali ure ra varpiam kai Iuda

²¹ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Avat a vot kavava lavur tinabar ma kavava umana tinabar di tuntun tar ia, ma avat a en ra kirip. ²² Tago pa iau ga tata ta ra umana tama i vavat, ma pa iau ga vartuluai pire diat ta nam ra bung iau ga agure vairop diat kan ra gunan Aigipto, ure ra umana tinabar di tuntun tar ia ma ure ra umana mangana tinabar; ²³ go ra magit iau ga vartuluai me pire diat, dari: Avat a kapupi ra nilaigu, ma iau kavava God boko, ma avat kaugu tarai; ma avat a vanavana ta ra lavur nga ina kure tar ia ta vavat upi avat a ki mamal tana. ²⁴ Ma pa dia ga kapupi ia, ma pa dia ga kap talinga; dia ga mur uka ra nuknuk i diat iat, ma dia ga pue ngangar ta ra kaina mamainga ta ra bala i diat, ma dia ga vana murmur uka, ma pa dia ga vana uro na lua. ²⁵ Papa ra bung ra umana tama i vavat dia ga irop kan ra gunan Aigipto tuk tar gori, iau ga vala tulue kaugu lavur tultul a umana propet pire vavat a bungbung par, ma pa iau ga vabing; ²⁶ ma pa dia ga kapupi iau, ma pa dia ga kap talinga, dia ga karduk uka; dia ga manga kaina ka ta ra umana tama i diat.

²⁷ Ma una varvai ma go ra lavur tinata pire diat, ma pa diat a kapupi u; ma una oraoro bula upi diat, ma pa diat a torom tam. ²⁸ Ma una biti ta diat dari: Go ra vuna tarai pa dia kapupi ra nilai ra Luluai kadia God, ma pa dia vatur vake

ra varvateten; a dovotina i tar panie, ma di tar kutu vue kan ra ngie i diat.

²⁹ Ierusalem, una kut vue ra tagal a ulum ma una vue, ma una tangtangi ta ra lualuana; tago ra Luluai i tar pilak vue ra taun tarai i kankanuane, ma i tar vana kan ia. ³⁰ Tago ra tarai Iuda dia tar pait ra magit i bilak ta ra luaina matagu, ra Luluai biti; dia tar vaki kadia lavur magit dia milmilikuan ta ra pal di vatang ra iangigu tana, upi diat a vadur. ia me. ³¹ Ma dia ga pait ra tavul a lotu aro Topet, ta ra male kai natu i Inom, upi diat a tun tar ra umana natu i diat ta ra iap tana, a umana bul tutana ma ra umana bul vavina; go pa iau ga tul tar ia ta diat, ma pa i ga vana rikai ta ra nuknukigu. ³² A Luluai i biti; Io, ra e na vut ba pa da vatang mule Topet ba ra male kai natu i Inom, da vatang ia boko ba ra male na vardodoko; tago diat a pupunang aro Topet, tago pa ta maup irai mulai. ³³ Ma ra umana beo liuliu ma ra umana leing ra pia diat a en ra virua i go ra tarai, ma pa ta na na korot vue diat. ³⁴ Ma ina vapanie vue ra gara ma ra gugu kan ra umana pia na pal Iuda ma kan ra umana pal a nga Ierusalem, ma ra nilai ra taulai kalama bula a tutana, ma ra nilai ra taulai kalama a vavina; tago ra gunan na lingling ika.

8

¹ Ta nam ra e, ra Luluai i biti, diat a kal pa ra ur i ra umana king Iuda, ma ra ur i ra umana luluai, ma ra ur i ra umana tena tinabar, ma ra ur i ra umana propet, ma ra ur i ra tarai Ierusalem, kan ra tung na minat dia va tana; ² ma diat a vuare diat ta ra luaina mata i ra keake, ma ra gai, ma ra

kor par arama ra maup, nina dia ga manane diat, ma dia ga torom ta diat, ma dia ga mur diat, ma dia ga bala upi diat, ma dia ga lotu tadav diat; pa da varurue diat, ma pa da punang diat, diat a da ka ra puputa ra pia. ³ Ma ra ibaiba ta go ra kaina apik na tarai nina dia ki ta ra lavur gunagunan ba iau ga tar korot tar diat i tana, diat a pilak pa ra minat, ma ra nilaun pata, ra Luluai kai ra lavur kor i biti.

A varpam ma ra balbali tana

⁴ Go bula una biti ta diat: A Luluai i biti dari: Dave, a tarai dia bura bar ma pa dia tut mulai? Tikai na vana irai bar ma pa na talil mulai? ⁵ Io, ta ra ava go ra tarai Ierusalem dia vala vana irai? Dia tatabai ta ra vartuam, ma dia ole ra vinavana talil. ⁶ Iau ga ki na valongor, ma vakir dia ga tata mamal; pa ta tikai i nukpuku ta kana varpam ma ra tinata dari: Ava iau tar pait ia? Diat par dia mur uka kadia nga iat da ra os i kamkavie ra vinavana upi ra vinarubu. ⁷ Maia, ra mou ta ra vavai ra bakut i nunure kana e; ma ra uka ma ra tamatamele ma ra iai dital nuk pa ra e ba dital a lilikun tana; ma ga kaugu tarai dia ngulngul ta ra varkurai kai ra Luluai.

⁸ Dave ava biti dari: Ave kabinana, ma ra varkurai kai ra Luluai i ki pire vevet? Ea, ra vartuam na pen kai ra umana tena tutumu i tar pukue upi ra vaongo. ⁹ A umana tena kabinana dia ruva, diat a ururian ma da kinim vake diat; ea, dia tar pilak vue ra tinata kai ra Luluai, ma ra mangana kabinana ava i ki pire diat?

¹⁰ Kari ina nur tar kadia umana vavina ta ra umana enana, ma kadia umana uma bula upi diat

a vatur vake diat, tago diat par, a umana ikilik ma ra umana ngala, a umana lup tabarikik; ma diat par a umana tena vaongo, i tur pa ia ta ra propet ma i tuk tar ta ra tena tinabar. ¹¹ Dia tar mal vakuku ra magit kaugu tarai dia kaina tana, ma dia biti, A malmal, a malmal, ma pa ta malmal i ki. ¹² Dave, dia ga vavirvir ba dia ga pait ra magit i bilak? Pata, pa dia ga vavirvir tana, ma pa dia ga ula; kari diat a virua varurung ma diat dia virua; ta ra e ba ina balbali pire diat diat a bura, ra Luluai i biti.

¹³ Ina vaimur vakakit vue diat, ra Luluai i biti; pa ta vuai na vain na tavua ta ra davai na vain, ma pa ta vuai na lovo na tur ta ra davai na lovo; ma ra mapina na maranga, ma ra umana magit iau ga tabar diat me diat a panie kan diat. ¹⁴ Ta ra ava da kiki ka? Avat a kor varurung, ma dat a olo ta ra umana pia na pal di ga liplip bat diat, ma dat a virua ie; tago ra Luluai kada God i tar nur tar dat ta ra vinirua, ma i tar vamomo dat ma ra tava mapak, tago da tar piam vue ra Luluai. ¹⁵ Da ga nuk upi ra malmal, ma pa ta bo na magit i ga papangai, ma upi ra e na nilagar, ma ea, a bunurut uka! ¹⁶ Di valongore ra kurkurung i kana lavur os maro Dan, ma ba kana lavur ongor na os dia kukukula ra gunagunan par i dadadar; tago dia tar pot, ma dia tar en vue ra gunan ma ra lavur magit tana, ra pia na pal ma diat dia ki tana. ¹⁷ Tago ea, ina tulue ra umana vui livuan ta vavat, a umana tena varkarat, ma i dekdek upi da papait bat diat: ma diat a karat avat, ra Luluai i biti.

A tinata na niligur ure Iuda dir ma Ierusalem

18 Gala ina vamaram pa mule iau ta kaugu niligur! A balagu i bilua. 19 Ea, ra nilai natu i kaugu tarai, a vavina, i tangtangi maro ta ra gunan vailik: Dave, ra Luluai pa i ki Sion? Kana King pa i ki pirana vang? Ta ra ava dia ga vakankan iau ma kadia lavur tabataba ma ra lavur magit vakuku? 20 A e na varuruai i tar par, a kilala na keake i tar mutu, ma pa di ga valaun dat. 21 Iau tar kinkin ure ra kinkin kai natu i kaugu tarai, a vavina; iau tar korkor; a kinaian i tar vake iau. 22 Dave, pa ta bira ure ra kinkin aro Gilead? Dave, pa ta tena valagar aro? Ta ra ava natu i kaugu tarai, a vavina, pa i lagar mulai?

9

1 Gala ra ulugu na polo ko, ma gala ra matagu na da ra kivu na lur, gala ina tangi ra bungbung na keake ma ra bungbung na marum ure diat dia ga virua pire kaugu tarai! 2 Gala kaugu ta pal na vavagil ure ra umana tena vinavana ta ra pupui, upi ina vana kan kaugu tarai ma ina ki irai kan diat! Tago diat par a umana tena nipo, a loko na tarai na vavagu. 3 Ma dia lele ra karamea i diat da kadia panak up diat a vaongo; ma dia tar ongor ta ra gunagunan, ma ga vakir dia ongor upi ra dovotina; tago dia kia vue tika na kaina mangamangana ma ta ra kaina mangamangana, ma pa dia nunure iau, ra Luluai i biti. 4 Avat tikitikai avat a balaure avat kan ra umana talai vavat, ma koko avat a nurnur tai tika na tura i vavat, tago a umana tura i vavat par diat a vavagu, ma ra umana talai vavat par diat a varurai. 5 Ma diat a tuam vargilliane diat, ma

pa diat a vatang ra dovotina; dia tar vateten ra karamea i diat upi na vaongo ko; dia ongor mat ma ra kaina papait. ⁶ A kubam i tur livuan ta ra vartuam, ma ure ra vartuam dia pue vue ra minatoto ure iau, ra Luluai i biti.

⁷ Io, ra Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Ina tun vapolo diat ma ina valar diat; tago ava mulai ina pait ia ure natu i kaugu tarai, a vavina? ⁸ A karamea i diat i da ra pu na minat, i varvartuam: ta tikai i tata na malmal pire talaina ma ra ngiene, ma ra nuknukina i kiki uai upi ia. ⁹ A Luluai i biti: Dave, pa ina bali go ra lavur magit ta diat? Ma pa ina varobo bar pire ra vuna tarai da go?

¹⁰ Ina tangtangi ma ina kukukula ure ra umana lualuana, ma ina kakailai na niligur ure ra umana bala na vura ara ra bil, tago dia tar imur, ma pa ta na i vana alu tana; ma ra tarai pa dia valongore mule ra nilai ra umana bulumakau; a umana beo liuliu ma ra umana vavaguai dia tar takap, dia tar panie. ¹¹ Ma ina vue pukue vue Ierusalem upi na da ra anguvai vat, a kuba i ra umana kuabar na pap; ma ina vakapakapana ra umana pia na pal luda upi pa ta na na ki tana.

A gunan na virua, ma da okole vue ra tarai

¹² To ia ra tena kabinana ba na kapa ure go? Ma to ia ba ra ngie i ra Luluai i tar tata pirana, upi na vaarike? Io, ta ra ava ra gunan i virua ma ta ra ava i madodo da ra pupui, ma pa ta na i vana alu tana?

¹³ Ma ra Luluai i biti: Tago dia tar vana kan kaugu varkurai nina iau ga tul tar ia ta diat, ma pa dia ga torom ta ra nilaigu ma pa dia ga mur

ia, ¹⁴ ma dia tar mur uka ra nuknuk i diat iat i pue ngangar, ma dia ga mur ra umana Baal nina ra umana tama i diat dia ga tovo tar ia ta diat: ¹⁵ kari ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina tabar go ra tarai ma ra magit i mapak, ma ina vamomo diat ma ra tava mapak. ¹⁶ Ina imimire vue diat livuan ta ra umana Tematana, nina diat ma ra umana tama i diat pa dia ga nunure diat; ma ina tulue ra pakat na vinarubu namur ta diat tuk tar ta ra bung ba ina ga vapanie vue diat.

¹⁷ A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Avat a nuk pa ia, ma avat a oro pa ra vaden na tinangi upi diat a vut; ma avat a vartuluai upi ra umana melem na vavina upi diat a pot; ¹⁸ ma boina diat a pampam, ma diat a kukukula ure dat, upi ra lur na mata i dat na varababakai, ma ra tava na tavit rikai ta ra pilpil na mata i dat. ¹⁹ Tago di valongore ra kunukula maro Sion dari: Di tar li vakaina dat! Di tar vapurpuruan dat, tago da tar vana kan kada gunan, tago di tar rip vue ra kubakuba i dat. ²⁰ Ma avat ra vaden, avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, ma ra tinata na ngiene na ruk ta ra talinga i vavat, ma avat a vateten tar ra kunukula ta ra umana natu i vavat a umana vavina, ma tikatikai na tovo talaina ma ra tinata na niligur. ²¹ Tago ra minat i tar ko rikai ta kada umana mata na kalangar, i tar ruk ta kada umana pal ta, upi na ubu vue ra umana bul dia libur ra pia, ma ra umana barmana kan ra lavur nga na pia na pal. ²² Una varvai dari: A Luluai i biti dari: A umana minat i ra tarai diat a bura da ra puputa ta ra bala na vura, ma da ra vinvin i

bura namur ta ra tena nidodoko, ma pa ta na na varurue guve diat.

A tarai dia mar ta ra minatoto ure God

²³ A Luluai i biti dari: Koko ra tena kabinana na langlang ta kana kabinana, ma koko ra tena niongor na langlang ta kana niongor, ma koko ra uviana na langlang ta kana peal tabarikik; ²⁴ Ma boina ba nina i langlang na langlang ta go, ba i kapa ra nuknukina, ma ba i nunure ba iau ra Luluai nina i varvarmari, ma i pait ra varkurai i ko, ma i pait ra mangamangana takodo ta ra rakarakan a gunagunan; tago iau gugu ta go ra lavur magit, ra Luluai i biti. ²⁵ Ea, ra e na vut, ra Luluai i biti, ba ina babali pire diat di tar poko kikel diat, ma pa dia pokakikil tuna, ²⁶ Aigipto, Iuda, Edom, a tarai Amon, Moab, ma diat dia gele ra ulu i diat nina dia ki ra bil; tago ra lavur Tematana pa dia pokakikil, ma ra tarai Israel par pa dia vatur vake ra pokakikil tuna ta ra bala i diat.

10

A god vavaongo ma ra God i dovot

¹ Avat a valongore ra tinata ba ra Luluai i tatike ta vavat a tarai Israel; ² a Luluai i biti dari: Koko avat a mur ra mangamangana kai ra umana Tematana, ma koko avat a burut ta ra lavur vakilang arama liu; tago ra umana Tematana dia burutue diat. ³ Tago ra umana mangamangana kai ra umana Tematana a magit vakuku; tago di bual ra davai ta ra pupui, ma ra tena madaka i palum ia ma ra pogot. ⁴ Di mar ia ma ra silva ma ra goled; di tak pa ra akak ma di tut vake ma ra

umana ot upi koko na takari. ⁵ Dia da ra vavaongo kalangar ta ra uma, ma pa dia tata; di puapuak pa diat, tago pa i tale diat ra vinavana. Koko avat a burutue diat, tago pa i tale diat ba diat a pait ra magit i kaina, ma pa i tale diat ba diat a pait ra magit i boina.

⁶ Luluai, pa ta na ba amur varogop me; u ti ngala, ma ra ngala na iangim i rararang. ⁷ To ia pa na burut i tam, u ra king kai ra lavur vuna tarai? Tago i topa ia ba da ru u, tago pa ta tikai ta ra lavur tena kabinana kai ra tarai, ma pa ta tikai ta kadia lavur gunan par, ba amur varogop me.

⁸ Ma ga diat par dia papaua, ma i topor ra bala i diat; a vartovo kai ra umana tabataba i da ra davai ka. ⁹ Di vila pa ra silva di tutut ia maro Tarsis, ma ra goled maro Upas, a papalum kai ra melem na tutana, ma ra lima i ra tena madaka ta ra goled i tar pait ia; kadia mal i blu ma i meme marut; go ra lavur magit par a papalum kai ra umana tena madaka. ¹⁰ Ma ga ra Luluai ia ra dovot na God; ia ra God i laun, ma ra king pa na mutu; ba i kankan ra rakarakan a gunagunan i guria, ma ra umana vuna tarai dia mama ki vue kana kankan.

¹¹ Avat a ve diat dari: A umana god ba pa dia ga vaki ra bala na bakut ma ra rakarakan a gunagunan, diat a panie kan ra rakarakan a gunagunan ma kan ra vavai na bakut.

¹² I tar pait ra pia ma ra dekdekina, ma i tar vatur ra rakarakan a gunagunan ta kana kabinana, ma ta kana minatoto i tar pala vuare ra bala na bakut; ¹³ ba i tata ra tava arama ra maup i urung, ma i al vatutua pa ra vual kan ra

ngu na rakarakan a gunagunan; i pala ra meme ure ra bata, ma i oro pa ra vuvu kan kana pal na vuvuvung. ¹⁴ A tarai par tikatikai dia tar papaua ma pa dia matoto; a umana tena madaka par ta ra goled dia vavirvir ure kadia lavur tabataba; tago kana tabalar di ga tun mal ia a vaongo ko, ma pa ta vuvu na nilaun tana. ¹⁵ A magit vakuku diat, a papalum na tavir; ta ra e ba da kure diat, diat a virua. ¹⁶ A tiniba kai Iakob pa i varogop ma go diat, tago i ga pip guve ra lavur magit, ma i kale pa ra vuna tarai Israel; ra Luluai kai ra lavur kor ra iangina.

Di li vue Iuda

¹⁷ Una tak varurue pa kaum tabarikik kan ra gunan, u ba di tar vartakalat bat u. ¹⁸ Tago ra Luluai i biti dari: Ea, ta go ra e ina vavaiane vue ra tarai ta go ra gunan, ma ina vakadik diat upi diat a kairane. ¹⁹ Iau ti malari ta kaugu minait! Kaugu kinkin i kamen; ma iau ga biti ka: A dovot go kaugu minait iat, ma ina ki vamadudur vue ke. ²⁰ Di tar rip vue kaugu pal na mal, ma kaugu lavur vinau dia tar takunu; a umana natugu dia tar vana balakane iau, pa dia bang mulai ati; pa ta na akari pi na pala vatur mule kaugu pal na mal, ma upi na vakaite kaugu umana mal na bakbak. ²¹ Tago ra umana tena varbalaurai dia tar papaua, ma pa dia ga tir ra Luluai; kari kadia papalum pa i ga tavua, ma kadia lavur kikil na sip dia tapre. ²² Di valongore ra varvai, ea i vut ma ra ngala na varvareo maro ra gunan ta ra papar a labur, upi na li ra umana pia na pal Iuda, ma na

tul tar ia ta ra umana kuabar na pap upi diat a ki tana.

²³ Luluai, iau nunure ba ra tarai pa dia kure kadia nga, ma pa di tul tar ia ta diat ba diat a pilak pa kadia vinavana. ²⁴ Luluai, una tovo iau ma ra takodo na varkurai, ma koko ta kaum kulot, kan una papait na vapanie vue iau. ²⁵ Una lingire kaum karangap na kankan taun ra lavur Tematana nina dia ngulngul tam, ma taun ra lavur apik na tarai ba pa dia lotu ta ra iangim; tago dia tar en vue Iakob, dia tar konom ia ma dia tar vaimur vue, ma dia tar li vakaina vue kana gunan.

11

Pa di torom ta ra tinata na kunubu

¹ A tinata i ga tadav Ieremia tai ra Luluai dari:
² Avat a valongore ra tinata ta go ra kunubu; ma una tata ma ra tarai Iuda ma ra tarai dia ki Ierusalem, ³ ma una biti ta diat: A Luluai, ra God kai Israel, i biti dari: Na ti bilak nam ra tutana ba pa na valongore ra tinata ta go ra kunubu, ⁴ nina iau ga tul tar ia ta ra umana tama i vavat ta ra bung iau ga ben vairop diat kan ra gunan Aigipto, kan ra ubu na palariam, ma iau ga biti dari: Avat a torom ta ra nilaigu, ma avat a pait ra lavur magit iau vartuluai tana pire vavat; damana avat kaugu tarai ma iau kavava God, ⁵ upi ina vatur vadovot kaugu vavalima nina iau ga pait ia pire ra umana tama i vavat, ba ina tabar diat ma ra gunan i alir ra polo na u ma ra polo na livur tana, da i tar ot gori. Ma iau ga bali ia dari: Amen, Luluai.

⁶ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Una varvai ma go ra lavur tinata ta ra lavur pia na pal Iuda, ma ta ra lavur nga Ierusalem, dari: Avat a valongore ra tinata ta go ra kunubu, ma avat a pait ia. ⁷ Tago iau ga manga vaale ra umana tama i vavat ta ra bung iau ga ben vairop diat kan ra gunan Aigipto, iau ga vala vaale diat ma pa iau ga vabing tuk tar ta ra bung gori, ma iau ga biti: Avat a toratorom ta ra nilaigu. ⁸ Ma vakir dia ga torom, ma pa dia ga kap talinga, dia ga pue ngangar ika ta ra kaina mamainga ta ra bala i diat tikatikai; kari iau ga pait ot pa ra lavur tinata ta go ra kunubu, nina iau ga vartuluai pire diat ba diat a pait ia, ma pa dia ga pait ia.

⁹ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Di tikan tadav ra varpit pire ra tarai Iuda ma diat dia ki Ierusalem. ¹⁰ Dia tar lingan murmur upi ra lavur kaina mangamangana kai ra umana tama i diat lualua, nina dia ga ol ma pa dia ga valongore kaugu tinata; dia tar mur ra umana enana god upi diat a torom ta diat; a tarai Israel ma ra tarai Iuda dia tar pue vue kaugu kunubu nina ave ga pait ia ma ra umana tama i diat. ¹¹ Kari ra Luluai i biti dari: Ea, ina tulue ra kaina taun diat, ma i dekdek upi diat a pila tana; ma diat a kail upi iau, ma pa ina torom ta diat. ¹² Ta nam ra bung a umana pia na pal Iuda ma ra tarai Ierusalem diat a vana ma diat a kail tadav ra umana god nina dia tun ra bulit i ang na katkat pire diat; ma vakir diat a valaun tuna diat ta ra e dia ki na malari tana. ¹³ Tago kaum umana god, Iuda, dia tar peal da kaum umana pia na pal; ma ava ga vatur ra umana uguugu na vartabar ure ra

magit na vavirvir nina dia peal da ra umana nga Ierusalem, a umana uguugu pi avat a tun tar ra bulit i ang na katkat tadav Baal tana. ¹⁴ Kari koko una araring ure go ra tarai, ma koko una kakail ma una lulul ure diat; tago pa ina valongore diat ta ra e ba dia kail iau tana ure ra magit i tup diat.

¹⁵ Kaugu vakak i kiki dave ta ra kubagu, tago i tar pait ra mangamangana i, manga dur? Dave bar, a vavalima ma ra kirip i gomgom na pun vue kaum nirara pi una langalanga? ¹⁶ A Luluai i ga vaiang tar ra iangim ba, A davai na oliva i lubalubang, i vakak ma ra bo na vuaina tana; i tar vautunge ma ra ngala na katung, ma ra umana ingarina dia tabubur. ¹⁷ A Luluai kai ra lavur kor nina i ga vaume u i vatang ra kaina ure u, ure ra bilak na magit ra tarai Iuda ma ra tarai Israel dia ga pait ia, nina dia ga vakankan iau me ba dia ga tun ra bulit i ang na katkat tadav Baal.

Di varpit ure Ieremia

¹⁸ Ma ra Luluai i ga vateten tar ia tagu, ma iau ga nunure; ta nam ra bung u ga vaarike kadia mangamangana piragu. ¹⁹ Ma iau ga da ra nat na sip i maram nina di agur pa ia upi ra vardodoko; ma pa iau ga nunure ra varpit dia ga pait ia ure iau dari: Dat a rip vakaina vue ra davai ma ra vuaina, ma dat a rubat vue kan ra gunan ra tarai dia laun tana, upi koko da nuk pa mule ra iangina. ²⁰ Ma ea, Luluai kai ra lavur kor, u ba u varkurai takodo, ma u valar ra bala i ra tarai ma ra nuknuk i diat, boina ba ina gire kaum varobo pire diat, tago iau tar vaarike kaugu vartakun piram.

²¹ Kari ra Luluai i biti dari ure ra tarai Anatot nina dia anan upi kaum nilaun, ma dia biti, Koko una tata na propet ta ra iang i ra Luluai kan una virua ta ra lima i vevet: ²² A Luluai kai ra lavur kor i biti: Ea, ina babali pire diat; a umana barmana diat a virua ta ra pakat na vinarubu, ma ra umana natu i diat, a umana tutana ma ra umana vavina, diat a mat ta ra mulmulum. ²³ Ma pa ta na na ki valili pire diat, tago ina tulue ra kaina pire ra tarai Anatot ta ra kilala na balbali pire diat.

12

A tinata mukumuk kai Ieremia ma ra balbali kai God pirana

¹ U ti takodo, Luluai, ba dor vartoto ma u; ma go iau mainge ina tir u ure ra varkurai: Ta ra ava ra mangamangana kai ra umana tena varpiam i tamtavua? Ta ra ava ra umana tena vartuam par. dia ki bulbulu? ² U tar vaume diat, ma dia tar okorina; dia tavua ma dia vuai; u bang. ta ra ngie i diat, ma u ki vailik kan ra bala i diat. ³ Ma u, Luluai, u nunure iau; u gire iau, ma u valar ra nuknukigu tadav u; una al vairop diat da ra umana sip upi ra vardodoko, ma una vaninare diat ure ra bung na vardodoko.

⁴ Aivia ra bung boko ra gunan na tabun, ma ra umana davai ta ra gunan par diat a makuk? A umana vavaguai dia virua ure ra kaina mangamangana kadiat dia ki tana, ma damana ra umana beo liuliu; tago dia ga biti: Pa na gire ra mutuai dat. ⁵ Ba u varkaul ma diat dia vanavana ka ma ra kau i diat ma i rabu ra pakam tana, una

varkorot dave ma ra umana os? Ba u parau ta ra gunan ba i malmal, ava bar una pait ia ta ra lokalokor Iordan? ⁶ Tago ra umana turam bula, ma diat ta ra kuba i tamam, dia tar vavagu piram; dia tar manga oro mur u; ba diat a tata ma ra bo na tinata piram, koko una kapupi diat.

⁷ Iau tar vana kan ra kubagu, iau tar vung vue kaugu kakalai; iau tar nur tar nina ba ra balagu i manga manane ta ra lima i kana lavur ebar.

⁸ Kaugu kakalai i da ra leon na pupui piragu, i tar kukukula bat iau; kari iau tar milikuane.

⁹ Dave, kaugu kakalai i da ra beo i palapalatabu piragu? Dave, ra umana beo na vinarubu dia tur vartakalat bat ia? Avat a vana, avat a oro varurue ra lavur leing na pupui, avat a agur pa diat upi diat a ian.

¹⁰ Mangoro na tena balabalaure sip dia tar vakaina kaugu uma na vain, dia tar rua vakaina kaugu gunan, dia tar pukue kaugu potar na gunan upi na da ra bil i lingling. ¹¹ Dia tar li ia; i tangi tadav iau, tago i kapakapana ka; a gunan par i lingling ika, tago pa ta na i nuk pa ia.

¹² A umana tena varli dia tar vut ta ra lualuana ta ra pupui; tago ra pakat na vinarubu kai ra Luluai i pakapakat vue ra magit, i tur pa ia tai tika na ngu na gunan, ma i tuk tar tai ta ra ngu na gunan; pa ta magit i ki na malmal. ¹³ Dia tar vaume ra vit, ma dia tar varurue ra kait; dia tar manga ongor, ma pa i vadongone diat; avat a vavirvir ta ra vuai vavat, ure ra karangap na kankan kai ra Luluai.

¹⁴ Ure ra umana kaina talaigu par, nina. dia bili vakaina ra tiniba ba iau ga tul tar ia ta kaugu tarai Israel upi diat a kale pa ia, ra Luluai i biti dari: Ea, ina rubat vue diat kan kadia gunan, ma

ina rubat vue ra vuna tarai Iuda livuan kan diat. ¹⁵ Ma ba iau tar rubat vue diat, ina lilikun ma ina mari mule diat, ma ina agur pa mule diat, tikatikai ta kana kakalai, ma tikatikai ta kana gunan. ¹⁶ Ma tumu diat a ongor ma ra vartovo ta ra mangamangana kai kaugu tarai upi diat a vavalima ta ra iangigu dari, Da ra Luluai i laun, da dia ga tovo kaugu tarai ma ra vavalima tai Baal, io, diat a tavua livuan ta kaugu tarai. ¹⁷ Ma tumu pa diat a torom, io, ina rubat vue nam ra vuna tarai, ina rubat vamutue diat, ra Luluai i biti.

13

A vartovo ta ra vipit i kaina

¹ A Luluai i ga biti tagu dari: Una vana, ma una kul kaum tika na vipit a mal kumau, ma una vi pit me, ma koko una vung ia ta ra tava. ² Io, iau ga kul pa ra vipit da ra tinata kai ra Luluai, ma iau ga vi pit me. ³ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav mule iau dari: ⁴ Una tak pa ra vipit u ga kul pa ia, nina u vi pit me, ma una tut, ma una vana ta ra tava alir Oiparat, ma una ive ta ra babang na vat ki abara. ⁵ Io, iau ga vana, ma iau ga ive ta ra papar a Oiparat, da ra Luluai i ga vartuluai piragu. ⁶ Ma ba i ga par mangoro na bung, ra Luluai i ga biti tagu dari: Una tut, una vana ta ra tava alir Oiparat, ma una vila pa ra vipit maro, nina iau ga vartuluai piram ba una vung ive ie. ⁷ Iau ga vana ta ra tava alir Oiparat, ma iau ga kakal, ma iau ga tak pa ra vipit kan ra pakana iau ga tar ive tana; ma ea, ra vipit i ga kaina, ma pa i ga topa mule ta magit. ⁸ Io, ra tinata

kai ra Luluai i ga tadav iau dari: ⁹ A Luluai i biti dari: Damana ina vabilak ra minamar i Iuda, ma ra ngala na minamar i Ierusalem. ¹⁰ Go ra kaina tarai nina dia pue vue kaugu tinata diat a varogop boko ma go ra vipit ba pa i topa ta magit, tago dia mur ra karduk na nuknuk i diat, ma dia tar mur ra umana enana god upi diat a torom ta diat ma upi diat a lotu tadav diat. ¹¹ Tago da ra vipit i ki petep ta ra livua i ra tutana, damana iau ga vung vapetep tar ra tarai Israel tagu ma ra tarai Iuda par, ra Luluai i biti, upi diat kaugu tarai, ma na ngala ra iangigu tana, ma upi da pite pa iau tana, ma upi ina mamar tana; ma vakir dia ga torom tagu.

A vartovo ta ra lavur pal a tava dia buka

¹² Kari una tatike go ra tinata ta diat: A Luluai, ra God kai Israel, i biti dari: A lavur pal a tava da vabuka diat ma ra polo na vain. Ma diat a biti tam: Dave, pa ave nunure bar ba da vabuka ra lavur pal a tava ma ra polo na vain? ¹³ Io, una biti ta diat: A Luluai i biti dari: Ea, ina valonglong tuna ra tarai par ta go ra gunan, a umana king dia kiki ta ra kiki na king kai David, ra umana tena tinabar, ra umana propet, ma ra tarai par dia ki Ierusalem. ¹⁴ Ma ina ubu gigi diat varvargil, a umana tutana varurung ma ra umana natu i diat a umana tutana, ra Luluai i biti; pa ina nur vue diat, pa ina gire ung diat, ma pa ina mari diat, ina vamutue ke diat.

Da vavilavilau pa Iuda tago pa i nukpuku

¹⁵ Avat a valongore, ma avat a kapupi ia; koko avat a malamala luluai, tago ra Luluai i tar tata.

¹⁶ Avat a pite pa ra Luluai kavava God ba pa i marum boko, ma ra kau i vavat pa i tutukai boko ta ra lualuana dia bobotoi, ma ba ava nuk upi ra kapa na pukue upi ra malur na minat, ma na da ra bingnimuna. ¹⁷ Ma ona pa ava mainge ba avat a valongore, a balagu na tangi ivai ure kavava mangamangana malamala luluai; ina tangi mat ma ra matagu na lur, tago di tar vavilavilau pa ra kikir na tarai kai ra Luluai.

¹⁸ Una ve ra king ma na i ra king dari: Boina ba amur a vaikilik pa amur, amur a kiki ra pia ka, tago kamumur vipuar na king i tar bura, kamumur mari na kere na king. ¹⁹ Di tar vartakalat bat ra umana pia na pal aro Negeb, ma pa ta na na valangalanga diat; di tar ben vavilavilau pa Iuda parika, di tar ben vavilavilau vapar vue diat.

²⁰ Avat a idaidok, ma avat a gire diat dia vana maro ra papar a labur. Akave ra kikir di ga nur tar ia tam, kaum mari na kikir? ²¹ Una biti dave, ba na tibe ra umana talaim upi diat a lua tam, tago u tar tovo diat upi diat a bartalaina ma u? Dave, ra kinadik pa na tup u laka, da i tup ra vavina i kakava? ²² Ma ari u nuk ia ta ra balam dari, Ta ra ava go ra lavur magit dia monong iau? ure kaum ngala na varpam di vorodo vue kaum mal, ma di vakaina u. ²³ Dave, ra tutana Etiopia na kia vue ra pal a pakana, ba ra lepad ra tutumu ta ra ivuna? Ona dir pait valar pa ia, avat ava la ta ra varpam avat a kabila pait valar pa ra boina. ²⁴ Kari ina korot varbaiane diat da ra timul i ra kon nina ba ra vuvu maro ra bil i kap vue. ²⁵ Go kaum tiniba, nina iau ga kure tar ia tam, ra Luluai i biti; tago u tar valubane

iau, ma u nurnur ta ra vaongo. ²⁶ Kari ina pala vue kaum mal ta ra luaina matam, ma da gire ra magit u vavirvir tana. ²⁷ Iau tar gire ra lavur bilak na magit u papait ia, kaum lavur nipo, ma kaum lavur kaina varting, ra kaina mangamangana ta kaum kini na paiga na vavina, ta ra lualuana ra pui. Na kaina tam, Ierusalem! U kamakamale ra varvagamgom, aivia ra bung boko na damana?

14

A tinata ure ra e na mulmulum

¹ A tinata kai ra Luluai nina i ga tadav Ieremia ure ra mulmulum: ² Iuda i lingligur, ma ra umana mataniolo dia talatalangan, dia kiki ra pia ma ra korkor; ma ra tingangi kai Ierusalem i tar vana rikai. ³ Ma kadia umana ngalangala dia tulue kadia umana vilavilau upi ta tava; dia tadatadav ra umana tung na tava, ma pa dia gire tadav ta tava, dia lilikun ma kadia lavur pal a tava dia pobono ko; dia ruva ma dia purpuruan, ma dia tuba ra ulu i diat. ⁴ A umana tena niipuk dia vavirvir ma dia tuba ra ulu i diat, tago ra pia i tair tago pa i ga bata ta ra gunagunan. ⁵ Maia, ra kuabar na me ta ra pupui i kakava, ma i vana kan ra natina, tago pa ta vura. ⁶ Ma ra umana kuabar na as dia tur ta ra umana luana, dia ngeve upi ra vuvu da ra umana kuabar na pap; ra mata i diat i gangavul, tago pa ta mapina davai.

⁷ Luluai, kaveve lavur kaina mangamangana dia takun avet, ia kaka una papalum ure ra iangim; tago kaveve lavur vinavana irai i tup ia, ave tar piam vue u. ⁸ U nina ra tarai Israel dia

nurnur upi ia, u kadia tena valaun ta ra kilala na varmonong, upi ra ava u ki na vaira ta ra gunan, ma u da ra tena vinavana nina i ki gil ika upi na va ta ra marum? ⁹ Ta ra ava u da ra tutana i kaian, da ra lebe ba i mama varvalaun? Ma ga u, Luluai, u bang livuan ta vevet, ma di vatang ra iangim ta vevet; koko una vana kan avet.

¹⁰ A Luluai i biti dari pire go ra tarai: Damana dia tar la ta ra tenten vurvurbit; pa dia ga kure bat ra kau i diat; io, ra Luluai pa i mainge diat, go na nuk pa kadia bilak na varpian, ma na bali kadia lavur kaina mangamangana. ¹¹ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Koko una araring ure go ra tarai upi diat a vatur ra bo na magit. ¹² Ba dia vevel pa ina valongore kadia kinail; ma ari dia tul tar ra tinabar di tuntun tar ia, ma ra tinabar na vuai na uma, pa ina kapupi diat; i na nila vue ke diat ma ra pakat na vinarubu, ma ta ra mulmulum, ma ta ra ngala na minait.

¹³ Io, iau ga biti dari: Ui, Luluai God! Ea, ra umana propet dia ve diat dari: Pa avat a gire ra pakat na vinarubu, ma pa avat a kairane ra mulmulum; a dovotina ina tul tar ra malmal pire vavat ta go ra gunan.

¹⁴ Ma ra Luluai i ga biti tagu: A umana propet dia tata na propet ma ra tinata vavaongo ta ra iangigu; pa iau ga tulue diat, ma pa iau ga vartuluai pire diat, ma pa iau ga tata pire diat; dia vaarike ra ninana vavaongo pire vavat, ma ra tinata na tabaran, ma ra magit vakuku, ma ra vartuam i vuna ta ra nuknuk i diat iat. ¹⁵ Ma ure ra umana propet dia tata na propet ta ra iangigu ma pa iau ga tulue diat, ma dia biti ba ra pakat na

vinarubu ma ra mulmulum pa dir a vana rikai ta go ra gunan, ra Luluai i biti dari: Nam ra umana propet diat a virua ta ra pakat na vinarubu ma ta ra mulmulum. ¹⁶ Ma da okole vue ra tarai ba dia tata na propet pire diat ta ra lavur nga Ierusalem, a vuna ra mulmulum ma ra pakat na vinarubu; ma pa ta na ba na punang diat, ma kadia umana vavina, ma ra umana natu i diat, a umana tutana ma ra umana vavina; tago ina lolonge taun diat ma kadia bilak na mangamangana iat. ¹⁷ Ma una tati ke go ra tinata ta diat: Boina ba na lur ra matagu a bungbung na keake ma ra bungbung na marum, ma koko na ngo; tago di tar ubu natu i kaugu tarai a inip na vavina ma ra dekdek na vinarubu, ma ra kinkin i kamen tuna. ¹⁸ Ari iau vana uria ra pupui, iau gire ra tarai di ga ubu diat ma ra pakat na vinarubu; ma ari iau olo ra pia na pal, iau bo be diat dia matmat ma ra mulmulum! Tago dir par ra propet ma ra tena tinabar dir vana vurvurbit ta ra gunagunan, ma pa dir kabinana.

¹⁹ Dave, u tar okole vakakit vue Iuda? A balam i tar milikuane Sion bar? Ta ra ava u ga ubu avet, ma pa i map mulai? Ave ga bala upi ra malmal, ma pa ta bo na magit i ga arikai, upi ra e na valavalagar, ma go ave dadadar ika! ²⁰ Luluai, ave gire ilam kaveve varpam, ma ra bilak na mangamangana kai ra umana tama i vevet, tago ave tar piam vue u. ²¹ Koko una milmilikuane avet ure ra iangim; koko una varuva kaum kiki na minamar; una nuk pa ia, koko una vatamam vue kaum kunubu pire vevet. ²² Dave, ta umana tena vavatur bar pire ra umana god vakuku kai ra umana Tematana? Ba ra bakut vang na vabura

ra bata? U kaka, Luluai kaveve God, u pait valar pa ia. Io, avet a tadatadav u, tago u ga pait go ra lavur magit par.

15

A kankan kai ra Luluai pire Iuda na tur tukum

¹ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Gala Moses ma Samuel dir tur ta ra luaina matagu, gala pa ina nuknuk upi go ra tarai; una korot vue diat kan ra luaina matagu, ma diat a vana ka. ² Ma ari dia tir u, Avet a vana uve? una ve diat ba ra Luluai i biti dari: Diat ba kai ra minat, diat a tadav ra minat; diat ba kai ra pakat na vinarubu, diat a tadav ra pakat na vinarubu; diat ba kai ra mulmulum, diat a tadav ra mulmulum; ma diat ba kai ra kini na vilavilau, diat a vana ta ra kini na vilavilau. ³ Ma ina tibe ra ivat na mangana ta diat, ra Luluai i biti: a pakat na vinarubu pi na vardodoko, a umana pap upi diat a kakakavir, ma ra umana beo liuliu ma ra umana leing, upi diat a varvarkonom ma diat a varvarli. ⁴ Ma ina gogone vurvurbingitane diat ta ra lavur vuna gunan ta ra rakakaran a gunagunan, a vuna Manase natu i Esekia ra king Iuda, ma ra magit i ga pait ia aro Ierusalem.

⁵ U Ierusalem, to ia na mari u, ma to ia na tangie u? To ia na tur pit upi na titir ure kaum kini ba i dave? ⁶ A Luluai i biti: U tar pilak vue iau, u tar vana murmur; kari iau tar tulue ra limagu ure u, ma iau tar vamutue u; iau tar talangan ta ra nur varvuai. ⁷ Ma iau tar vue diat ma ra vuavue vit ta ra lavur mataniolo na gunan; iau tar ra vue ra umana natu i diat, iau tar nila vue kaugu tarai; pa dia ga nur vue kadia lavur mangamangana.

⁸ Kadia umana ua na vavina dia tar peal, ma ra veo ara ra valian pata; iau tar tulue ra tena varli taun ra umana tina i ra umana barmana ba ra keake i ki tur; iau tar tulue vakaian ra ngala na bunurut taun diat, ma ra nidada bula. ⁹ Nina i tar kava vue lavurua i tar bilua; i tar vung vue ra tulungeana; kana keake i tar kuba ba i kapa boko; i ga tar vavirvir ma i malari; ma diat dia ki valili ina nur. tar diat ta ra pakat na vinarubu ta ra luaina mata i kadia lavur ebar, ra Luluai i biti.

¹⁰ Gaki, iau tia malari tago u tar kava vue iau, a tutana di varngangar me ma ra tutana di vartoto me ta ra gunagunan! Pa iau ga la tar ra mani ure ra tinavua, ma ra tarai pa dia ga la tar ra mani tagu, ma a dovotina diat par dia vul vakaina iau.

¹¹ A Luluai i ga biti: A dovotina ina vaongor u pi una ki boina; a dovotina ina kure kaum ebar ba na lulul piram ta ra kaina e ma ta ra e na varmonong.

¹² Dave, da bubur kutu ra palariam, a palariam maro ra papar a labur, ma ra palariam gobol?

¹³ Kaum lavur tabarikik ma kaum lavur ngatngat na magit ina la vakuku tar diat, ma pa ta varkul ure, a vuna kaum lavur varpiam ta kaum lavur langun. ¹⁴ Ma ina tulue diat varurung ma kaum lavur ebar ta ra gunan ba pa u nunure; tago di tar vautunge ra iap ure kaugu kankan, ma na io taun avat.

*A tinata na vamading kai ra Luluai tadav
Ieremia*

¹⁵ Luluai, u nunure; una nuk pa iau, ma una tadav iau, ma una obo pa iau ta diat dia vakavakadik iau; koko una vapanie vue iau ure

kaum mangamangana vovovon; una nuk pa ia ba di kaba iau ure ra iangim. ¹⁶ Di ga tikan tadav kaum tinata, ma iau ga konom ia; ma iau ga gugu ta kaum tinata ma i ga ga ra balagu tana, tago di vatang ra iangim tagu, Luluai, God kai ra lavur kor. ¹⁷ Pa iau ga ki varurung ma diat dia balabalaguan, ma pa iau ga gugu; iau ga kiki vargonoi tago damana kaum varkurai, tago u tar vabuka iau ma ra kankan. ¹⁸ Ta ra ava kaugu kinadik i tur vatikai, ma kaugu kinkin i dekdek ma i ole pi na map? Dave, una da ra tava alir i vartuam piragu bar, da ra tava i mama?

¹⁹ Kari ra Luluai i biti dari: Ba u talil ina agur pa mule u pi una tur ta ra luaina matagu; ma ona u tak varbaiane ra magit i ngatngat kan ra magit vakuku, una da ra ngiegu; diat a lilikun piram, ma pa una lilikun pire diat. ²⁰ Ma ina vaki u pi una da ra liplip na palariam gobol pire go ra tarai; ma diat a varubu ure u, ma pa diat a ongor pa u, tago iau ki maravut u pi ina valaun u ma ina valangalanga u, ra Luluai i biti. ²¹ Ma ina valangalanga u kan ra lima i ra umana tena varpam, ma ina valaun u kan ra lima i ra dekdek na tarai di dadadar ta diat.

16

A varkurai kai ra Luluai pire ra tarai

¹ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav iau dari:
² Koko una ben kaum tika na vavina, ma koko una vangala ra umana bul tutana ma ra umana bul vavina ta go ra gunan. ³ Tago ure ra umana bul tutana ma ra umana bul vavina ba di kava diat ta go ra gunan, ma ure ra vaden ba dia kava diat

ma ra tarai ba dia vangala diat ta go ra gunan, ra Luluai i biti dari: ⁴ Diat a mat ma ra kaina minait; pa da tangie diat, ma pa da punang diat; diat a da ra puputa i va ra pia; ma diat a virua ta ra pakat na vinarubu ma ta ra mulmulum; ma ra virua i diat a magit na nian ai ra umana beo liuliu, ma ai ra umana leing na pui.

⁵ Tago ra Luluai i biti dari: Koko una ruk ta ra pal di lingligur tana, ma koko una vana pi una kukukula, ma koko una tangie diat, tago iau tar tak vue kaugu malmal kan go ra tarai, ra Luluai i biti, kaugu varmari ma ra bala na varmari. ⁶ Diat par a umana ngala ma ra umana ikilik diat a mat ta go ra gunan; vakir da punang diat, ma ra tarai pa diat a tangie diat, ma pa diat a lovor mule diat, ma pa diat a ka ra ulu i diat ure diat; ⁷ ma vakir a tarai diat a pait ra nian pire diat upi diat a vamaram diat ure ra minat; ma vakir da vamomo diat ma ra momamomo na varmaram ure tama i diat ba na i diat.

⁸ Ma koko una vana ta ra pal na lukara upi avat a ki varurung ma diat ta ra nian ma ta ra nimomo. ⁹ Tago ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ta ra luaina mata i vavat, ma ta kavava e boko, ina tigel vango ra kakailai ma ra gara ta go ra gunan, ra nilai ra taulai kalama a tutana, ma ra nilai ra taulai kalama a vavina.

¹⁰ Ma ba u vaarike go ra lavur tinata pire go ra tarai, ma diat a biti tam, Ta ra ava ra Luluai i tar tatike go ra lavur kaina magit ure avet? Ava ra bilak na magit ave ga pait ia? Ma ava ra kaina mangamangana ave ga pait ia tadav ra Luluai kaveve God? ¹¹ una biti ta diat dari: Tago

ra umana tama i vavat dia tar vana kan iau, ra Luluai i biti, ma dia ga bala mur ra umana enana god, ma dia ga torom ta diat, ma dia ga lotu tadav diat, ma dia ga tatavur kan iau ma pa dia ga torom ta kaugu varkurai, ¹² ma ava ga lia ta ra umana tama i vavat ta ra kaina mangamangana, tago ava pue ngangar ta ra kaina mamainga ta ra bala i vavat tikatikai, ma pa ava kapupi iau; ¹³ kari ina okole vairop vue avat kan go ra gunan, ma ina ben avat ta ra gunan ba pa ava nunure, ma ra umana tama i.vavat bula pata; ma abara avat a torom ta ra umana enana god ta ra bungbung na keake ma ra bungbung na marum, tago pa ina mari avat.

¹⁴ Io, ra Luluai i biti ba ra e na vut ba pa da vatang mule ra tinata dari, Da ra Luluai i laun, nina i ga agur pa ra tarai Israel kan ra gunan Aigipto; ¹⁵ dari ka, Da ra Luluai i laun, nina i ga agur pa ra tarai Israel kan ra gunan ta ra papar a labur, ma kan ra lavur gunagunan i ga korot tar diat i tana. Ma ina agur pa mule diat ta kadia gunan, nina iau ga tabar ra umana tama i diat me.

¹⁶ Ea, ina vartuluai pa mangoro na tena vi-noara, ma diat a voare pa diat, ra Luluai i biti; ma namur ina vartuluai pa mangoro na tena nirovoi, ma diat a korokorot diat kan ra lavur luana, ma ra lavur buana ik par, ma kan ra lavur babang na vat. ¹⁷ Tago iau gire kadia lavur mangamangana; pa dia tur ivai kan ra matagu, ma pa di vapidik kadia bilak na mangamangana kan ra matagu. ¹⁸ Ma lua ina vaurua ma ra balbali ure kadia bilak na mangamangana ma kadia varpiam; tago dia tar vadur kaugu gunan ma ra virua i ra magit i

milmilikuan, ma dia tar vakor kaugu tiniba ma kadia lavur bilak na mangamangana.

¹⁹ Luluai, u ra dekdekigu ma kaugu pal na rivarivan, ma kaugu bakbakit ta ra e na varmonong, a lavur vuna tarai maro ra lavur ngu na rakarakan a gunagunan diat a tadav u, ma diat a biti dari: A umana tama i vevet dia tar kale pa ka ra vaongo, a magit vakuku ma ra magit ba pa da boina tana. ²⁰ Dave, tika na tutana na pait kana ta umana god, ma a dovotina vakir diat a umana god tuna? ²¹ Io, avat a gire, ina vakapa diat, go ko ina vakapa diat ure ra limagu ma ra dekdekigu; ma diat a nunure ba ra Luluai ra iangigu.

17

Di tar tumu vake ra varpam kai Iuda ta ra bala i diat

¹ Di tar tumu vake ra varpam kai Iuda ma ra pen na palariam; di tar tumu ia ma ra vat i lamia ta ra pal a vat na bala i diat, ma ta ra umana ram u kadia lavur uguugu na vartabar, ² ba ra umana natu i diat dia nuk pa kadia lavur uguugu na vartabar ma kadia lavur tabataba i Asera ta ra lavur bit a davai i lubalubang ma ta ra lavur luana dia manga tuluai. ³ U kaugu luana ta ra pupui, ina nur tar kaum tabarikik ma kaum lavur ngatngat na magit upi da ra vue diat, ma damana kaum lavur tavul a lotu, ure ra varpam ta kaum lavur langun. ⁴ Ma u iat, pa una kale mule kaum tiniba nina iau ga tabar u me; ma ina kure u ba una tultul pire kaum lavur ebar ta ra gunan ba pa u nunure; tago ava tar vautunge kaugu kankan da ra iap, ma na io pa na mutu.

⁵ A Luluai i biti dari: Na ti bilak nam ra tutana ba i nurnur ta ra tarai, ma i dekdek ta ra palapaka ka, ma ra balana i vana kan ra Luluai. ⁶ Tago na ti varogop ma ra davai ta ra bil, ma pa na gire ba ra bo na magit i vut; ma na ki ka ta ra pakana pui i mage, ta ra gunan i solt ma i lingling ika. ⁷ I ti doan nam ra tutana ba i nurnur tai ra Luluai, ma ra Luluai iat kana nurnur. ⁸ Tago na ti varogop ma ra davai di ga vaume ta ra papar a tava, ma i okaokor maravai ra tava alir, ma pa na burutue ra ngala na keake, a mapina na lubalubang ika; ma pa na ngarangarao ta ra kilala na keake, ma pa na ngo ma ra vunuai. ⁹ A bala i ra tarai i lia ta ra lavur magit na ra vartuam, ma i kaina mat; na tale to ia pi na nunure? ¹⁰ Iau ra Luluai iau tikatikan ta ra nuknuk i ra tarai, iau valar ra bala i diat, upi ina vapuak ra tarai, tikatikai da kana mangamangana iat ma varogop ma ra buai kana papalum. ¹¹ Da ra kakaruk i va taun ra umana kiau ba pa i ga kapi diat, damana nina i lu varurue ra tabarikik ma ra mangamangana nilong; ba i patuan boko na vana kan diat, ma ta ra mutuaina na da ra papaua.

¹² Kada pal i gomgom ia ra kiki na king, a kaliana; papa ra turpaina i tur arama. ¹³ Luluai, u ba ra tarai Israel dia nurnur tana, diat par dia vana kan u diat a ruva; diat dia vana kan u da tumu ra iang i diat ta ra pia, tago dia tar vana kan ra Luluai ra vunapai ra tava na nilaun.

¹⁴ Luluai, una valagar pa iau, ma ina lagar; una valaun iau, ma ina laun; tago iau pite pa u. ¹⁵ Ea, dia biti tagu dari: Akave ra tinata kai ra Luluai? Boina na vana rikai go. ¹⁶ Ma iau, pa iau ga ngo

lulut kan ra papalum na tena varbalaurai namur tam; ma pa iau ga kokon upi ra bung na varkurai; u tar nunure ra tinata i irop kan ra ngiegu ta ra luaina matam. ¹⁷ Koko una vadadar iau; u kaugu rivarivan ta ra kaina bung. ¹⁸ Boina ba diat dia vakadik iau diat a vavirvir, ma koko ina vavirvir; boina ba diat a burut vakaian, ma koko ina burut vakaian; una tulue ra kaina bung tadav diat, ma una vambutue diat ma ra ivu vinirua.

A Bung Sabat ia ra gomgom na bung

¹⁹ A Luluai i ga biti tagu dari: Una vana ma una tur ta ra mataniolo kai ra tarai, nina ra umana king Iuda dia olaolo tana ma dia irairop tana, ma ta ra lavur mataniolo Ierusalem, ²⁰ ma una biti ta diat: Avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, avat a umana king Iuda ma ra tarai Iuda par, ma avat par ava ki Ierusalem, nina ava olaolo ta go ra umana mataniolo. ²¹ A Luluai i biti dari: Avat a balaure avat, ma koko avat a puak pa ta kinakap ta ra Bung Sabat, ma koko avat a olo me ta ra mataniolo Ierusalem; ²² damana koko avat a puak vairop pa ta kinakap kan ra kuba i vavat ta ra Bung Sabat, ma koko avat a pait ta papalum; avat a ru ka ra Bung Sabat, da iau ga vartuluai pire ra umana tama i vavat. ²³ Ma pa dia ga nuk pa ia, ma pa dia ga kap talinga; dia ga karduk uka, upi koko diat a valongore, ma koko diat a varvartovo tana. ²⁴ Ma ari ava ongor ma ra tinorom piragu, ra Luluai i biti, ma pa ava kap vaolo ta kinakap ta ra mataniolo ta go ra pia na pal ta ra Bung Sabat, ma ava ru ka ra Bung Sabat, ma pa ava pait ta papalum tana, ²⁵ io, ra umana king ma ra umana natu i ra king nina dia

ki ta ra kiki na king kai David diat a olo ta ra mataniolo ta go ra pia na pal, diat a ki ta ra kiki na vinavana ma ta ra umana os, diat ma kadia umana luluai, a tarai Iuda ma ra tarai Ierusalem; ma go ra pia na pal na.tur vatikai. ²⁶ Ma ra tarai diat a pot maro ra umana pia na pal Iuda, ma maro ra umana gunan kikil Ierusalem, ma maro ra gunan Benjamin, ma maro ra malamale, ma marama ra lualuana, ma maro Negeb, ma diat a kap ra tinabar di tuntun tar ia, ma ra umana mangana tinabar, ma ra tinabar na vuai na uma, ma ra bulit i ang na katkat, ma diat a kap ra umana vartabar na pite varpa tadav ra kuba i ra Luluai. ²⁷ Ma ari pa ava torom tagu, ma pa ava ru ra Bung Sabat, ma ava puak pa ra kinakap ma ava olo me ta ra umana mataniolo Ierusalem ta ra Bung Sabat, ina vautunge ra iap ta ra umana mataniolo, ma na vaimur ra umana pal na luluai Ierusalem, ma pa da pun ia.

18

A vartovo tai ra tena pait la na pia

¹ Ra tinata ba ra Luluai i ga tulue tadav Ieremia i dari: ² Una tut, ma una vana ur ta ra pal kai ra tena pait la na pia, ma abara una valongore kaugu tinata. ³ Io, iau ga vana ur ta ra pal kai ra tena pait la na pia, ma ea, i pait kana papalum ta ra vil. ⁴ Ma ba ra la i pait ia ma ra pia petpetep i kaina ka ta ra lima i ra tena pait la, i pait mule ta ra la me, da ra tena pait la i mainge na pait ia.

⁵ Io, ra tinata kai ra Luluai i ga tadav iau dari: ⁶ Avat a tarai Israel, i dekdek vang ba ina palum avat da go ra tena pait la? ra Luluai i biti. Ea,

avat a tarai Israel, iau palum avat varogop ra tena pait la i palum ra pia petpetep. ⁷ Ta nam ra bung ba ina varvai ure tika na vuna tarai, ma ure tika na vuna gunan, upi da rubat vue, ma da re vue, ma da nila vue, ⁸ ma ona nam ra vuna tarai ba iau tar tata ure i nukpuku ure kana kaina mangamangana, ina kabila pukue ra nuknukigu ure ra kaina magit iau ga mainge ba ina pait ia tana. ⁹ Ma damana bula ta nam ra bung ba ina varvai ure tika na vuna tarai, ma ure tika na vuna gunan, ba da vatur ia ma da vatavua, ¹⁰ ma ona i pait ra kaina ta ra luaina matagu, ma pa i torom ta ra nilaigu, io, ina pukue ra nuknukigu ure ra bo na magit iau ga biti ba ina vadoane diat me. ¹¹ Io, una vana ma una ve ra tarai Iuda ma ra tarai Ierusalem dari: A Luluai i biti dari: Ea, iau vaninare ra kaina ure avat, ma iau nuk tika na nuknuk ure avat; boina ba avat par tikitikai avat a talil kan kavava kaina nga, ma avat a mal pa kavava lavur mangamangana ma kavava lavur papalum. ¹² Ma dia biti ka: A magit vakuku nam; tago avet a mur uka ra lavur nuknuk i vevet iat, ma avet a pue ngangar ta ra kaina mamainga ta ra bala i vevet tikitikai.

¹³ Kari ra Luluai i biti dari: Avat a titir pire ra umana vuna tarai ba to ia i valongore ra magit damana; ra inip na vavina Israel i tar pait ra magit i manga bilak. ¹⁴ Dave, ra madoldol na mavoko aro Lebanon na panie kan ra vat ki ta ra pupui? Ba kan ra tava madoldol nina i alir ba maro vailik na mama? ¹⁵ Tago kaugu tarai dia tar valubane iau, dia tar tun ra bulit i ang na katkat tadav ra umana god vakuku; ma di tar vabura

diat ta kadia lavur nga, ta ra lavur pal a nga ania tana, upi diat a mur ra umana nga na pupui ka, a umana nga ba pa di mal diat, ¹⁶ upi kadia gunan na da ra magit na kinaian ma ra magit di vuake vatikai; diat par dia vana pakit diat a kaian, ma diat a loe ra ulu i diat. ¹⁷ Ina korot varbabaiane diat ta ra luaina mata i ra ebar da ma ra taur; diat a gire ra tamurugu, ma vakir ra matagu, ta ra bung dia malari tana.

A varpit kai ra tarai ma ra niaring kai Ieremia

¹⁸ Ma dia ga biti: Ea, avat a mai, dat a varpit ure Ieremia; tago ra varkurai pa na panie kan ra tena tinabar, ma ra minatoto pa na panie kan ra tena kabinana, ma ra varvai pa na panie kan ra propet. Avat a mai, dat a ub ia ma ra karama i dat, ma koko dat a kapupi ta kopono tinata i tatike.

¹⁹ Luluai, una nuk pa iau, ma una valongore ra nilai diat ave vartoto ma diat. ²⁰ Dave, da bali ra boina ma ra kaina ka? Tago dia tar kal ra ubu ure kaugu nilaun. Una nuk pa ia ba iau ga tur ta ra luaina matam upi ina tata boboina ure diat, upi ina tugal vue kaum ngala na kankan kan diat. ²¹ Kari una tul tar ra umana natu i diat ta ra mulmulum, ma una nur tar diat ta ra dekdek i ra pakat na vinarubu; boina ba kadia umana vavina diat a biu, ma diat a ua na vavina; ma boina ba ra minat na ubu kadia tarai, ma kadia umana barmana diat a virua ta ra pakat na vinarubu. ²² Boina ba ra kunukula na vana rikai ta ra kubakuba i diat ta nam ra bung ba una tulue vakaian ra tarai na vinarubu taun diat, tago dia tar kal ra ubu pi ina ur tana, ma dia tar kapi

kun ure ra kaugu. ²³ Ma u, Luluai, u nunure kadia lavur varpit dia ga pait ia upi diat a ubu iau; koko una nur vue kadia bilak na mangamangana, ma koko una pun vue kadia varpam kan ra luaina matam; ma ga da vabura diat ta ra luaina matam, ma una kure diat ta ra bung kaum kankan na arikai tana.

19

A vartovo ta ra pal a tava i tapamar

¹ Ma ra Luluai i ga biti dari: Una vana, ma una kul tika na pal a tava ba ra tena pait la i ga pait ia ma ra pia, ma una agur pa ta umana patuana kai ra tarai, ma ta umana patuana kai ra umana tena tinabar, ² ma una vana oai ta ra male kai natu i Inom maravai ra mataniolo Karsit, ma abara una varvai ma ra tinata ba ina ve tar ia tam; ³ ma una biti: Avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, avat a umana king Iuda, ma avat a tarai Ierusalem; ra Luluai kai ra lavur kor; ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina tulue ra kaina tadav go ra gunan, ma ra talinga i diat dia valongore ra varvai ure na kiinga. ⁴ Tago dia tar vana kan iau, ma dia tar vadur go ra pakana, ma dia tar tun ra bulit i ang na katkat ie tadav ra umana enana god nina ba pa dia nunure diat, damana bula ra umana tama i diat ma ra umana king Iuda; ma dia ga doko mangoro na tena takodo ta go ra pakana, ⁵ ma dia ga vatur ra umana tavul a lotu kai Baal, upi diat a tun tar ra umana natu i diat, a umana tinabar di tuntun tar ia tadav Baal, a magit ba pa iau ga vartuluai tana, ma pa iau ga vatang ia, ma pa i ga arikai ta ra nuknukigu; ⁶ kari ra Luluai i biti

dari: Ea, ra e na vut ba pa da vatang mule go ra pakana ba Topet, ba ra male kai natu i Inom, da vatang ia ka ba ra male na vardodoko. ⁷ Ma ina tur bat ra varkurai kai Iuda ma kai Ierusalem upi na da ra magit vakuku ta go ra pakana; ma ina kure ba diat a virua ta ra pakat na vinarubu ta ra luaina mata i kadia lavur ebar, ma diat dia varpit upi kadia nilaun diat a ubu diat; ma ina tabar ra umana beo liuliu ma ra umana leing na pui ma ra virua i diat upi ra adia magit na nian. ⁸ Ma ina tul tar go ra pia na pal upi na da ra magit di kaian tana ma di vuake; diat par dia vana pakit diat a kaian ma diat a vuake ure ra lavur magit i tup ia. ⁹ Ma diat a en boko ra vio i ra umana natu i diat, a umana tutana ma ra umana vavina, ma diat a en vargilliane ra vio i diat, ba kadia lavur ebar ma diat dia anan upi kadia nilaun dia arung bat diat, ba dia vila vartakalat bat diat, ma ba ra kini na malari i monong diat.

¹⁰ Io, una pamar ra pal a tava ta ra luaina mata i ra tarai ava varagur ma diat, ¹¹ ma una biti ta diat: A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Damana ina pamar gigi go ra tarai ma go ra pia na pal, da di pamar gigi ra la ra tena pait la na pia i ga pait ia, ma i dekdek upi da pakan guve mule; ma da pupunang aro Topet tago pa ta maup mulai irai.

¹² Damana ina pait ia ta go ra pakana, ra Luluai i biti, ma ta ra tarai tana, ma ina pait varogopane go ra pia na pal ma Topet; ¹³ ma ra lavur pal Ierusalem, ma ra palpal kai ra umana king Iuda, nina dia dur, diat a da ra gunan Topet, a lavur pal di tar tun tar ra bulit i ang na katkat tadav ra kor arama ra maup ta ra ul a pal tana, ma di

tar lolonge ra tinabar na nimomo ure ra umana enana god.

¹⁴ Ma Ieremia i ga vut maro Topet, uina ra Luluai i ga tar tulue pi na tata na propet ie, ma i ga tur ta ra bala na gunan ta ra kuba i ra Luluai, ma i ga biti ta ra tarai par: ¹⁵ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina tulue ra lavur kaina magit par iau tar vatang ia taun go ra pia na pal ma taun kana lavur gunan; tago dia ga karduk uka, upi koko diat a valongore kaugu tinata.

20

Da vakaina Paskur tago i vung ra kau i Ieremia ta ra babat keke

¹ Io, Paskur natu i Imer ra tena tinabar, a luluai na varbalaurai ta ra kuba i ra Luluai, i ga valongore Ieremia ba i tata na propet ure go ra lavur magit. ² Ma Paskur i ga kita Ieremia ra propet, ma i ga varuk ra kauna ta ra babat keke ta ra mataniolo Benjamin nina i tur arama, ta ra kuba i ra Luluai. ³ Ma ta ra kubak tana Paskur i ga pala vue Ieremia kan ra babat keke. Ma Ieremia i ga biti tana: A Lulukai pa i vatang ra iangim ba Paskur, i tar vatang ia ba Magor-Misabib. ⁴ Tago ra Luluai i biti dari: Ea, una da ra magit na bunurut piram mulai ma pire ra umana tala'im; ma diat a virua ta ra pakat na vinarubu kai kadia lavur ebar, ma ra matam na gire; ma ina tul tar Iuda par ta ra lima i ra king Babilon, ma na ben vavilavilau pa diat uro Babilon, ma na ubu diat ma ra pakat na vinarubu.

⁵ Ma go bula, ina tul tar ra lavur magit kai go ra pia na pal, ma ra lavur magit di ga varurue, ma ra lavur ngatngat na magit tana, ma ra lavur ngatngat na magit kai ra umana king Iuda, ina tul tar diat ta ra lima i kadia lavur ebar, ma diat a ra pa diat, ma diat a vatur vake diat, ma diat a mulue diat uro Babilon. ⁶ Ma u Paskur, ma diat par dia ki ta ra kubam, da ben vavilavilau avat; una vana uro Babilon, ma una mat ie, ma da punang i u abara, avat ma ra umana talaim par nina u ga tatike ra tinata na propet vavaongo pire diat.

A tinata na niligur kai Ieremia

⁷ Ea Luluai, u tar lam pa iau, ma iau tar ongo; u dekdek ta mimir, ma u tar ongor pa iau; iau da ra magit na varkulumai ta ra bungbung par, a tarai par dia gi iau. ⁸ Tago ra lavur bung iau tata tana iau kukula; iau oraoro dari: A vinarubu ma ra vinirua! Tago ra tinata kai ra Luluai ia ra magit di vul iau tana, ma ra magit na varkulumai, ta ra bung parika. ⁹ Ma tumu iau biti, Pa ina vatang mule, ma pa ina varvai mulai ta ra iangina, io, ra balagu i kairane ra biro na iap ta ra urugu, ma iau talangan ma ra kini vamadudur vue, ma i dekdek ba ina tigel bat ia. ¹⁰ A dovotina iau valongore mangoro dia tata kaina ure iau, ma ra varvaburut i tur kikil iau. A umana talaigu ave tar varlair ma diat, dia nuk upi kaugu bunura, ma dia biti: Avat a takun ia, ma avet bula avet a takun ia; kan da lam valar pa ia, ma dat a ongor pa ia, ma dat a obo pa dat i tana. ¹¹ Ma ra Luluai, a dekdek na tena niongor, i ki maravut iau; kari diat dia vakadik iau diat a bura, ma pa diat a

ongor pa iau; diat a ruva tuna boko, tago pa diat a pait valar pa ia, diat a vavirvir ma ra ngala na vavirvir ba pa da valubane. ¹² Ma u, Luluai kai ra lavur kor; u ba u valar ra umana tena takodo, u ba u gire ra bala i ra tarai ma ra nuknuk i diat, boina ba ina gire ra varobo pire diat; tago iau tar vaarike kaugu kini piram. ¹³ Avat a kakailai tadav ra Luluai, avat a pite pa ra Luluai; tago i tar valangalanga ra nilaun kai ra luveana kan ra lima i ra umana tena varpiam.

¹⁴ I ti kaina ra bung nina di ga kava iau tana; koko da pite pa ra bung nagu i ga kava vue iau tana. ¹⁵ I ti kaina nam ra tutana ba i ga ve tamagu dari, Di tar kava kaum tika na bul tutana, ma i ga vagugu ia. ¹⁶ Ma boina ba nam ra tutana na da ra umana pia na pal ra Luluai i ga vue pukue vue diat, ma pa i ga mari diat; boina ba na valongore ra kunukula ta ra malana, ma ra varvareo ba ra keake i ki tur, ¹⁷ tago pa i ga ubu iau ta ra bala i nagu; damana nagu na ga da kaugu tung na minat, ma ra balana na ga ngala vatikai. ¹⁸ Ta ra ava iau ga vana rikai ta ra tatal na bul upi na tup iau ra papalum ma ra niligur, ma upi ina laun vue kaugu lavur bung ma ra vavirvir?

21

Da li vue Ierusalem

¹ A Luluai i ga tulue go ra tinata tadav Ieremia ta nam ra bung ba ra king Sedekia i ga tulue Paskur natu i Malkia pirana, dir ma Sepania natu i Maseia ra tena tinabar, ma ra tinata dari: ² Iau lul u ba una matoto pire ra Luluai ure dat, tago Nebukadnesar ra king Babilon i varubu ure dat;

kan ra Luluai na mari dat varogop ma kana lavur enana papalum, upi Nebukadnesar na vana kan dat.

³ Ma Ieremia i ga biti ta dir: Amur a ve Sedekia dari: ⁴ A Luluai ra God kai Israel i biti dari: Ea, ina valilie ra vargal ta ra lima i vavat, nina ava varubu bat ra king Babilon ma ra tarai Kaldea me, nina dia tur vartakalat bat avat ta ra papar a liplip maro, ma ina varurue diat tar ta ra bala i go ra pia na pal. ⁵ Ma iau iat ina ubu avat ma ra limagu ba iau tulue, ma damana ma ra ongor na limagu, ta ra kulot, ma ta ra nginganal, ma ta ra ngala na kankan. ⁶ Ma ina ubu diat par dia ki ta go ra pia na pal, a tarai ma ra lavur vavaguai; diat a mat ta ra ngala na minait. ⁷ Ma ra Luluai i biti: Namur ina tul tar Sedekia ra king Iuda, ma kana umana tuttul, ma ra tarai, diat dia tar mat valili ta go ra pia na pal ta ra ngala na minait, ma ta ra pakat na vinarubu, ma ta ra mulmulum, ta ra lima i Nebukadnesar ra king Babilon, ma ta kadia lavur ebar, ma ta diat dia anan upi kadia nilaun; ma na ubu diat ma ra mangi na pakat na vinarubu; pa na nur vue diat, pa na gire ung diat, ma pa na mari diat.

⁸ Ma una ve go ra tarai ba ra Luluai i biti dari: Ea, iau vatur ra nga na nilaun ma ia nga na minat ta ra luaina mata i vavat. ⁹ Nina ba na kiki ta go ra pia na pal na virua ta ra pakat na vinarubu, ma ta ra mulmulum, ma ta ra ngala na minait; ma nina ba na irop ma na nur tar ia iat mulai ta ra tarai Kaldea dia ki kikul bat avat, na laun, ma na vatur vake kana nilaun da ra magit i ra pa ia. ¹⁰ Tago iau lingalingan upi go ra pia na pal upi ina vakaina,

ma vakir upi na boina, ra Luluai i biti; da tul tar ia ta ra lima i ra king Babilon, ma na tun vue ma ra iap.

A umana tinata na varvabilak ure ra umana king Iuda

¹¹ Ma ure ra kuba i ra king Iuda, avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, ¹² avat ta ra kuba i David. A Luluai i biti dari: Avat a varkurai takodo ta ra malana, ma avat a valaun nina di ga loalong pirana kan ra lima i ra tena arung varbat; kan ra karangap i kaugu kankan na vana rikai da ra iap, ma na io ma pa ta na na pun valar pa ia, tago kavava mangamangana i tar kaina. ¹³ Ea, u ba u kiki ra male, u ra vat ki ta ra tamataman, iau papait na tur bat u, ra Luluai i biti; avat ba ava biti: To ia na vana ur pi na varubu ma dat, ma to ia na olo ra kuba i dat? ¹⁴ Ma ina pait ra balbali pire vavat varogop ma ra vuai kavava papalum, ra Luluai i biti; ma ina vautunge ra iap ta kana lokor, ma na vaimur ra lavur magit i tur kikil ia.

22

¹ A Luluai i ga biti dari: Una vana ur ta ra kuba i ra king Iuda, ma una tatike go ra lavur tinata ie, ² ma una biti dari: U ra king Iuda, nina u ki ta ra kiki na king kai David, una valongore ra tinata kai ra Luluai, avat ma kaum umana tuttul ma kaum tarai nina dia olaolo ta go ra mataniolo. ³ A Luluai i biti dari: Avat a pait ra varkurai ma ra mangamangana takodo, ma avat a valaun nina di ga loalong pirana kan ra lima i ra tena arung varbat; koko avat a ki taun ra vaira, ra nat na ling, ma ra ua na vavina, ma koko avat a vakaina diat,

ma koko avat a doko ra umana tena takodo ta go ra gunan.

⁴ Tago ona ava pait go ra magit, a umana king nina dia ki ta ra kiki na king kai David diat a olo ta ra mataniolo ta go ra pal, diat a vanavana ma ra kiki na vinavana ma diat a ki ra os, diat ma kadia umana tultul, ma kadia tarai bula. ⁵ Ma ona pa ava valongore go ra lavur tinata, iau vavalima ta ra iangigu iat, ra Luluai i biti, ba go ra pal na lingling ika.

⁶ Tago ra Luluai i biti dari ure ra kuba i ra king Iuda: U da Gilead piragu, ma da ra ul a Lebanon, ma a dovotina ina nila vue u pi una da ra bil ma da ra umana pia na pal dia kapakapana ka. ⁷ Ma ina vaninare ra umana tena varli ure u, tikitikai ma kana vargal; ma diat a mut vue kaum lavur vakak na tagatagal, ma diat a tarie diat ta ra iap.

⁸ Ma mangoro na vuna tarai diat a vana pakit go ra pia na pal, ma diat a tir vargiane diat dari: Ta ra ava ra Luluai i tar pait go ra magit ta go ra ngala na pia na pal? ⁹ Ma da bali ia dari: Tago dia tar vana kan ra kunubu kai ra Luluai kadia God, ma dia tar lotu tadav ra umana enana god, ma dia tar torom ta diat.

¹⁰ Koko avat a tangie nina i tar mat, ma koko avat a tabun ure; avat a manga tangie ke nina i vana irai, tago pa na talil mulai, ma pa na gire mule kana gunan iat. ¹¹ Tago ure Salum natu i Iosia ra king Iuda, nina i ga kia vue tamana Iosia ta ra kini na king, ma i ga mareng kan go ra gunan, ra Luluai i biti dari: Pa na lilikun mulai uti; ¹² na mat ika ta nam ra gunan di ga ben

vavilavilau pa ia tar tana, ma pa na gire mule go ra gunan.

¹³ Na ti kaina nam ba na pait ra kubana ma ra mangamangana gegagege, ma kana umana pakapakana pal ma ra mangamangana pa i takodo; nina i vapapalum talaina ma pa i kul ia, ma pa i tul tar kana vapuak tana; ¹⁴ nina i biti, Ina pait kaugu ta pal a kaliana, ma ina vangala ra umana pakana pal tana, ma i mal ra umana mata na kalangar tana; ma di bak ia ta ra balana ma ra pal a davai, a tagatagal, ma di kola ma ra meme.

¹⁵ Dave, una ki na king vang tago u ongaongor upi una lia ma ra tagatagal? Dave, tamam pa i ga ian ma pa i ga momo vang, ma i ga pait ra mangamangana i dovot ma i takodo? Nam ra e i ga boina pirana. ¹⁶ I ga kure mal ra magit kai ra luveana ma nina i ki na niiba; nam ra e i ga boina. Pa di nunure ilam iau ta nam ra mangamangana laka? ra Luluai i biti. ¹⁷ Ma ra matam ma ra balam pa i nuk upi ta enana magit mulai, ia kaka upi ra nilong, ma upi una doko ra umana tena takodo, ma upi ra arung varbat, ma upi una vakavakaina.

¹⁸ Kari ra Luluai i biti dari ure Ieoiakim natu i Iosia ra king Iuda: Pa da tangi ure dari, Ui turagu! ba, Ui taigu! Pa da tangi ure dari, Ui luluai! ba, Ui kana minamar! ¹⁹ Da punang ia da di punang ra as, da al vairop ia ma da vue vaire vue kan ra mataniolo na pia na pal Ierusalem.

²⁰ Una tutua urama Lebanon, ma una oraoro, ma una tak ra ngiem aro Basan; ma una kukula maro Abarim, tago ra umana talaim par dia tar virua. ²¹ Iau ga tata piram ba u ga ki mamal, ma u ga biti ka: Pa iau mainge ba ina valongore.

Damana kaum mangamangana papa ra bung u ga bul tana, pa u ga torom ta ra nilaigu. ²² Ra vuvu na tabatabar kaum lavur tena varbalaurai, ma ra umana talaim diat a vana ta ra kini na vilavilau; a dovotina ta nam ra bung una vavirvir ma una purpuruan ure kaum lavur bilak na mangamangana. ²³ U ba u ki aro Lebanon ma u mal pa kaum po ta ra tagatagal, una ti manga malari ba ra kinadik na tup u da ra kinadik i tup ra vavina i kakava!

²⁴ Da iau laun, ra Luluai i biti, gala Konia natu i Ieoiakim ra king Iuda ia ra domol ta ra limagu tuna, gala ina ule vue u ²⁵ ma ina tul tar u ta ra lima i diat dia anan upi kaum nilaun, ma ta ra lima i diat ba u burutue diat, a lima i Nebukadnesar ra king Babilon ma ra lima i ra tarai Kaldea. ²⁶ Ma ina okole vue u, amur ma tinam nina i ga kava u, ma ina vaki amur ta ra enana gunan ba pa di ga kava amur tana, ma amur a mat ie. ²⁷ Ma pa dir a talil ta ra gunan dir bala upi ia.

²⁸ Dave, go ra tutana Konia pa dir varogop ma ra la i tapamar, ma di pue vue? Pa dir varogop vang ma ra la pa di manane? Ta ra ava di tar okole vue diat ma ra umana bul mur tana, ma di tar vue tar diat ta ra gunan ba pa dia nunure? ²⁹ A gunan, a gunan, a gunan, una valongore ra tinata kai ra Luluai! ³⁰ A Luluai i biti dari: Avat a tumu vake ra iang i go ra tutana, a biu na tutana, a tutana ba pa na tavua kana papalum; tago pa ta bul mur tana na tavua ma na ki ta ra kiki na king kai David, ma na varkurai mulai ati Iuda.

23

Ra ibaiba na tarai diat a lilikun

¹ A Luluai i biti: Na kaina pire ra umana tena varbalaurai nina dia vakavakaina ma dia korot varbabaiane ra umana sip ba iau tabar diat. ² Io, ra Luluai ra God kai Israel i biti dari ure ra umana tena varbalaurai ba dia tabatabar kaugu tarai: Ava tar imimire varbabaiane kaugu kikil na sip, ma ava tar korot vue diat, ma pa ava ga laume diat; ea, ina bali kavava kaina mangamangana pire vavat, ra Luluai i biti. ³ Ma ina varurue ra ibaiba ta kaugu kikil na sip maro ra lavur gunagunan iau ga korot tar diat i tana, ma ina agur pa mule diat ta kadia lavur liplip na sip; ma diat a varvangala ma diat a pepeal. ⁴ Ma ina tibe ra umana tena varbalaurai pire diat nina diat a tabatabar diat; ma pa diat a burut mulai, ma pa diat a ururian, ma pa ta tikai na rara, ra Luluai i biti.

⁵ Ea, ra e na vut, ra Luluai i biti, ba ina vatavua tika na ibul i David, a takodoina, ma na ki na king ma na varkurai ma ra kabinana, ma na pait ot pa ra varkurai ma ra mangamangana takodo ta ra gunan. ⁶ Ta kana kilala da valaun Iuda, ma Israel na ki bulu; ma da vatang ra iangina ba, ra Luluai kada mangamangana takodo.

⁷ Kari ra Luluai i biti: Ra e na vut ba pa da biti mulai dari, Da ra Luluai i laun, nina i ga ben vairop ra tarai Israel kan ra gunan Aigipto; ⁸ dari ka, Da ra Luluai i laun, nina i ga ben vairop ra tarai Israel kan ra gunan ta ra papar a labur, ma kan ra lavur gunan par i ga korot tar diat i tana,

ma i ga agur pa diat; ma diat a ki ta kadia gunan iat.

A tinata na vartakun ure ra umana propet vavaongo

⁹ Ure ra umana propet: A balagu i takunuan, a lavur urugu dia dadadar; iau da ra tutana i longlong ma ra nimomo, da ra tutana ba ra vain i tar ongor pa ia, ure ra Luluai ma ure kana lia na tinata. ¹⁰ Tago ra gunan i kor ma ra umana tena nipo; tago ra gunan i lingligur ure ra tinata na varvabilak; a umana pia na vura ta ra pupui dia tar makuk. Kadia mangamangana i bilak, ma pa i takodo kadia niongor. ¹¹ Tago ra propet ma ra tena tinabar dir par a ura vakuku upi God; maia, ta ra kubagu iat iau tar na tadav kadir bilak na mangamangana, ra Luluai i biti. ¹² Kari kadia nga na da ra nga i duladula ta ra bobotoi, da korot tar diat i tana ma diat a bura tana; tago ina tulue ra kaina pire diat ta ra kilala na balbali pire diat, ra Luluai i biti. ¹³ Ma iau ga na tadav ra mangamangana papaua pire ra umana propet Samaria; dia ga tata na propet tai Baal, ma dia ga varara kaugu tarai Israel. ¹⁴ Pire ra umana propet Ierusalem bula iau tar gire tika na bilak na magit; dia pait ra nipo, ma dia vanavana ta ra vaongo, ma dia vapatuan ra lima i ra umana tena varpam, ma damana pa ta tikai i vana tapuku kan kana bilak na mangamangana; diat par dia da Sodom piragu, ma ra tarai na gunan dia da Gomora.

¹⁵ Io, ra Luluai kai ra lavur kor i biti dari ure ra umana propet: Ea, ina tabar diat ma ra magit i mapak, ma ina vamomo diat ma ra tava mapak;

tago ta ra gunagunan par ra mangamangana vakuku i tar vana rikai kan ra umana propet Ierusalem. ¹⁶ A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Koko avat a kapupi ra tinata kai ra umana propet ba dia tata na propet pire vavat; dia tovo tar ra magit vakuku ta vavat; dia tatike ra ninana na nuknuk i diat iat, ma vakir ra tinata ba i arikai ta ra ngie i ra Luluai. ¹⁷ Dia vala biti ta diat dia pidimuane iau, Ra Luluai i tar biti ba avat a ki na malmal; ma dia biti pire diat par dia pue ngangar ta ra kaina mamainga ta ra bala i diat, Pa ta kaina na tadav avat. ¹⁸ Tago to ia i ga tur ta ra kivung kai ra Luluai, upi na nunure kana tinata ma upi na valongore? To ia i ga nuk pa kana tinata, ma i ga valongore? ¹⁹ Gire, ra ngala na ubar kai ra Luluai! Kana kulot i tar vana rikai da ra kalivuvur; ma na tut taun ra ulu i ra umana tena varpiam. ²⁰ A kankan kai ra Luluai pa na ngo pit, na pait ot pa ka ra lavur nuknuk ta ra balana; ta ra mutuaina na kapa muka pire vavat.

²¹ Pa iau ga tulue go ra umana propet, diat iat dia ga vutvut; pa iau ga tata pire diat, diat iat dia ga tata na propet. ²² Ma gala dia ga tur ta kaugu kivung, gala dia ga ve kaugu tarai ta kaugu tinata, ma gala dia ga ben vatalil diat kan kadia kaina nga ma kan kadia kaina mangamangana.

²³ Dave, iau a God ba i ki maravai ka, ra Luluai i biti, ma vakir a God ba i ki vailik laka? ²⁴ Dave, ta tikai na ki dongdong ta ra lokalokor upi koko ina gire? ra Luluai i biti. Pa iau kor laka ta ra bala na bakut ma ta ra rakarakan a gunagunan? ra Luluai i biti. ²⁵ Iau tar valongore ra tinata kai ra umana propet nina dia tata na propet

ma ra vaongo ta ra iangigu ma dia biti, Iau tar ririvon, iau tar ririvon. ²⁶ Aivia ra bung boko ba ra nuknuk i ra umana propet vavaongo na damana, a nuknuk i ra umana propet na vartuam ba i vuna ta ra bala i diat iat? ²⁷ Dia nuk ia ba diat a tovo kaugu tarai ma kadia lavur ririvon ba dia ve vargiane diat ure, upi diat a valubane ra iangigu, da ra umana tama i diat dia ga valubane ra iangigu ma dia ga nuk pa Baal. ²⁸ Nam ra propet ba kana ta ririvon, boina na vaarike ra ririvon; ma nina ba i vatur vake kaugu tinata, boina na tatike kaugu tinata ma ra dovotina. A timul i ra vit dir dave ma ra vuai ra vit? ra Luluai i biti. ²⁹ Dave, kaugu tinata pa i da ra iap laka, ra Luluai i biti, ma pa i da ra tututut ba na pamar gigi ra vat ki?

³⁰ Kari iau tur bat ra umana propet nina dia long kaugu tinata ta diat varvargil, ra Luluai i biti. ³¹ Ea, iau tur bat ra umana propet nina dia tak ra ngie i diat ma dia biti: ra Luluai i biti. ³² Ea, iau tur bat diat dia tata na propet ma ra ririvon vavaongo, ma dia ve kaugu tarai, ma dia varara diat ma kadia vartuam ma ta kadia vavagia vakuku, ra Luluai i biti; ma pa iau ga tulue diat, ma vakir iau ga vartuluai pire diat, ma pa diat a vadongone muka go ra tarai, ra Luluai i biti.

³³ Ma ba go ra tarai, ba ta propet, ba ta tena tinabar, diat a tir u dari, Ava ra mamat na magit kai ra Luluai? io, una ve diat, Avat ra mamat na magit! Ina vung vue avat, ra Luluai i biti. ³⁴ Ma ure ra propet, ma ure ra tena tinabar, ma ure ra tarai ba diat a biti, Ra mamat na magit kai ra

Luluai, ina balbali pire nam ra tutana ma diat ta ra kubana. ³⁵ Avat a vatang ia dari, tikitikai pire talaina ma tikitikai pire turana, Ava ra balbali kai ra Luluai? ma, Ava ra Luluai i tar tatike? ³⁶ Ma koko avat a vatang mule ra mamat na magit kai ra Luluai, tago ra mamat na magit ia ra tinata kai ra tarai tikitikai, ma ava tar pukue varara ra tinata kai ra God i laun, kai ra Luluai kai ra lavur kor kada God. ³⁷ Una tir ra propet dari, Ava ra balbali kai ra Luluai pira? ma dari, Ava ra Luluai i tar tatike? ³⁸ Ma ona ava biti, Ra mamat na magit kai ra Luluai, io, ra Luluai i biti dari: Tago ava tatike go ra tinata, Ra mamat na magit kai ra Luluai, ma iau tar vartuluai pire vavat dari, Koko avat a biti, Ra mamat na magit kai ra Luluai, ³⁹ io, ina nuk vakakit vue avat, ma ina vung vue avat ma ra pia na pal nina iau ga tul tar ia ta vavat ma ta ra umana tama i vavat kan ra luaina matagu; ⁴⁰ ma ina vaki vatikene ra varvul ta vavat, ma ra vavirvir pa na mutu, ma pa da valubane.

24

A vartovo ta ra umana lovo dia boina ma ta diat dia kaina

¹ Ba Nebukadnesar ra king Babilon i ga tar ben vavilavilau vue Iekonia natu i Ieoiakim ra king Iuda kan Ierusalem, diat ma ra umana luluai Iuda varurung ma ra umana tena madaka ma ra umana tena madaka ta ra palariam, ma i ga tar vaki diat aro Babilon, ra Lululai i ga vaarike go ra ninana piragu: Iau ga gire ra ura rat na lovo di ga vung dir ta ra luaina mata i ra pal li gomgom kai ra Luluai. ² Tika na rat ra lovo tana i boina tuna,

da ra luaina minatuka; ma ta ra rat ra lovo tana i kaina tuna, ma pa dia topa ra nian, dia kaina damana. ³ Ma ra Luluai i ga biti tagu: Ieremia, u gire ra ava? Ma iau ga biti: A umana lovo; a bo na lovo i boina tuna; ma ra kaina lovo i kaina muka, ma pa i topa ra nian, i kaina damana. ⁴ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav iau dari: ⁵ A Luluai ra God kai Israel i biti dari: A umana vilavilau Iuda, nina iau tar tulue diat kan go ra gunan ta ra gunan kai ra tarai Kaldea, diat a varogop ma ra boina piragu, da go ra umana bo na lovo. ⁶ Tago ina mataure diat upi diat a ki boina, ma ina agure pa mule diat tar ta go ra gunan; ma ina vatur diat, ma pa ina rip vue diat; ma ina vaume diat, ma pa ina rubat vue diat. ⁷ Ma ina tul tar ra nuknuk i diat ba na nunure ba iau ra Luluai; ma diat kaugu tarai, ma iau kadia God boko, tago diat a lilikun piragu ma ra bala i diat parika. ⁸ Ma ra Luluai i biti dari: Da ra umana kaina lovo ba pa dia topa ra nian tago dia kaina tuna, damana ina nur vue Sedekia ra king Iuda, ma kana lavur luluai, ma ra ibaiba ta ra tarai Ierusalem ba dia ki valili ta ra gunan, ma diat dia ki ta ra gunan Aigipto. ⁹ Ina nur vue diat upi da gogone vakaina diat ta ra lavur vuna gunan ta ra rakarakan a gunagunan, upi diat a da ra magit na vavirvir, ma ra magit na varkulumai, ma ra magit na varvul, ma ra bilak na magit, ta ra lavur gunan ba ina korot tar diat i tana. ¹⁰ Ma ina tulue ra pakat na vinarubu, ma ra mulmulum, ma ra ngala na minait, pire diat tuk tar ta ra bung diat a panie kan ra gunan ba iau ga tul tar ia ta diat ma ta ra umana tama i diat.

25

Babilon na vakaina Iuda a lavurua na vinun na kilakilala

¹ Go ra tinata i ga tadav Ieremia ure ra tarai Iuda par, ta ra vaivatina kilala Ieoiakim natu i Iosia i ga king Iuda tana (nina ba ra luaina kilala Nebukadnesar i ga ki na king aro Babilon),
² ma Ieremia i ga tatike ta ra tarai Iuda par, ma ta diat par dia ga ki Ierusalem, dari: ³ Papa ra kilala a vinun ma a utul Iosia natu i Amon i ga ki na king aro Iuda, tuk tar ta ra bung gori, a ura vinun ma a utul a kilala parika, ra tinata kai ra Luluai i ga tadatadav iau, ma iau ga tar vala tata pire vavat ma pa iau ga vavabing; ma pa ava ga kapupi ia. ⁴ Ma ra Luluai i ga vala tulue kana umana tultul a umana propet pire vavat, ma pa i ga vavabing; ma pa ava ga kapupi ia, ma pa ava ga kap talinga; ⁵ ma dia ga biti: Avat a vana tapuku, tikatikai kan kana kaina nga, ma kan kavava kaina mangamangana, ma avat a ki ta ra gunan ra Luluai i ga tul tar ia ta vavat ma ta ra umana tama i vavat, papa ania ma pa na mutu; ⁶ ma koko avat a mur ra umana enana god upi avat a torom ta diat, ma upi avat a lotu tadav diat, ma koko avat a vakankan iau ma ra papalum na lima i vavat; ma pa ina bili vakaina avat. ⁷ Ma pata, pa ava ga kapupi iau, ra Luluai i biti, upi avat a vakankan iau ma ra papalum na lima i vavat ma avat a kaina tana.

⁸ Kari ra Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Tago pa ava ga kapupi kaugu tinata, ⁹ ina vartuluai upi ra lavur vuna tarai par maro ra papar a labur, ra Luluai i biti, ma ina vartuluai upi kaugu tultul

Nebukadnesar ra king Babilon, ma ina agur pa diat tadav go ra gunan, ma tadav ra tarai dia ki tana, ma tadav ra umana vuna tarai kikil diat; ma ina vmutue vakakit vue diat, ma ina vaki diat da ta magit na kinaian, ma ra magit di vuake, ma ra magit na vavirvir vaticai. ¹⁰ Go bula, ina vapanie vue ra gara ma ra gugu kan diat, ra nilai ra taulai kalama a tutana, ma ra nilai ra taulai kalama a vavina, ra nilai ra vat na uduudu, ma ra kapa i ra lamp na birao. ¹¹ Ma go ra gunan par na lingling, ma da kaian tana; ma go ra umana vuna tarai diat a toratorom ta ra king Babilon lavurua na vinun na kilakilala. ¹² Ma ba i ot ra lavurua na vinun na kilakilala, ina pait ra balbali pire ra king Babilon, ma pire nam ra vuna tarai ure kadia kaina mangamangana, ma pire ra gunan kai ra tarai Kaldea; ma ina li vatukum vue, ra Luluai i biti. ¹³ Ma kaugu lavur tinata par ba iau ga tatike ure, na ti ot ta nam ra gunan, a lavur magit par di ga tumu ia ta go ra buk, nina Ieremia i ga tata na propet tana ure ra lavur vuna tarai. ¹⁴ Tago mangoro na vuna tarai ma ra umana ngala na king diat a kabila ben vavilavilau pa diat; ma ina vabongon diat da i topa kadia lavur mangamangana, ma ra papalum na lima i diat.

A momamomo na kankan ure ra lavur vuna tarai

¹⁵ Tago ra Luluai ra God kai Israel i biti tagu dari: Una tak pa ra momamomo kan ra limagu, nina ra vain na kankan i tur tana, ma una vamomo ra lavur vuna tarai me ba ina tulue u pire diat. ¹⁶ Ma diat a momo, ma diat a vana lebalebe, ma diat a longlong, ure ra pakat na

vinarubu ba ina tulue pire diat. ¹⁷ Ma iau ga tak pa ra momamomo kan ra lima i ra Luluai, ma iau ga vamomo ra lavur vuna tarai par me. nina ra Luluai i ga tulue iau pire diat, ¹⁸ Ierusalem, ma ra umana pia na pal Iuda, ma ra umana king tana, ma ra umana luluai tana, upi diat a lingling, ma upi diat a magit na kinaian, ma ra magit di vuake, ma ra bilak na magit; ma gori i tar damana; ¹⁹ Parao ra king Aigipto, ma kana umana tultul,, ma kana umana luluai, ma kana tarai par, ²⁰ ma ra umana vaira; ma ra umana king par ta ra gunan Us, ma ra lavur king par ta ra gunan kai ra tarai Pilistia (Askelon, Gasa, Ekron, ma ra ibaiba Asdod); ²¹ Edom, Moab, ma ra tarai Amon; ²² ma ra umana king Tiro par, ma ra umana king Sidon par, ma ra umana king ta ra gunan ra valian ta ra papar a ta maro; ²³ Dedan, Tema, Bus, ma diat par dia gele ra ulu i diat; ²⁴ ma ra lavur king Arabia par, ma ra lavur king kai ra lavur mangana tarai dia ki ra bil; ²⁵ ma ra lavur king Simri par, ma ra lavur king Elam, ma ra lavur king par kai ra tarai Media; ²⁶ ma ra lavur king ta ra papar a labur, diat dia ki maravai ma diat dia ki vailik, diat parpar; ma ra lavur vuna gunan par ra pia ta ra rakarakan a gunagunan; ma ra king Babilon na momo namur ta diat.

²⁷ Ma una ve diat ba ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Avat a momo, ma avat a longlong, ma avat a marmaruai, ma avat a bura, ma koko avat a tut mulai, ure ra pakat na vinarubu ba ina tulue pire vavat. ²⁸ Ma ona dia ole, ma pa dia tak pa ra momamomo ta ra limam upi diat a momo, io, una biti ta diat: A

Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Avat a ti momo.
²⁹ Tago iau tur pa ra vakavakaina ta ra pia na pal di vaiang tar ra iangigu tana, ma avat a pila vang? Patana, pa avat a pila, tago ina oro pa ra pakat na vinarubu pi na tadav ra tarai par ta ra rakarakan a gunagunan, ra Luluai kai ra lavur kor i biti.

³⁰ Io, una tata na propet ma go ra lavur tinata, ma una biti ta diat dari: A Luluai na kukula marama liu, ma ra nilaina na vana rikai kan kana kiki i gomgom; na manga kukula ure kana kikil na sip, na ngenge da diat dia rua ra vuai na vain ure diat par dia ki ta ra rakarakan a gunagunan.

³¹ Da valongore ra lulunga ta ra ngu na rakarakan a gunagunan; tago ra Luluai i vartoto ma ra lavur vuna tarai, ma na pait ra varkurai ure diat par dia ki ra pia; ma na tul tar ra kaina tarai ta ra pakat na vinarubu, ra Luluai i biti.

³² A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Ea, ra kaina na arikai tai tika na vuna tarai ma na tadav ta ra tikai, ma ra ngala na ubar muka na tut maro ra ngu na rakarakan a gunagunan aro iat. ³³ Ma ta nam ra bung da gire diat ba

ra Luluai i tar ubu diat, maro tika na ngu na rakarakan a gunagunan tuk tar tai ta ra tikai; pa da tangie diat, pa da varurue diat, ma pa da punang diat; diat a da ra puputa i va ra pia.

³⁴ Avat a umana tena varbalaurai, avat a kukula ma avat a tangi, ma avat a bibie ta ra kabu na iap, avat a umana raprap na kikil na sip; tago ra e ba da ubu doko avat i tana i tar vut muka, ma ina korot varbabaiane avat, ma avat a bura da ra umana vakak na Sip. ³⁵ Ma ra umana tena varbalaurai pa diat a pait valar pa ra nilop, ma ra umana raprap na kikil na sip pa diat a pila.

³⁶ Da valongore ra kunukula kai ra umana tena varbalaurai, ma ra tinangi kai ra umana raprap na kikil na sip! Tago ra Luluai.i vakaina vue kadia pia na vura, ³⁷ ma di tar re vue ra bo na liplip na sip ure ra karangap na kulot kai ra Luluai. ³⁸ I tar vana rikai kan kana lokalokor da tika na leon; tago kadia gunan i tar uliran ure ra pakat na vinarubu ba i monong ia, ma ure kana karangap na kulot.

26

Di biti ba da doko Ieremia

¹ Ba Ieoiakim natu i Iosia ra king Iuda i ga tur pa ia pi na king, go ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia: ² A Luluai i biti dari: Una tur ta ra bala na gunan ta ra kuba i ra Luluai, ma una varvai pire ra lavur pia na pal Iuda nina dia vut upi diat a lotu ta ra kuba i ra Luluai ma ra lavur tinata ba ina kure tar ia tam upi una tatike pire diat; koko una ive ta tika na tinata ik. ³ Kan diat a valongore, ma diat tikatikai diat a vana tapuku kan kadia kaina nga, upi ina pukue ra nuknukigu ure ra kaina iau tar vaninare pi ina pait ia ta diat ure kadia bilak na mangamangana. ⁴ Ma una biti ta diat ba ra Luluai i biti dari: Ona pa ava kapupi iau upi avat a mur kaugu varkurai nina iau tar vatur ia ta ra luaina mata i vavat, ⁵ upi avat a kapupi ra tinata kai kaugu umana tultul ra umana propet, nina iau vala tulue diat tadav avat ma pa iau vavabing, ma pa ava kapupi diat, ⁶ io, ina kure go ra pal upi dir a varogop ma Silo, ma go ra pia na pal na da ra bilak na magit pire ra lavur vuna tarai ta ra rakarakan a gunagunan.

⁷ Ma ra umana tena tinabar ma ra umana propet ma ra tarai par dia ga valongore Ieremia ba i ga tatike go ra tinata ta ra kuba i ra Luluai. ⁸ Ma ba Ieremia i ga vaip ra tinata par ra Luluai i ga vartuluai ba na varvai me pire ra tarai par, ra umana tena tinabar ma ra umana propet ma ra tarai par dia ga kinim vake, ma dia ga biti: Una virua muka! ⁹ Ta ra ava u ga tata na propet ta ra iang i ra Luluai dari: Go ra pal na da Silo, ma go ra pia na pal na lingling ma pa ta na na ki tana? Ma ra tarai par dia ga vana varurung tadav Ieremia ta ra kuba i ra Luluai.

¹⁰ Ma ba ra umana luluai Iuda dia ga valongore go ra lavur magit, dia ga tutua mara ra kuba i ra king tadav ra kuba i ra Luluai, ma dia ga kiki pire ra matakilalat ta ra kalamana mataniolo ta ra kuba i ra Luluai. ¹¹ Ma ra umana tena tinabar ma ra umana propet dia ga biti dari ta ra umana luluai ma ta ra tarai par: I topa ia ba da doko go ra tutana, tago i tar tata na propet ure go ra pia na pal, da ava tar valongore ma ra talinga i vavat iat. ¹² Ma Ieremia i ga biti ta ra umana luluai par ma ra tarai par dari: A Luluai i ga tulue iau pi ina tata na propet ure go ra pal ma ure go ra pia na pal ma ra lavur tinata ava tar valongore. ¹³ Io, avat a mal pa kavava lavur vinavana ma kavava lavur mangamangana, ma avat a torom ta ra nilai ra Luluai kavava God; ma ra Luluai na pukue ra nuknukina ure ra kaina i ga tatike ure avat. ¹⁴ Ma go ava vatur vake iau; boina avat a pait ra magit i ko ma i takodo ta ra luaina mata i vavat piragu. ¹⁵ Ia kaka avat a nunure muka go, ba ona ava doko iau ava doko ra tena takodo, ma

da takun avat ma go ra pia na pal ma ra tarai dia ki tana; tago a dovotina ra Luluai i ga tulue iau tadav avat upi ina tatike go ra lavur tinata ta ra talinga i vavat.

¹⁶ Ma ra umana luluai ma ra tarai par dia ga biti ta ra umana tena tinabar ma ra umana propet: Pa i topa ia ba da doko go ra tutana, tago i tar tata pire dat ta ra iang i ra Luluai kada God. ¹⁷ Ma ta umana patuana ta ra gunan dia ga tut, ma dia ga tata ta ra kivung par dari: ¹⁸ Mika ra te Moraset i ga tata na propet ta ra e ba Esekia i ga ki na king Iuda tana, ma i ga tata pire ra tarai Iuda dari: A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Da ipipuk Sion da di ipipuk ra gunan na uma, ma Ierusalem na da ra umana anguvai na vat, ma ra luana ra pal na lotu i tur tana na da ra lavur luana ra pui. ¹⁹ Dave, Esekia ra king Iuda ma ra tarai Iuda par dia ga ubu doka vang? Pa i ga burutue bar ra Luluai, ma i ga lul upi ra varmari kai ra Luluai, ma ra Luluai i ga pukue ra nuknukina ure ra kaina i ga vatang ia ure diat? Go da vuna ba ra ngala na kaina na tadav dat.

²⁰ Ma tika na tutana bula i ga tata na propet ta ra iang i ra Luluai, a iangina Uria natu i Semaia a te Kiriati-learim; ma nam bula i ga tata na propet ure go ra pia na pal ma go ra gunan, varogop ma ra tinata kai Ieremia. ²¹ Ma ba Ieoiakim, diat ma kana lavur ngalangala ma ra lavur luluai, dia ga valongore kana tinata, ra king i ga mainge ba na doka; ma ba Uria i ga valongore, i ga burut ma i ga takap, ma i ga vana Aigipto. ²² Ma Ieoiakim ra king i ga tulue ra tarai uro Aigipto, Elnatan natu i Akbor diat ma ta umana tutana bula, ²³ ma dia ga

agur pa Uria maro Aigipto tadav Ieoiakim ra king, ma ra king i ga doka ma ra pakat na vinarubu, ma i ga vue ra minatina ta ra tung na minat kai ra tarai vakuku. ²⁴ Ma Akikam natu i Sapan i ga maravut Ieremia, upi koko diat a tul tar ia ta ra lima i ra tarai pi diat a doka.

27

A vartovo ta ra umana kip

¹ Ba Sedekia natu i Iosia ra king Iuda i ga tur pa ia pi na king, ra Luluai i ga tulue go ra tinata tadav Ieremia: ² A Luluai i ga biti tagu: Una pait kaum ta umana vivi ma ta umana kip, ma una vung diat ta ra ul a varam. ³ Ma una tulue diat tadav ra king Edom, ma tadav ra king Moab, ma tadav ra king kai ra tarai Amon, ma tadav ra king Tiro, ma tadav ra king Sidon; ma ra umana tultul ba dia vut Ierusalem pire Sedekia ra king Iuda diat a kap diat. ⁴ Ma una tul tar go ra tinata na vartuluai pire diat ure kadia umana luluai: A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Avat a ve kavava umana luluai dari: ⁵ Iau tar vaki ra rakarakan a gunagunan, ma ra tarai ma ra umana vavaguai dia ki ra pia, ma ra ngala na dekdekigu ma ta ra ongor na limagu; ma iau tul tar ia tai nina iau mainge. ⁶ Ma go iau tar tul tar go ra gunagunan tai kaugu tultul Nebukadnesar ra king Babilon; ma iau tar tul tar ra umana vavaguai na gunan bula tana, upi diat a torom tana. ⁷ Ma ra umana vuna tarai par diat a torom tana, ma tai natuna bula ma tubuna, tuk tar ta ra bung u kana gunan iat; ma ta nam ra e mangoro na vuna tarai ma ra umana ngala na king diat a ben vavilavilau pa ia.

⁸ Ma ona ta vuna tarai ba ta vuna gunan na ole ra tinorom pire go Nebukadnesar ra king Babilon, ma pa diat a puak pa ra kip kai ra king Babilon ta ra ul a vara i diat, ina balbali pire nam ra vuna tarai ma ra pakat na vinarubu, ma ra mulmulum, ma ra ngala na minait, ra Luluai i biti, tuk tar ba ina vapanie vapar vue diat i tana. ⁹ Ma avat, koko avat a kapupi kavava umana propet, ma kavava umana tena varvai na tabaran, ma kavava umana tena ririvon, ma kavava umana tena papait, ma kavava umana tena agagar. nina dia ve avat dari: Vakir avat a toratorom ta ra king Babilon. ¹⁰ Tago dia varvai vavaongo pire vavat, upi da kari vavailik vue avat kan kavava gunan. ma upi ina korot vue avat ma avat a virua. ¹¹ Ma nam ra vuna tarai ba na puak pa ra kip kai ra king Babilon ta ra ul a vara i diat, ma na toratorom tana, ina nur vue nam ra vuna tarai pi diat a ki ta kadia gunan iat, ra Luluai i biti; ma diat a pait ra umauma tana, ma diat a ki ie.

¹² Ma iau ga tatike go ra lavur tinata pire Sedekia ra king Iuda dari: Avat a puak pa ra kip kai ra king Babilon ta ra ul a vara i vavat, ma avat a torom tana ma ta kana tarai, ma avat a laun. ¹³ Ta ra ava ava mainge pi avat a virua, avat ma kaum tarai, ta ra pakat na vinarubu, ta ra mulmulum, ma ta ra ngala na minait, da ra Luluai i ga varvai ure nam ra vuna tarai ba na ole ra tinorom ta ra king Babilon? ¹⁴ Ma koko avat a kapupi ra tinata kai ra umana propet nina dia biti ta vavat, Vakir avat a torom ta ra king Babilon, tago dia tata na propet vavaongo pire vavat. ¹⁵ Tago vakir iau ga tulue diat, ra Luluai

i biti, dia tata vavaongo ko ta ra iangigu, upi ina korot vue avat, ma upi avat a virua, avat ma ra lavur propet dia tata na propet pire vavat.

¹⁶ Ma iau ga tata pire ra umana tena tinabar bula ma pire go ra tarai par dari: A Luluai i biti dari: Koko avat a kapupi ra tinata kai kavava lavur propet ba dia tata na propet pire vavat ma dia biti, Ea, i maravai ba da vamule ra tabarikik ure ra kuba i ra Luluai maro Babilon, tago dia tata na propet ma ra vaongo pire vavat. ¹⁷ Koko avat a kapupi diat, avat a toratorom uka ta ra king Babilon ma avat a laun; upi ra ava go ra pia na pal na lingling ika? ¹⁸ Ma ona dia propet tuna, ma ra tinata kai ra Luluai i ki pire diat, boina diat a araring pire ra Luluai kai ra lavur kor, upi koko da mulue ra tabarikik nina i tur valili ta ra kuba i ra Luluai ma ta ra kuba i ra king Iuda ma ta ra pia na pal Ierusalem uro Babilon. ¹⁹ Tago ra Luluai kai ra lavur kor i biti dari ure ra umana pagapaga, ma ure ra ngala na la, ma ure ra umana kiki, ma ure ra ibaiba na tabarikik nina i tur valili ta go ra pia na pal, ²⁰ nina Nebukadnesar ra king Babilon pa i ga kap vue, ba i ga ben vavilavilau Iekonia natu i Ieoiakim ra king Iuda, maro Ierusalem uro Babilon, diat ma ra lavur luluai Iuda ma Ierusalem; ²¹ maia pa, ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari ure ra tabarikik nina i tur valili ta ra kuba i ra Luluai, ma ta ra kuba i ra king Iuda, ma ta ra pia na pal Ierusalem: ²² Da mulue uro Babilon, ma na ki abara tuk tar ta ra bung ina nuk pa ia, ra Luluai i biti; ma ta nam ra bung ina mulue diat uti, ma ina vamule uti ta go ra gunan.

28

A tinata vavaongo kai ra propet Kanania

¹ Ma ta nam ra kilala, ba Sedekia i ga tur pa ia pi na king Iuda tana, ta ra kilala a ivat ma ra gai a ilima, Kanania natu i Asur ra propet maro Gibeon i ga ve iau ta ra kuba i ra Luluai, ta ra luaina mata i ra umana tena tinabar ma ra tarai par, dari: ² A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Iau tar bubur ra kip kai ra king Babilon. ³ Ba pa i par boko a ura kilala, ina ga vamule ra lavur tabarikik kai ra kuba i ra Luluai uti ta go ra gunan, nina Nebukadnesar ra king Babilon i ga tak vue kan go ra gunan, ma i ga mulue uro Babilon; ⁴ ma ina agur pa mule Iekonia natu i Ieoiakim ra king Iuda uti ta go ra gunan, diat ma ra tarai Iuda di ga ben vavilavilau pa diat uro Babilon, ra Luluai i biti, tago ina bubur ra kip kai ra king Babilon.

⁵ Ma ra propet Ieremia i ga biti ta ra propet Kanania ta ra luaina mata i ra umana tena tinabar ma ta ra luaina mata i ra tarai dia ga tur ta ra kuba i ra Luluai, ⁶ ra propet Ieremia i ga biti: Amen, boina ba ra Luluai na pait ia; a Luluai na pait ot pa kaum tinata nina u ga tata na propet me, ma na vamule ra tabarikik kai ra kuba i ra Luluai ma ra tarai par dia ki na vilavilau maro Babilon uti ta go ra gunan. ⁷ Ia kaka una valongore go ra tinata ba ina tatike ta ra talingam ma ta ra talinga i go ra tarai par. ⁸ A umana propet dia ga lua ta dor ania tana dia ga tata na propet ure mangoro na gunan ma ure ra umana ngala na vuna tarai, ure ra vinarubu, ma ure ra mulmulum, ma ure ra ngala na minait. ⁹ Ma ba

tika na propet i varvai ure ra malmal, ba di pait ot pa ra tinata kai nam ra propet da nunure muka ure nam ra propet ba a dovotina ra Luluai i tar tulue.

¹⁰ Ma ra propet Kanania i ga tak vue ra kip kan ra ul a vara i Ieremia ra propet, ma i ga bubur ia.

¹¹ Ma Kanania i ga biti ta ra luaina mata i ra tarai par dari: A Luluai i biti: Damana ina bubur ra kip kai Nebukadnesar ra king Babilon kan ra ul a vara i ra lavur vuna tarai par, ba pa na par boko ra ura kilala. Ma ra propet Ieremia i ga vana ka.

¹² Ma ba ra propet Kanania i ga bubur ra kip kan ra ul a vara i ra propet Ieremia, ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia dari: ¹³ Una vana, ma una ve Kanania dari: A Luluai i biti dari: U tar bubur ra kip na davai, ma ina pait ra kip na palariam upi na kia vue ra davai. ¹⁴ Tago ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Iau tar vung tar ra kip na palariam ta ra ul a vara i go ra lavur vuna tarai, upi diat a toratorom tai Nebukadnesar ra king Babilon, ma diat a torom tana; ma iau tar tul tar ra lavur vavaguai na gunan bula tana.

¹⁵ Ma ra propet Ieremia i ga biti ta ra propet Kanania dari: Kanania, go una valongore; a Luluai pa i ga tulue u, ma u vuna ba go ra tarai dia kapupi ra vaongo. ¹⁶ Kari ra Luluai i biti dari: Ea, ina kari vue u kan ra rakarakan a gunagunan; go ra kilala una mat, tago u tar tatike ra tinata na varpian ure ra Luluai.

¹⁷ Damana ra propet Kanania i ga mat ta nam ra kilala iat ta ra gai lavurua.

29

A buk kai Ieremia tadav diat dia ki irai

¹ Ma ra propet Ieremia i ga tulue go ra tinata ta ra buk maro Ierusalem tadav ra umana patuana kai ra tarai di ga ben vavilavilau pa diat, ma tadav ra umana tena tinabar, ma tadav ra umana propet, ma tadav ra tarai par, nina Nebukadnesar i ga ben vavilavilau vue diat maro Ierusalem uro Babilon. ² Di ga tulue namur ta ra vinavana kan Ierusalem kai Iekonia ra king, ma na i ra king, ma ra umana tultul na pal, ma ra umana luluai Iuda ma Ierusalem, ma ra umana tena madaka, ma ra umana tena madaka ta ra palariam. ³ Elasa natu i Sapan ma Gemaria natu i Kilkia, nina Sedekia ra king Iuda i ga tulue dir uro Babilon tadav Nebukadnesar ra king Babilon, dir ga kap ra buk, ma i ga biti dari:

⁴ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari ta ra tarai par di ga kinim vavilavilau pa diat, nina iau ga kure ba da kap vavilavilau pa diat kan Ierusalem uro Babilon: ⁵ Avat a pait ra umana pal ma avat a ki ta diat; avat a vavauma ma avat a en ra vuaina; ⁶ avat a tulai ma avat a vangala ra umana bul tutana ma ra umana bul vavina; avat a vataule ra umana natu i vavat a umana tutana, ma avat a tul tar ra umana natu i vavat a umana vavina upi diat a tulai, ma diat a kava ra umana bul tutana ma ra umana bul vavina; ma avat a peal abara, ma koko avat a panie vanavana. ⁷ Ma avat a ongor upi ra malmal ta ra pia na pal iau tar tulue vavilavilau avat tana, ma avat a araring ure pire ra Luluai; tago ba i ki na malmal, avat bula avat a ki na malmal. ⁸ Tago

ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Koko avat a kapupi ra vaongo kai kavava umana propet pire vavat, ba kai kavava umana tena varvai na tabaran, ma koko avat a nuk pa kavava lavur ririvon ava ririvone diat. ⁹ Tago dia tata na propet ma ra vaongo pire vavat ta ra iangigu; vakir iau ga tulue diat, ra Luluai i biti. ¹⁰ Tago ra Luluai i biti dari: Ba i tar ot ra lavurua na vinun na kilala ure Babilon, ina tadav avat, ma ina pait ot pa kaugu bo na tinata pire vavat, ma ina ben vatalil avat ta go ra gunan. ¹¹ Tago iau nunure ra nuknukigu ure avat, ra Luluai i biti, iau nuk pa ra malmal ma vakir ra kaina, upi ina tabar avat ma ra nurnur ta ra mutuaina. ¹² Ma avat a kail upi iau, ma avat a vana ma avat a araring piragu, ma ina valongore avat. ¹³ Ma avat a tikatikan upi iau, ma avat a tikan tadav iau, ari ona ava tikan upi iau ma ra bala i vavat par. ¹⁴ Ma avat a tikan tadav iau, ra Luluai i biti, ma ina pala vue avat kan ra kini na vilavilau, ma ina ben varurue avat kan ra lavur vuna tarai iau ga korot tar avat pire diat, ra Luluai i biti; ma ina agur pa mule avat uti ta go ra gunan nina iau ga tulue avat kan ia upi avat a ki na vilavilau.

¹⁵ Tago ava tar biti: A Luluai i tar vaki ra umana propet pire dat ati Babilon. ¹⁶ Tago ra Luluai i biti dari ure ra king i ki ta ra kiki na king kai David, ma ure ra tarai par dia ki ta go ra pia na pal, a umana tura i vavat ba dia ga varagur ma avat ta ra kini na vilavilau: ¹⁷ A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Ea, ina tulue ra pakat na vinarubu pire diat, ma ra mulmulum, ma ra ngala na minait, ma diat a da ra kaina lovo, nina

pa i topa ra nian tago i kaina. ¹⁸ Ma ina korot mur diat ma ra pakat na vinarubu, ma ra mulmulum, ma ra ngala na minait, ma ina nur vue diat ba da gogone vurvurbingitane diat ta ra lavur vuna gunan ta ra rakarakan a gunagunan, ma diat a da ra magit na milmilikuan, ma ra magit na kinaian, ma ra magit di vuake, ma ra magit na varkulumai pire ra lavur vuna tarai nina iau tar korot tar diat i tana, ¹⁹ tago pa dia ga kapupi kaugu tinata, ra Luluai i biti, nina iau ga vala tulue kaugu umana tultul ra umana propet me pire diat, ma pa iau ga vavabing; ma pa ava ga mainge ra valavalongor, ra Luluai i biti. ²⁰ Io, avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, avat par ava ki na vilavilau, nina iau ga tulue avat kan Ierusalem uro Babilon.

²¹ Ure Akab natu i Kolaia, ma ure Sedekia natu i Maseia, nina dir tata na propet ma ra vaongo pire vavat ta ra iangigu, ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina tul tar dir ta ra lima i Nebukadnesar ra king Babilon, ma na doko dir ta ra luaina mata i vavat; ²² ma dir a vuna ta ra tinata na varvabilak pire ra tarai Iuda dia ki na vilavilau aro Babilon, dari: A Luluai na varogopane amutal ma Sedekia ma Akab nina ra king Babilon i ga rang dir ta ra iap; ²³ tago dir ga pait ra magit na papaua livuan tai Israel, ma dir ga po ma ra umana tulai kai ra umana talai dir, ma dir ga vaongo ma ra tinata ta ra iangigu, dir ga tatike ra tinata ba pa iau ga vartuluai tana pire dir; ma iau matoto tana, ma iau varvai kapa tana, ra Luluai i biti.

²⁴ Ma ure Semaia ra te Nekelam, una biti dari:

²⁵ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel,

i biti dari: Tago u ga tulue ra umana buk ta ra iangim iat tadav ra tarai Ierusalem par, ma tadav Sepania natu i Maseia ra tena tinabar, ma tadav ra umana tena tinabar par, dari: ²⁶ A Luluai i tar vaki u a tena tinabar pi una kia vue leoiada ra tena tinabar, upi avat a varbalaurai ta ra kuba i ra Luluai ure ra umana papaua par ba dia tata na propet, upi una vung diat ta ra babat keke ma ra babat na ino. ²⁷ Io, ta ra ava pa u ga pit Ieremia ra te Anatot, nina i tata na propet pire vavat, ²⁸ tago i tar tulue ra tinata pire vevet ati Babilon, ma i biti: A kini na vilavilau na lolokon; avat a vatur ra umana pal ma avat a ki ta diat; avat a vavauma ma avat a en ra vuaina?

²⁹ Ma Sepania i ga luk go ra buk ta ra luaina mata i ra propet Ieremia. ³⁰ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia dari: ³¹ Una tulue ra tinata pire diat par dia ki na vilavilau dari: A Luluai i biti dari ure Semaia ra te Nekelam: Tago Semaia i tar tata na propet ta vavat, ma vakir iau ga tulue, ma i vuna tago ava kapupi ra vaongo, ³² io, ra Luluai i biti: Ea, ina balbali pire Semaia ra te Nekelam ma pire ra umana bul mur tana; pa ta niuruna na ki pire go ra tarai, ma vakir na gire ra bo na magit ba ina pait ia pire kaugu tarai, ra Luluai i biti; tago i tar tatike ra tinata na varpam ure ra Luluai.

30

A vavalima ba diat dia ki na vilavilau diat a talil mulai

¹ A Luluai i ga tulue ra tinata tadav Ieremia dari: ² A Luluai ra God kai Israel i biti dari: Una

tumu ra lavur tinata iau tar tatike piram tai ta tika na buk. ³ Tago ea, ra Luluai i biti, ra e na vut ba ina pala vue kaugu tarai Israel ma Iuda kan ra kini na vilavilau, ra Luluai i biti; ma ina agur vatalil diat ta ra gunan iau ga tul tar ia ta ra umana tama i diat, ma diat a vatur vake.

⁴ Ma ra Luluai i ga tatike go ra tinata ure Israel ma ure Iuda. ⁵ Tago ra Luluai i biti dari: Ave tar valongore ra tinata na nidadar, ra tinata na bunurut, ma vakir ra tinata na malmal. ⁶ Go avat a titir ma avat a gire, ta tutana na kakava vang? Ta ra ava iau gire ra tarai dia vatur ra livua i diat, da ra vavina ba i kakava, ma ra mata i diat par i kiala? ⁷ Ui! Tago nam ra bung i ngala, ma pa ta bung dir varogop me; ia ra kilala na varmonong pire Iakob, ma da valaun ia ka kan ia.

⁸ Ma ta nam ra bung, ra Luluai kai ra lavur kor i biti, ina bubur vue kana kip kan ra ul a varam, ma ina al kutu ra am lavur vivi, ma ra umana vaira pa diat a ben vavilavilau mule; ⁹ diat a torom uka tai ra Luluai kadia God, ma tai David kadia king, nina ba ina vaki ia pire diat. ¹⁰ Kari koko una burut, u Iakob kaugu tultul, ra Luluai i biti, ma u Israel, koko una ururian; tago ina valaun u kan ra kini vailik, ma ra umana bul mur tam kan ra gunan dia ki na vilavilau tana; ma Iakob na talil ma na ngo ma na balamat, ma pa ta na na vaburut ia. ¹¹ Tago iau ki piram, ra Luluai i biti, upi ina valaun u; tago ina vapanie vakakit vue ra lavur vuna tarai par nina iau ga imire vue u pire diat, ma pa ina vapanie vakakit u; ina vapagumanene ke u ma ra varkurai, ma pa ina nur vue muka ra balbali piram.

¹² Tago ra Luluai i biti dari: Kaum minait pa na boina mulai, ma kaum kinkin i kamen. ¹³ Pa ta na i tur maravut u pi da pulu u, ma pa u vung ta magit pi na map tana. ¹⁴ A umana talaim par dia tar valubane u; pa dia nuk pa u; tago iau tar kita vakinkin u da ra ebar, ma iau tar vapagumanene u da ra tena varvakadik, tago mangoro kaum bilak na mangamangana, ma u tar vapeal kaum varpam. ¹⁵ Ta ra ava u tangi ure kaum kinkin? I dekdek upi na ngo kaum kinadik. Iau pait go ra lavur magit piram, tago mangoro kaum bilak na mangamangana, ma tago u tar vapeal kaum varpam. ¹⁶ Kari diat par dia en vue u da kabila en vue diat; ma kaum lavur ebar par tikitikai da kinim vavilavilau pa diat; ma diat dia loalong piram da kabila loalong pire diat, ma diat par dia ra varpa piram da kabila ra varpa pire diat. ¹⁷ Tago ina valagar pa u, ma ina vamap kaum lavur kinkin, ra Luluai i biti, tago dia tar vatang u ba ra puiap, ma dia biti, dari: Sion nam ba pa ta na i nuk pa ia.

¹⁸ A Luluai i biti dari: Ea, ina lilikun mulai tadav ra umana pal na mal kai Iakob, ma ina mari ra umana kubana; ma da pait mule ra pia na pal ta kana luana iat, ma da ki mulai ta ra kuba i ra king da di ga pait ia lua. ¹⁹ Ma ra pite varpa ma ra nilai diat dia gugu na arikai kan ia; ma ina vapealane diat ma vakir diat a paupau mulai; ina mar diat ma pa diat a ruva. ²⁰ A umana natu i diat diat a ki da lua, ma da vatur mal kadia kivung ta ra luaina matagu, ma ina kure bali diat dia arung bat diat. ²¹ Ma tikai ta diat iat na luluai pire diat, ma kadia tena varkurai na vana rikai ta diat; ma

ina vamarave, ma na tadav iau; tago to ia nam ba na rurung upi na tadatadav iau? ra Luluai i biti.

²² Ma avat kaugu tarai ma iau kavava God boko.

²³ Gire, ra ngala na ubar kai ra Luluai! Kana kulot i tar vana rikai da ra kalivuvur; ma na tut taun ra ulu i ra umana tena varpam. ²⁴ A karangap na kankan kai ra Luluai pa na ngo pit, na pait ot pa ka ra lavur nuknuk ta ra balana; ta ra mutuaina na kapa pire vavat.

31

¹ Ta nam ra e, ra Luluai i biti, iau ra God kai ra lavur apik na tarai Israel, ma diat kaugu tarai boko. ² A Luluai i biti dari: A tarai dia ki valili ta ra pakat na vinarubu dia ga na tadav ra varmari ta ra pupui; ma ba Israel i ga anan upi ra ningo, ³ ra Luluai i ga tur rikai pirana maro vailik, ma i ga biti: Iau tar mari u ma ra varmari tukum; kari iau tar al pa u ma ra varmari. ⁴ Ina vatur mule u da ra pal, ma da pait vatur u, a inip na vavina Israel; una kap mule kaum lavur kudu, ma una vana rikai ta ra malagene kadiat dia gugu. ⁵ Una pait mule ra umana uma na vain ta ra lualuana Samaria; a umana tena vinauma diat a vavauma, ma diat a gugu ta ra vuaina. ⁶ Tago tika na bung na vut boko ba ra umana tena minakila diat a oraoro ta ra lavur lualuana Epraim dari: Avat a tut, ma dat a vana urama Sion tadav ra Luluai kada God.

⁷ Tago ra Luluai i biti dari: Avat a kakailai na gugu ure Iakob, ma avat a nenge ure nina i lualua ta ra lavur vuna tarai; avat a varvai, avat a pite varpa, ma avat a biti: Luluai, una valaun kaum tarai, ra ibaiba tai Israel. ⁸ Ea, ina agur

pa diat maro ra gunan ta ra papar a labur, ma ina ben varurue diat maro ra ngu na rakarakan a gunagunan aro iat, diat varurung ma ra umana pula ma ra umana kakak, ra umana vavina dia kap bala varurung ma ra umana vavina dia kakava; a ngala na kor diat a talil uti. ⁹ Diat a vut ma ra tinangi, ma ina. agur pa diat ma ra tinata na varmaram; ina ben pa diat ta ra umana tava alir ta ra nga i tamataman, ma pa diat a tutukai tana; tago iau tama i Israel, ma Epraim ra luaina natugu.

¹⁰ Avat a umana vuna tarai, avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, ma avat a vaarike ta ra umana lolo aro vailik, ma avat a biti: Nina i tar vue imimire vue Israel na varurue mule, ma na balaure da ra tena varbalaurai i mono bat kana kikil na sip. ¹¹ Tago ra Luluai i tar kul valangalanga Iakob, ma i tar valaun ia kan ra lima i nina i ga ongor ta dir. ¹² Ma diat a vut ma diat a kakailai ta ra luana Sion, ma diat a vana varurung tadav ra bo na magit kai ra Luluai, tadav ra kon, ma tadav ra vain, ma tadav ra dangi, ma tadav ra umana nat na sip ma ra umana nat na bulumakau; ma kadia nilaun na ti varogop ma ra uma di pukpuk ia, ma pa diat a ligur mulai.

¹³ Ma ta nam ra e ra inip na vavina na gugu ma ra malagene, ma damana ra umana barmana ma ra umana patuana; tago ina pukue kadia niligur upi ra gugu, ma ina vamaram diat, ma ina vagugu diat upi na par kadia niligur. ¹⁴ Ma ina tabar vamaur ra bala i ra umana tena tinabar ma ra bira, ma kaugu tarai diat a maur ma ra bo na magit tagu, ra Luluai i biti.

¹⁵ A Luluai i biti dari: Di valongore ra nilai tikai aro Rama, a kunukula ma ra ngala na tinangi, Raket i tangtangie ra umana natuna; i ole vue ra varmaram ure ra umana natuna, tago dia tar panie. ¹⁶ A Luluai i biti dari: Koko una tangi, ma koko na lur ra matam, tago da vapuak u ure kaum papalum, ra Luluai i biti; ma diat a lilikun mulai kan ra gunan na ebar. ¹⁷ Ma kan na boina ra mutuaim, ra Luluai i biti; ma ra umana natum diat a vut mulai ta kadia langun iat. ¹⁸ A dovotina iau tar valongore Epraim i tangie mule dari: U tar vapagumanene iau, ma di tar vapagumanene iau da ra nat na bulumakau ba pa i la ta ra kip; una valilikun iau, ma ina lilikun, tago u ra Luluai kaugu God. ¹⁹ A dovot ba iau ga tar vana irai, iau ga nukpuku; ma ba iau ga tar matoto, iau ga par ra vo na kaugu; iau ga ruva, ma iau ga ula, tago iau ga vavirvir ure ra magit iau ga pait ia ba iau ga bul boko. ²⁰ Dave, Epraim a vakak na natugu, a tutana? A bo na bul laka? Tago ra lavur bung ba iau takun ia iau manga nuknuk pa ia boko; kari ra balagu i bala upi ia, ma a dovotina ina mari ia, ra Luluai i biti.

²¹ Una vatur ra umana vakilang na nga, ma una page ra umana davai na varvateten na nga; a nuknukim na lingan upi ra nga tur, upi ra nga u ga vana tana; u a inip na vavina Israel, una lilikun, una lilikun mulai tadav go kaum lavur pia na pal. ²² Natugu, a vavina ba u ga vana irai, aivia ra bung boko una tenten vurvurbit? Tago ra Luluai i tar vaki ra kalamana magit ati ra pia: a vavina na kove ra tutana.

²³ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel,

i biti dari: Da vatang mule go ra tinata ta ra gunan Iuda ma ta ra lavur pia na pal tana, ba iau ben valilikun diat di ga kinim vavilavilau pa diat: A Luluai na vadoane u, u ra kuba i ra mangamangana takodo, u ra luana i gomgom. ²⁴ Ma Iuda ma kana lavur pia na pal diat a ki varurung tana, ma ra umana tena vinauma ma diat dia vana vurvurbit ma ra kikil na Sip. ²⁵ Tago iau tar tabar vamaur nina i talatalangan, ma iau tar vaongor diat par i tabun ra bala i diat. ²⁶ Ba i ga par go iau ga tavangun, ma iau ga nana; ma kangu niva i ga kalami piragu.

²⁷ A Luluai i biti dari: Ea, ra e na vut ba ina vaume ra tarai ma ra umana vavaguai ta ra gunan Israel ma ta ra gunan Iuda. ²⁸ Ma da iau ga makile diat upi ina rubat vue diat, ma upi ina rip vue diat, ma upi ina pukue vue diat, ma upi ina vamutue diat, ma upi ina vakadik diat, damana ina makile diat upi ina vatur diat, ma upi ina vaume diat, ra Luluai i biti.

A kalamana kunubu

²⁹ Ta nam ra e pa da biti mulai dari: a umana tutana dia tar en ra umana vuai na vain dia manmanina, ma ra pal a ngie i ra umana natu i diat dia manmanina. ³⁰ Tikatikai na virua ure kana varpiam iat; ma nina i en ra vuai na vain i manmanina ra pal a ngiene iat na manmanina.

³¹ A Luluai i biti dari: Ea, ra e na vut ba avet ma ra tarai Israel ma ra tarai Iuda avet a pait ra kalamana kunubu; ³² pa na varogop ma rak kunubu avet ma ra umana tama i diat ave ga pait ia ta ra bung iau ga vatur ra lima i diat upi ina ben vairop diat kan ra gunan Aigipto; tago dia ga

vatamam vue nam kaugu kunubu, ma a dovotina iau ga ki da ra taulai pire diat, ra Luluai i biti.

³³ Go ra kunubu avet ma ra tarai Israel avet a pait ia ba i par nam ra e, ra Luluai i biti: ina poe kaugu vartuluai ta ra bala i diat, ma ina tumu ia ta ra bala i diat, ma iau kadia God ma diat kaugu tarai.

³⁴ Ma pa diat a tovo mule talai diat tikitikai, ma tura i diat tikitikai, dari: Una nunure ra Luluai; tago diat par diat a nunure iau, a umana ikilik tuna ta diat ma ra umana ngala, ra Luluai i biti; tago ina pun vue kadia bilak na mangamangana, ma pa ina nuk pa mule kadia varpiam.

³⁵ A Luluai, nina i tul tar ra keake pi na vakapa ra bung na keake, ma ra gai ma ra lavur tagul upi diat a vakapa ra marum, nina i vaguan ra ta upi kana bobol na roro, ra Luluai kai ra lavur kor ra iangina, i biti dari: ³⁶ Ba go ra lavur mangana dia panie ta ra luaina matagu, ra Luluai i biti, a tarai Israel na panie bula ma vakir na vuna tarai mulai ta ra luaina matagu pa na mutu. ³⁷ A Luluai i biti dari: Ona i tale ba da valar ot pa ra bala na bakut arama liu, ma da tikan tadav ra vunapai ra rakarakan a gunagunan ara iat, io, ina okole vue ra tarai Israel bula ure ra lavur magit dia tar pait ia, ra Luluai i biti.

³⁸ Ea, ra e na vut, ra Luluai i biti, ba da pait ra pia na pal upi kai ra Luluai, na tur pa ia ta ra pal na minakila kai Kananel ma na tuk tar ta ra mataniolo ta ra ngu na liplip. ³⁹ Ma ra langun na vana takodo tuk tar ta ra luana Gareb, ma na vila likun upi na tuk tar Goa. ⁴⁰ Ma ra male parika ure ra umana minat ma ure ra kabu, ma ra lavur pakana pia tuk tar ta ra tava alir Kidron, tuk tar ta

ra mataniolo na os ta ra papar a taur, na gomgom ure ra Luluai; pa da rubat vue, ma pa da re vue mule pa na mutu.

32

Ieremia i kul ra pakana pia aro Anatot

¹ A Luluai i ga tulue go ra tinata tadav Ieremia ta ra vavinun na kilala Sedekia i ga ki na king Iuda tana, ta ra kilala a vinun ma lavutul ta ra kini na king kai Nebukadnesar. ² Io, ta nam ra kilala ra tarai na vinarubu kai ra king Babilon dia ga tur vartakalat bat Ierusalem, ma di ga vi varuk Ieremia ra propet ta ra taman kai ra umana monamono nina i ga ki ta ra kuba i ra king Iuda. ³ Tago Sedekia ra king Iuda i ga vi varuk ia, ma i ga biti, Ta ra ava u tata na propet dari: A Luluai i biti: Ea, ina tul tar go ra pia na pal ta ra lima i ra king Babilon, ma na ongor pa ia; ⁴ ma Sedekia ra king Iuda pa na takap kan ra tarai Kaldea, a dovotina da nur tar ia ta ra lima i ra king Babilon, ma dir a pirpir tuna ma ra ngie i dir, ma dir a varboboi ma ra mata i dir; ⁵ ma na agur pa Sedekia uro Babilon, ma na ki ie tuk tar ta ra bung ina tadav ia, ra Luluai i biti; ma ba ava varubu ma ra tarai Kaldea, pa avat a ongor pa diat?

⁶ Ma Ieremia i ga biti: A tinata kai ra Luluai i ga tadav iau dari: ⁷ Ea, Kanamel natu i matuam Salum na tadav u ma na biti dari: Una kul kaugu pakana pia aro Anatot, tago ra varkurai i tul tar ia tam ba una kul valilikun ia. ⁸ Io, Kanamel natu i matuagu i ga tadav iau ta ra taman kai ra umana monamono varogop ma ra tinata kai

ra Luluai, ma i ga biti tagu dari: Una kul kaugu pakana pia aro Anatot ta ra gunan Benjamin, tago ra varkurai i tul tar ia tam ba una kale pa ia ma ba una kul valilikun ia; una kul vake pi kaum. Ma iau ga matoto tana ba go ra tinata a tinata kai ra Luluai. ⁹ Ma iau ga kul ra pakana pia aro Anatot kai Kanamel natu i matuagu, ma iau ga valar tar ra mani tana, a vinun ma lavurua na pakana silva. ¹⁰ Ma iau ga tumu ra buk na kunukul, ma iau ga vabulit vakilang ia, ma iau ga ting pa ra umana tena varvai kapa ure, ma iau ga valar tar ra mani tana ta ra valavalar na mamat. ¹¹ Damana iau ga tak pa ra ura buk na kunukul, nina di ga vabulit vakilang ia varogop ma ra varkurai ma ra mangamangana kunukul, ma nina bula ba pa di ga vabulit ia; ¹² ma iau ga tul tar ra buk na kunukul tai Baruk natu i Neria natu i Maseia, ta ra luaina mata i Kanamel natu i matuagu, ma ta ra luaina mata i ra umana tena varvai kapa nina di ga tumu ra iang i diat ta ra buk na kunukul, ta ra luaina mata i ra tarai Iudaia dia ga kiki ta ra taman kai ra umana monamono. ¹³ Ma iau ga vartuluai pire Baruk ta ra luaina mata i diat dari: ¹⁴ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Una tak pa go ra ura buk na kunukul, dir par, nina di ga vabulit vakilang ia ma nina ba pa di ga vabulit ia, ma una poe dir tai ta tika na la na pia pi dir a ki mangoro na bung tana. ¹⁵ Tago ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Da kul mule boko ra umana pal ma ra umana pia na uma ma ra umana uma na vain ta go ra gunan.

¹⁶ Ma ba iau ga tul tar ra buk na kunukul tai

Baruk natu i Neria, iau ga araring tadav ra Luluai dari: ¹⁷ Ea, Luluai God! U tar vaki ra bala na bakut ma ra rakarakan a gunagunan ma ra ngala na dekdekim ma ta ra ongor na limam; pa ta magit i dekdek piram, ¹⁸ u ba u mari ra umana arip na marmar, ma u bali ra mangamangana kai ra tarai pire ra umana bul mur ta diat, u ra ngala na God ma ra dekdek na God, ra Luluai kai ra lavur kor ra iangim, ¹⁹ u lia ma ra kabinana ma u ongor ta ra papalum; a kiau na matam i bobo ra lavur mangamangana kai ra tarai upi una vabongon tikitikai da kana mangamangana ma da ra vuai kana papalum; ²⁰ u ga vaarike ra umana vakilang ma ra umana magit na kinaian ta ra gunan Aigipto, tuk tar ta ra bung gori, pire ra tarai Israel ma pire ra umana enana tarai bula, ma u tar vangala ra iangim da i pada gori; ²¹ ma u ga agure vairop pa kaum tarai Israel kan ra gunan Aigipto ma ra lavur vakilang ma ra umana magit na kinaian, ma ta ra dekdekim, ma ta ra ongor na limam, ma ta ra ngala na nidadar; ²² ma u ga tul tar go ra gunan ta diat, a gunan ba u ga tar vavalima tar ia ta ra umana tama i diat, a gunan ra polo na u ma ra polo na livur i alir tana; ²³ ma dia ga olo tana, ma dia ga vatur vake. Ma pa dia ga torom ta ra nilaim, ma pa dia ga mur kaum varkurai; pa dia ga pait tuna ta magit ta nam par u ga vartuluai pire diat ba diat a pait ia. Kari u tar tulue go ra lavur kaina magit pire diat. ²⁴ Ea, ra umana bobokon dia tar maravai pire go ra pia na pal upi da ongor pa ia; ma di tul tar ra pia na pal ta ra lima i ra tarai Kaldea nina dia varubu me, ure ra pakat na vinarubu, ma ure ra mulmulum,

ma ure ra ngala na minait; ma ra magit u ga tatike i tar ot; ma ea, u giragire. ²⁵ Ea, Luluai God, u tar biti tagu, Una kul ra pia ma ra mani, ma una ting pa ra umana tena varvai kapa tana; ma go di tar tul tar ra pia na pal ta ra lima i ra tarai Kaldea.

²⁶ Namur ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia dari: ²⁷ Ea, iau ra Luluai, ra God kai ra lavur tarai; ta tika na magit i dekdek bar piragu?

²⁸ Kari ra Luluai i biti dari: Ea. ina tul tar go ra pia na pal ta ra lima i ra tarai Kaldea, ma ta ra lima i Nebukadnesar ra king Babilon, ma na ongor pa ia; ²⁹ ma ra tarai Kaldea nina dia varubu ma go ra pia na pal, diat a vut ma diat a vautrege go ra pia na pal, ma diat a tun vue varurung ma ra umana pal di ga tuntun tar ra bulit i ang na katkat tai Baal ta ra ul a pal tana, ma di ga lolonge ra tinabar na nimomo tana tadav ra umana enana god, upi diat a vakankan iau. ³⁰ Tago ra tarai Israel ma ra tarai Iuda dia ga pait ika ra magit i kaina ta ra luaina matagu papa amana dia ga bul tana; tago ra tarai Israel dia ga vakankan ika iau ma ra papalum na lima i diat, ra Luluai i biti. ³¹ Tago go ra pia na pal i ga vangangal iau pi ina kankan ma upi ina kavavar papa ra bung di ga pait vatavana ma i tuk tar gori; upi ina re vue kan ra luaina matagu, ³² ure ra lavur kaina mangamangana kai ra tarai Israel ma kai ra tarai Iuda, nina dia ga pait ia pi diat a vakankan iau, diat ma kadia umana king, kadia umana luluai, kadia umana tena tinabar, kadia umana propet, ma ra tarai Iuda, ma ra tarai dia ki Ierusalem. ³³ Ma dia tar vue tamur tar tagu, ma pa dia ga lingan upi iau; ma a dovotina iau ga vala tovo diat

ma pa iau ga vavabing, ma pa dia ga valongore upi diat a vatur vake ra vartovo. ³⁴ Dia ga vaki kadia lavur bilak na magit ta ra pal di vatang ra iangigu tana, upi diat a vadur ia. ³⁵ Ma dia ga pait ra umana tavul a lotu ure Baal ta ra male kai natu i Inom, upi diat a tuntun tar ra umana natu i diat, a umana tutana ma ra umana vavina, tai Molek; ma nam pa iau ga vartuluai tana pire diat, ma pa i ga vana rikai ta ra nuknukigu, ba diat a pait go ra bilak na mangamangana, upi na varirap Iuda ta ra kaina.

³⁶ Ma go, ure go ra pia na pal nina ava biti ure dari, Di tar tul tar ia ta ra lima i ra king Babilon ure ra pakat na vinarubu ma ra mulmulum ma ra ngala na minait, ra Luluai ra God kai Israel i biti dari: ³⁷ Ea, ina ben varurue diat kan ra lavur gunagunan ba iau ga korot tar diat i tana ta kaugu kulot ma ta kaugu kavavar ma ta kaugu ngala na kankan, ma ina agur pa mule diat tar ta go ra gunan, ma ina vaki bulu diat; ³⁸ ma diat kaugu tarai, ma iau kadia God boko; ³⁹ ma ina vakopono ko ra nuknuk i diat ma kadia mangamangana, upi diat a ru vaticene iau namur; upi diat a ki boina tana, ma damana bula ra umana bul mur ta diat; ⁴⁰ ma avet a pait ra kunubu tukum ma diat, upi koko ina lingan irai kan diat, upi ina pait ika ra boina ta diat, ma ina vaki ra variru ure iau ta ra bala i diat, upi koko diat a vana kan iau. ⁴¹ Ma ina gugu ta diat upi ina pait ra boina ta diat, ma ina vaume tuna diat ta go ra gunan ma ra balagu par ma ra nuknukigu par. ⁴² Tago ra Luluai i biti dari: Da iau ga tulue go ra lavur kaina magit pire go ra tarai, damana ina tulue ra boina pire diat nina

iau ga kubu tar ia ta diat. ⁴³ Ma da kul ra umana pakana pia ta go ra gunan nina ava biti ure dari, I tar lingling, pa ta tarai ma pa ta vavaguai tana, di tar tul tar ia ta ra lima i ra tarai Kaldea. ⁴⁴ A tarai diat a kul ra umana pakana pia ma ra mani, ma diat a tumu ra umana buk na kunukul, ma diat a vabulit vakilang diat, ma diat a ting pa ra umana tena varvai kapa, ta ra gunan Benjamin, ma ta ra gunagunan kikel Ierusalem, ma ta ra lavur pia na pal Iuda, ma ta ra lavur pia na pal ta ra gunan i lualuana, ma ta ra lavur pia na pal ta ra malamale, ma ta ra lavur pia na pal ta ra papar Negeb; tago ina ben valilikun, diat dia ki na vilavilau, ra Luluai i biti.

33

Ierusalem na ki bulu mulai

¹ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav mule Ieremia ba di ga banu bat ia boko ta ra taman kai ra umana monamono, dari: ² A Luluai nina i pait ia, ra Luluai nina i mal pa ia pi na vatur ia, ra Luluai ra iangina, i biti dari: ³ Una kail tadav iau ma ina torom tam, ma ina vaarike ra umana ngala na magit piram, ma ra umana dekdek na magit, ba pa u nunure boko diat. ⁴ Tago ure ra umana pal ta go ra pia na pal, ma ure ra umana pal kai ra umana king Iuda, nina di ga rip vue diat upi da pait ra balada me ure ra umana bobokon ma ure ra pakat na vinarubu, ra Luluai ra God kai Israel i biti dari: ⁵ A tarai Kaldea dia vut upi diat a varubu, ma upi diat a vabuka ra umana pal ma ra minat i ra tarai, nina iau tar ubu diat ta kaugu kankan ma ta kaugu karangap na kulot,

tago ure kadia bilak na mangamangana iau tar ivera matagu kan go ra pia na pal.

⁶ Ea, ina tabar ia ma ra bo na nilaun ma ra nilagar, ma ina valagar diat; ma ina vaarike ra ngala na malmal ma ra dovotina pire diat. ⁷ Ma ina vatalil ra tarai Iuda ma ra tarai Israel nina dia ki na vilavilau, ma ina vatavua diat da lua. ⁸ Ma ina dalu vue kadia lavur bilak na mangamangana kan diat, nina dia tar pait ia piragu; ma ina nur vue kadia lavur bilak na mangamangana nina dia tar pait ia piragu ma dia tar piam vue iau me.

⁹ Ma go ra pia na pal na da ra iang na gugu piragu, a pite varpa ma ra magit iau langlang tana, ta ra luaina mata i ra lavur vuna tarai ta ra rakarakan a gunagunan, nina diat a valongore ra lavur bo na magit ba ina pait ia pirana; ma diat a burut ma diat a dadadar ure ra lavur bo na magit ma ra malmal ba ina tabar ia me.

¹⁰ A Luluai i biti dari: Ta go ra gunan ba ava biti ure dari, I tar lingling, ma pa ta tarai ma pa ta vavaguai tana, maia, ta ra lavur pia na pal Iuda ma ta ra lavur nga Ierusalem nina dia lingling, ma pa ta tarai ma pa ta vavaguai tana, da valongore

¹¹ ra nilai ra gugu ma ra nilai ra gina, ra nilai ra taulai kalama a tutana ma ra nilai ra taulai kalama a vavina, ra nilai diat dia biti, Avat a pite pa ra Luluai kai ra lavur kor, tago ra Luluai i boina, tago kana varmari i tur pa na mutu, ma ra nilai diat dia kap ra vartabar na pite varpa ta ra kuba i ra Luluai. Tago ina ben vatalil diat dia ki na vilavilau da ta ra turpaina, ra Luluai i biti.

¹² A Luluai kai ra lavur kor i biti: A kuba i ra umana tena balabalaure sip nina dia vadiop kadia umana kikil na sip na tur mulai ta go

ra gunan i lingling, nina pa ta tarai ma pa ta vavaguai tana, ma ta ra lavur pia na pal tana. ¹³ Ta ra lavur pia na pal ta ra gunan i lualuana, ma ta ra lavur pia na pal ta ra gunan i malamale, ma ta ra lavur pia na pal ta ra papar Negeb, ma ta ra gunan Benjamin, ma ta ra lavur gunagunan kikiril Jerusalem, ma ta ra lavur pia na pal Iuda, a umana kikiril na sip diat a bolo mulai ta ra luaina mata i nina i lukluk diat, ra Luluai i biti.

¹⁴ A Luluai i biti: Ea, ra e na vut ba ina pait ot pa ra bo na tinata tana nina iau ga tatike ure ra tarai Israel ma ure ra tarai Iuda. ¹⁵ Ta nam ra lavur bung, ma ta nam ra e, ina vagol vaarike tika na ibul i David, a takodoina, ma na pait ra varkurai ma ra mangamangana takodo ta ra gunagunan. ¹⁶ Ta nam ra lavur bung da valaun Iuda, ma Jerusalem na ki bulu; ma da vatang ra iangina ba, ra Luluai kada mangamangana takodo.

¹⁷ Tago ra Luluai i biti dari: David pa na iba upi ta tutana vaticai namur ba na ki ta ra kiki na king kai ra tarai Israel; ¹⁸ ma ra umana tena tinabar ma ra tarai Levi pa diat a iba upi ta tutana ta ra luaina matagu upi na tul tar ra tinabar di tuntun tar ia, ma ba na tun tar ra tinabar na vuai na uma, ma ba na pait vaticene tar ra tinabar.

¹⁹ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia dari: ²⁰ A Luluai i biti dari: Gala i tale avat ba avat a vatamam vue kaugu kunubu ure ra keake, ma kaugu kunubu ure ra marum, upi koko ra bung na keake ma ra bung na marum dir a varvarkia mulai, ²¹ gala da vatamam vue kamimir kunubu ma David bula kaugu tultul, upi koko natuna na ki na varkurai ta kana kiki na king, ma kaveve

kunubu ma. ra tarai Levi a umana tena tinabar, kaugu umana tultul. ²² Da i dekdek upi da luk ra kor na tagul arama liu, ba upi da valar ra veo ara ra valian, damana ina vapealane ra umana bul mur tai David kaugu tultul, ma ra tarai Levi nina dia kudakudar piragu.

²³ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia dari: ²⁴ Dave, pa u nuk pa ra tinata go ra tarai dia tar tatike, dari: Ra ura vuna tarai nina ra Luluai i ga pilak pa dir, i tar okole vue dir? Damana dia pidimuane kaugu tarai, upi koko diat a vuna tarai mulai ta ra luaina mata i diat. ²⁵ A Luluai i biti dari: Ona kaugu kunubu ure ra keake ma ure ra marum pa na tur mulai, ona pa iau ga kure tar ra lavur mangamangana arama ra bala na bakt ma ra pia, ²⁶ io, ina okole vue bula ra lavur bul mur tai Iakob, ma tai David kaugu tultul, ma pa ina pilak pa ta tikai ta ra umana bul mur tana upi na kure ra umana bul mur tai Abaraam, Isak, ma Iakob; tago ina ben vatalil diat dia ki na vilavilau, ma ina mari diat.

34

A tinata na vartigal kai Ieremia pire Sedekia

¹ Ta nam ra kilala ba Nebukadnesar ra king Babilon, diat ma kana loko na tarai na vinarubu par, ma ra lavur vuna gunan ta ra rakarakan a gunagunan nina i ga kure diat, ma ra lavur vuna tarai, dia ga varubu ma Ierusalem ma kana lavur pia na pal, ra Luluai i ga tulue go ra tinata tadav Ieremia: ² A Luluai ra God kai Israel i biti dari: Una vana, ma amur a tata ma Sedekia ra king Iuda, ma una ve ba ra Luluai i biti dari: Ea, ina

tul tar go ra pia na pal ta ra lima i ra king Babilon, ma na tun vue ma ra iap; ³ ma vakir una pila ta ra limana, a dovotina da kinim vake u, ma da tul tar u ta ra limana; ma amur a varbobo ma ra king Babilon, ma amur a pirpir me, ma una vana Babilon. ⁴ Ma u Sedekia ra king Iuda, una valongore ke ra tinata kai ra Luluai; ra Luluai i biti dari ure u: Vakir una virua ta ra pakat na vinarubu; ⁵ una mat ika ma ra malmal; ma da di ga pait ra variru ma ra ngala na iap pire ra umana tamam, a umana king amana dia ga lua tam, damana da pait ra variru ure u ma ra ngala na iap; ma diat a tangie u, ma diat a biti, Ui, luluai! tago iau tar tatike ra tinata, ra Luluai i biti.

⁶ Ma Ieremia ra propet i ga tatike go ra lavur tinata pire Sedekia ra king Iuda aro Ierusalem, ⁷ ta nam ra kilala ba ra loko na tarai na vinarubu kai ra king Babilon dia ga varubu ure Ierusalem tana, ina ure ra ura pia na pal Iuda dir ga ki valili boko, Lakis ma Aseka; tago dir ika dir ga tur valili ta ra umana pia na pal Iuda ba di ga liplip bat diat.

Di vakaina ra kunubu ure ra umana tultul, a umana te Ebraio

⁸ Ma ra Luluai i ga tuelve go ra tinata tadav Ieremia, ba Sedekia dia ga pait ra kunubu ma ra tarai par Ierusalem ba da vaarike ra kini langalanga pire diat, ⁹ upi ra umana luluai par tikatikai diat a pala vue kadia umana tultul a umana tutana, ma kadia umana tultul a umana vavina, ona diat a umana te Ebraio, ma upi koko ta tikai na vo pa turana a te Iudaia upi na ki na vilavilau pirana. ¹⁰ Ma ra umana luluai par ma ra tarai par dia ga toratorom, diat dia ga mulaot ta

nam ra kunubu ba ra tarai diat a pala vue kadia umana tultul na tutana ma kadia umana tultul na vavina, ma koko diat a vo tar mule ra tinorom ta diat; dia ga torom, ma dia ga pala vue diat. ¹¹ Ma namur dia ga nuknuk likun, ma dia ga valilikun ra umana tultul na tutana ma ra umana tultul na vavina nina dia ga tar pala vue diat, ma dia ga vo pa mule diat upi diat a vilavilau. ¹² Kari ra Luluai i ga tulué ra tinata kai ra Luluai tadav Ieremia dari: ¹³ A Luluai ra God kai Israel i biti dari: Iau ga pait ra kunubu, avet ma ra umana tama i vavat, ta ra e iau ga ben vairop diat kan ra gunan Aigipto tana, kan ra gunan dia ga ki na vilavilau tana, ma iau ga biti dari: ¹⁴ Ba i ot ra lavlavurua na kilala avat tikatikai avat a pala vue ra umana tura i vavat, a umana Ebraio, nina di ga ivure diat pire vavat ma dia ga torom ta vavat laptikai na kilala; avat a pala vue diat upi diat a vana kan avat. Ma ga ra umana tama i vavat pa dia ga valongore iau, ma pa dia ga kap talinga. ¹⁵ Ma go ava ga tar nukpuku, ma ava ga pait ra magit i takodo ta ra luaina matagu, tago ava ga vaarike ra kini langalanga ta ra umana talai vavat tikatikai, ma ava ga tar pait ra kunubu ta ra luaina matagu ta ra pal di vatang ra iangigu tana; ¹⁶ ma ga ava ga nuknuk likun ma ava ga vakaina ra iangigu, ma avat par tikatikai ava ga valilikun kavava umana tultul na tutana ma kavava umana tultul na vavina nina ava ga pala vue diat ta kadia mamainga, ma ava ga vo tar ra kunudar ta diat upi diat a tultul na tutana ba tultul na vavina pire vavat.

¹⁷ Kari ra Luluai i biti dari: Pa ava ga torom tagu

upi avat a vaarike ra kini langalanga ta ra umana tura i vavat tikitikai ma ra umana talai vavat tikitikai; ea, go iau vaarike ra kini langalanga pire vavat, ra Luluai i biti, iau nur tar avat ta ra pakat na vinarubu, ta ra ngala na minait, ma ta ra mulmulum; ma ina gogone vurvurbingitane avat ta ra lavur vuna gunan ta ra rakarakan a gunagunan. ¹⁸ Ma ina nur tar nam ra tarai ba dia tar piam vue kaugu kunubu, ma pa dia ga pait ot pa ra tinata na kunubu nina dia ga pait ia ta ra luaina matagu, ba dia ga poko ra nat na bulumakau upi na ura pakana ma dia ga vanavana livuan ta dir, ¹⁹ a umana luluai Iuda, a umana luluai Ierusalem, a umana monamono na pal ta ra kuba i ra king, a umana tena tinabar, ma ra tarai par ta ra gunan, nina dia ga vanavana livuan ta ra ura pakana ta ra nat na bulumakau, ²⁰ ina nur tar diat ta ra lima i kadia lavur ebar, ma ta ra lima i diat dia anan upi kadia nilaun; ma ra virua i diat a magit na nian ai ra umana beo liuliu ma ra umana leing ra pia. ²¹ Ma ina tul tar Sedekia ra king Iuda ma kana umana luluai ta ra lima i kadia lavur ebar, ma ta ra lima i diat dia anan upi kadia nilaun, ma ta ra loko na tarai na vinarubu kai ra king Babilon, nina dia ga vana kan avat. ²² Ea, ra Luluai i biti, ina vartuluai ma ina agur vatalil diat ta go ra pia na pal; ma diat a varubu me, ma diat a ongor pa ia, ma diat a tun vue ma ra iap; ma ina li vakaina vue ra umana pia na pal Iuda, ma pa ta na na ki ta diat.

35

A tarai Rekab dia toratorom

¹ A Luluai i ga tulue go ra tinata tadav Ieremia ta ra e kai Ieoiakim natu i Iosia ra king Iuda: ² Una vana tadav ra tarai Rekab, ma una tata pire diat, ma una agure varuk diat ta ra kuba i ra Luluai, tar tai tika na bagialar tana, ma una vamomo diat ma ra polo na vuai na vain. ³ Io, iau ga ben pa Iasania natu i Ieremia natu i Kabasinia, diat ma ra umana turana, ma ra umana natuna par, ma ra apik na tarai Rekab par; ⁴ ma iau ga agure varuk diat ta ra kuba i ra Luluai, tar ta ra bagialar kai ra umana natu i Kanan natu i Igdalia ra tutana kai God, nina i maravai ta ra bagialar kai ra umana luluai, nam i tur taun ra bagialar kai Maseia natu i Salum ra tena balabalaure matakilalat. ⁵ Ma iau ga vung ra umana la ma ra polo na vain tana ma ra umana momamomo bula ta ra luaina mata i ra tarai Rekab, ma iau ga biti ta diat: Avat a mome ra polo na vain.

⁶ Ma dia ga biti ka: Pa avet a mome ra polo na vain, tago Ionadab natu i Rekab, tama i vevet, i ga varkurai pire vevet dari: Koko avat a mome ra polo na vain, avat ma ra umana bul mur ta vavat pa na mutu; ⁷ damana bula koko avat a pait ta pal, ma koko avat a vaume ra pat na davai, ma koko avat a pait ta uma na vain, ma koko avat a vatur vake ta tikai; ta ra lavur bung ava laun tana avat a ki ta ra lavur pal na mal ika, upi na lolokon kavava nilaun ta nam ra gunan ava ki na vaira tana. ⁸ Ma ave ga torom ta ra tinata kai Ionadab natu i Rekab, tama i vevet, ta ra lavur magit i ga varkurai tana pire vevet, upi koko avet a mome ra polo na vain ta ra lavur bungbung par ave laun tana, avet ma kaveve

umana taulai, ma ra umana natu i vevet, a umana tutana ma ra umana vavina; ⁹ ma upi koko avet a pait ra umana pal upi avet a ki ta diat; ma pa ave vatur vake ta uma na vain, ba ta pakana pia, ba ta pat na davai; ¹⁰ ave ga ki ka ta ra umana pal na mal, ma ave ga torom, ma ave ga pait ra lavur magit tama i vevet Ionadab i ga vartuluai tana pire vevet. ¹¹ Ma ba Nebukadnesar ra king Babilon i ga vana rikai ta go ra gunan, ave ga biti: Boina dat a vana urama Ierusalem, kan ra loko na tarai na vinarubu Kaldea ma ra loko na tarai na vinarubu Siria diat a tadav dat; ma damana ave kiki Ierusalem.

¹² Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia dari: ¹³ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel i biti dari: Una vana ma una biti ta ra tarai Iuda ma ra tarai Ierusalem dari: Dave, pa avat a kapupi ra vartovo upi avat a torom ta kaugu tinata? ra Luluai i biti. ¹⁴ Di pait ot pa ra tinata kai Ionadab natu i Rekab, nina i ga tatike pire ra umana natuna ba i ga tugal bat diat upi koko diat a mome ra polo na vain, ma tuk tar ta ra bunggori pa dia mome ra polo na vain, tago dia torom ta ra varkurai kai tama i diat; ma ga iau ga vala tata pire vavat ma pa iau ga vavabing, ma pa ava ga torom tagu. ¹⁵ Iau ga vala tulue bula kaugu umana tultul par pire vavat, a umana propet, ma pa iau ga vavabing, ma iau ga biti dari: Go avat a vana tapuku kan kavava kaina nga tikatikai, ma avat a mal pa kavava mangamangana, ma koko avat a mur ra umana enana God upi avat a torom ta diat, ma avat a ki ta ra gunan nina iau ga tul tar ia ta vavat ma ra umana tama i vavat; ma pa ava

ga kap talinga, ma pa ava ga torom tagu. ¹⁶ Ma tago ra umana natu i Ionadab natu i Rekab dia tar pait ot pa ra vartuluai tama i diat i ga tul tar ia ta diat, ma go ra tarai pa dia ga torom tagu, ¹⁷ kari ra Luluai ra God kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina tulué ra lavur kaina magit tadav Iuda ma tadav diat par dia ki Ierusalem nina iau tar vatang ia ure diat; tago iau tar tata pire diat ma pa dia ga valongore, ma iau ga oro upi diat ma pa dia ga torom.

¹⁸ Ma Ieremia i ga biti ta ra tarai Rekab: ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Tago ava tar torom ta ra vartuluai kai tama i vavat Ionadab, ma ava tar mur kana lavur togotogo, ma ava tar pait ra lavur magit i ga vartuluai me pire vavat, ¹⁹ io, ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ionadab natu i Rekab pa na iba upi ta tutana ba na tur ta ra luaina matagu ma pa na mutu.

36

Di vaimur ra pinpin na buk parika ta ra iap

¹ Ma ta ra kilala a ivat ta ra kini na king kai Ieoiakim natu i Iosia ra king Iuda, ra Luluai i ga tulué go ra tinata tadav Ieremia dari: ² Una tak pa ra pinpin na buk, ma una tumu ra lavur tinata tana nina iau tar tatike piram ure Israel, ma ure Iuda, ma ure ra lavur vuna tarai, papa ra bung iau ga tata tavuna piram, papa ra e Iosia i ga laun tana, tuk tar ta ra bung gori. ³ Kan ra tarai Iuda diat a nuk pa ra lavur kaina magit iau tar vaninara pi ina pait ia pire diat, upi diat a vana tapuku kan kadia kaina mangamangana

tikatikai, ma upi ina pun vue kadia bilak na mangamangana ma kadia varpiam. ⁴ Ma Ieremia i ga oro pa Baruk natu i Neria; ma Baruk i ga tumu ra tinata i ga irop kan ra ngie i Ieremia ta ra pinpin na buk, a lavur tinata par kai ra Luluai nina i ga tatike pirana. ⁵ Ma Ieremia i ga vartuluai pire Baruk, ma i ga biti dari: Di tar tigel bat iau, ma i dekdek upi ina vana ta ra kuba i ra Luluai; ⁶ kari una vana, ma una luluk ta ra pinpin na buk, nina u tar tumu ra tinata tana ba i irop kan ra ngiegu, una luk ra tinata kai ra Luluai ta ra luaina mata i ra tarai ta ra kuba i ra Luluai ta ra bung na vinevel; ma una luk ia bula ta ra luaina mata i ra tarai Iuda nina dia irairop kan kadia umana pia na pal. ⁷ Kan kadia niaring na vana rikai ta ra luaina mata i ra Luluai, ma diat a vana tapuku kan kadia kaina nga tikatikai; tago i ngala ra kankan ma ra kulot ra Luluai i tar vatang ia ure go ra tarai. ⁸ Ma Baruk natu i Neria i ga pait ra lavur magit da ra propet Ieremia i ga vartuluai pirana, ma i ga lukluk ra tinata kai ra Luluai ta ra buk ta ra kuba i ra Luluai.

⁹ Ma ta ra kilala a ilima ta ra kini na king kai Ieoiakim natu i Iosia ra king Iuda, ta ra gai lavuvat, ra tarai Ierusalem par ma ra tarai par ba dia vana kan ra umana pia na pal Iuda upi diat a vana Ierusalem dia ga oro guve ra tarai upi ra vinevel ta ra luaina mata i ra Luluai. ¹⁰ Io, Baruk i ga luk ra tinata kai Ieremia ta ra buk ta ra kuba i ra Luluai, ta ra bagialar kai Gemaria natu i Sapan ra tena tutumu, ta ra bala na gunan arama pire ra kalamana mataniolo ta ra kuba i ra Luluai, ta ra luaina mata i ra tarai par.

¹¹ Ma ba Mikaia natu i Gemaria natu i Sapan i ga valongore ra lavur tinata kai ra Luluai ta ra buk, ¹² i ga vana ur ta ra kuba i ra king, ma i ga ruk ta ra bagialar kai ra tena tutumu; ma ra umana luluai par dia ga ki ie, Elisama ra tena tutumu, Delaia natu i Semaia, Elnatan natu i Akbor, Gemaria natu i Sapan, Sedekia natu i Kanania, ma ra lavur luluai par. ¹³ Ma Mikaia i ga ve diat ta ra lavur tinata par i ga valongore ba Baruk i ga luk ra buk ta ra luaina mata i ra tarai. ¹⁴ Kari ra umana luluai par dia ga tulue Ieudi natu i Netania natu i Selemia natu i Kusi tadav Baruk ma ra tinata dari: Una vatur vake ra pinpin na buk, nam u ga luluk tana ta ra luaina mata i ra tarai, ma una vana uti. Damana Baruk natu i Neria i ga vatur vake ra pinpin na buk ma i ga tadav diat. ¹⁵ Ma dia ga biti tana: Go una ki, ma una luk ia ta ra luaina mata i vevet. Damana Baruk i ga luk ia ta ra luaina mata i diat. ¹⁶ Ma ba dia ga valongore ra lavur tinata par dia ga bobo vargiane diat ma ra bunurut, ma dia ga biti tai Baruk: A dovotina avet a ve ra king ta go ra lavur tinata. ¹⁷ Ma dia ga tir Baruk, ma dia ga biti: Boina ba una ve avet, u ga tumu davatane go ra lavur tinata i irop kan ra ngiene? ¹⁸ Ma Baruk i ga bali diat dari: I ga vatang go ra lavur tinata piragu ma ra ngiene, ma iau ga tumu diat ta ra buk ma ra polo na tutumu. ¹⁹ Ma ra umana luluai dia ga biti tai Baruk dari: Una vana ma una paraparau, amur ma Ieremia, ma koko ta tikai na nunure ra pakana amur ki tana. ²⁰ Ma dia ga ruk tadav ra king ta ra bala na gunan; ma dia ga vung ra pinpin na buk ta ra bagialar kai Elisama ra tena tutumu; ma dia ga ve ra king ta

ra lavur tinata par.

²¹ Ma ra king i ga tulue Ieudi pi na vila pa ra pinpin na buk, ma i ga vila pa ia ta ra bagialar kai Elisama ra tena tutumu. Ma Ieudi i ga luk ia ta ra luaina mata i ra king, ma ta ra luaina mata i ra lavur luluai par dia tur maravai pire ra king.

²² Ma ra king i ga kiki ta ra pal na manmadir ta ra gai lavuvat, ma ra iap i ga birao ta ra tavul a iap ta ra luaina matana. ²³ Ma ba Ieudi i ga tar luk ra utul ba a ivat na langun, ra king i ga kutu vue ma ra ravita, ma i ga vue tarie ta ra iap ta ra tavul a iap, ma damana i ga papait ia vanavana upi na imur ra pinpin na buk parika ta ra iap.

²⁴ Ma ra king ma kana lavur tultul par nina dia ga valongore go ra lavur tinata pa dia ga burut ma pa dia ga rada kadia umana mal. ²⁵ Ma Elnatan ma Delaia ma Gemaria dital ga lul ra king ba koko na tun ra pinpin na buk, ma pa i ga kapupi dital.

²⁶ Ma ra king i ga vartuluai pire Ieramel natu i ra king, ma pire Seraia natu i Asriel, ma pire Selemia natu i Abdel, upi dital a kinim Baruk ra tena tutumu ma Ieremia ra propet; ma ra Luluai i ga ive ke dir.

²⁷ Ma ba ra king i ga tar tun vue ra pinpin na buk ma ra lavur tinata nina Baruk i ga tumu diat ba dia ga irop kan ra ngie i Ieremia, ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia dari: ²⁸ Una vatur vake ta tika na pinpin na buk mulai, ma una tumu tar ra lavur tinata lua tana, ra tinata i ga tur ta ra luaina pinpin na buk nina Ieoiakim ra king Iuda i tar tun vue. ²⁹ Ma ure Ieoiakim ra king Iuda una biti dari: A Luluai i biti dari: U tar tun vue go ra

pinpin na buk, ma u ga biti, Ta ra ava u ga tutumu tana dari: A dovotina ra king Babilon na vut ma na li vue go ra gunan, ma na vapanie vue ra tarai ma ra lavur vavaguai tana? ³⁰ Kari ra Luluai i biti ure Ieoiakim ra king Iuda dari: Pa ta bul mur tana na ki ta ra kiki na king kai David; ma na keake da vue tar ra minatina ta ra lapap, ma na marum tar ta ra mavoko. ³¹ Ma ina kure bali ia, diat ma ra umana bul mur tana ma kana umana tultul, ure kadia bilak na mangamangana; ma ra lavur kaina magit ba iau ga vatang ia ure diat ma pa dia ga kapupi ia, ina tulue pire diat, ma pire ra tarai dia ki Ierusalem, ma pire ra tarai Iuda.

³² Ma Ieremia i ga tak pa ta ra tika na pinpin na buk, ma i ga tul tar ia tai Baruk natu i Neria ra tena tutumu; ma Baruk i ga tumu ra lavur tinata tana i ga irop kan ra ngie i Ieremia, ra tinata ba i ga tur ta ra pinpin na buk nina Ieoiakim ra king Iuda i ga tun vue ta ra iap; ma di ga vot ia ma mangoro na tinata damana bula.

37

Ieremia i ki ta ra pal na banubat

¹ Ma Sedekia natu i Iosia nina Nebukadnesar ra king Babilon i ga vaki ia pi na king ta ra gunan Iuda i ga ki ur vue Konia natu i Ieoiakim ta ra kini na king. ² Ma diat ma kana umana tultul ma ra tarai ta ra gunan pa dia ga kapupi ra tinata kai ra Luluai nina i ga tatike tai Ieremia ra propet.

³ Ma ra king Sedekia i ga tulue Ieukal natu i Selemia ma Sepania natu i Maseia ra tena tinabar tadav ra propet Ieremia ma ra tinata dari: Una araring tadav ra Luluai kada God ure dat. ⁴ Ma

Ieremia i ga ki langalanga boko pire ra tarai, tago pa di ga varuk ia boko ta ra pal na banubat. ⁵ Ma ra loko na tarai na vinarubu kai Parao i ga vana rikai maro Aigipto; ma ba ra tarai Kaldea nina dia ga ki vartakalat bat Ierusalem dia ga valongore ra varvai ure diat, dia ga tut ma dia ga vana kan Ierusalem.

⁶ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav ra propet Ieremia dari: ⁷ A Luluai ra God kai Israel i biti dari: Amur a ve ra king Iuda nina i ga tulue amur piragu pi amur a matoto tagu, dari: Ea, ra loko na tarai na vinarubu kai Parao, nina i ga vana rikai pi na maravut u, na lilikun mulai ta kana gunan iat Aigipto. ⁸ Ma ra tarai Kaldea diat a vut mulai, ma diat a varubu ma go ra pia na pal; ma diat a ongor pa ia, ma diat a tun vue ma ra iap. ⁹ A Luluai i biti dari: Koko avat a tuam pa mule avat ma ra tinata dari, A tarai Kaldea diat a vana muka kan dat; tago vakir diat a vana kan avat. ¹⁰ Tago gala ava ga ubu ra loko na tarai na vinarubu Kaldea par nina dia varubu ma avat, ma gala ra tarai dia ga virua valili dia kinkin par, gala diat par diat a tut ta kadia lavur pal na mal tikatikai, ma diat a tun vue go ra pia na pal ma ra iap.

¹¹ Ma ba ra loko na tarai na vinarubu Kaldea dia ga vana kan Ierusalem tago dia ga burutue ra loko na tarai na vinarubu kai Parao, ¹² Ieremia i ga vana rikai kan Ierusalem upi na vana ta ra gunan Benjamin, upi na vatur vake kana tiniba abara livuan ta ra tarai. ¹³ Ma ba i ga ki ta ra mataniolo Benjamin, tika na luluai na varbalaurai abara, a iangina Iria natu i Selemia natu i Kanania, ma i

ga kinim vake ra propet Ieremia, ma i ga biti: U mainge ba una mur ra tarai Kaldea. ¹⁴ Ma Ieremia i ga biti: A vaongo, pa ina mur ra tarai Kaldea. Ma Iria pa i ga kapupi ia, ma i ga kinim vake Ieremia, ma i ga ben pa ia pire ra umana luluai. ¹⁵ Ma ra umana luluai dia ga kankanuane Ieremia, ma dia ga luba ia, ma dia ga varuk ia ta ra pal na banubat ta ra kuba i Ionatan ra tena tutumu, tago di ga tar pukue nam upi ra pal na banubat.

Sedekia dir ma Ieremia dir tata varurung

¹⁶ Ma ba Ieremia i ga pot ta ra pal na banubat, ta ra tung, ma i ga ki ta ra pakana pal tana, ma ba Ieremia i ga ki mangoro na bung tana, ¹⁷ Sedekia ra king i ga vartuluai upi ia, ma di ga vila pa ia; ma ra king i ga tir ive ta ra kubana, ma i ga biti: Dave, ta tinata kai ra Luluai piram? Ma Ieremia i ga biti: Maia. I ga biti bula dari: Da tul tar u ta ra lima i ra king Babilon. ¹⁸ Ma Ieremia i ga biti bula tai Sedekia ra king dari: Ava ra kaina magit iau tar pait ia piram, ba pire kaum umana tultul, ba pire go ra tarai, tago ava tar varuk iau ta ra pal na banubat? ¹⁹ Akave go kavava lavur propet nina dia ga tata na propet ta vavat ma dia ga biti, Ra king Babilon pa na tut na vinarubu ure avat ba ure go ra gunan? ²⁰ Ma go, kaugu luluai ra king, boina ba una valongore iau: boina ba una nuk pa kaugu nilul ta ra luaina matam, ma koko una tulue vatalil iau ta ra pal kai Ionatan ra tena tutumu. kan ina mat ie. ²¹ Ma Sedekia ra king i ga vartuluai, ma di ga varuk Ieremia ta ra taman kai ra umana monamono, ma ra bungbung par di ga tul tar ra pakana gem tana maro ra tavul a tuntun

gem, tuk tar ta ra bung ra gem ta ra pia na pal i ga par. Ma damana Ieremia i ga kiki ta ra taman kai ra umana monamono.

38

Di puak vairop Ieremia kan ra tung

¹ Ma Sepatia natu i Matan, ma Gedalia natu i Paskur, ma Iukal natu i Selemia, ma Paskur natu i Malkia, dia ga valongore ra tinata Ieremia i ga tatike tadav ra tarai dari: ² A Luluai i biti dari: Nina ba na kiki ta go ra pia na pal na virua ta ra pakat na vinarubu, ta ra mulmulum, ma ta ra ngala na minait; ma nina ba na irop tadav ra tarai Kaldea na laun, ma na vatur vake kana nilaun da ra magit di ra pa ia, ma na laun uka. ³ A Luluai i biti dari: A dovotina da tul tar go ra pia na pal ta ra lima i ra tarai na vinarubu kai ra king Babilon, ma na ongor pa ia.

⁴ Ma ra umana luluai dia ga biti tai ra king dari: Boina ba da ubu doko go ra tutana, tago i vabilua ra lima i ra tarai na vinarubu dia kiki ta go ra pia na pal, ma ra lima i ra tarai par, tago i tatike ra tinata damana pire diat; tago go ra tutana pa i nuk upi ra magit go ra tarai diat a boina tana, i nuk upi ra magit ba na vakaina diat. ⁵ Ma Sedekia ra king i ga biti dari: Ea, avat iat avat a kure, tago i dekdek ba ra king na tur bat avat. ⁶ Ma dia ga vatur vake Ieremia, ma dia ga vue ta ra tung kai Malkia natu i ra king, nina ta ra taman kai ra umana monamono; ma dia ga valure vaba Ieremia ma ra umana vinau. Ma pa ta tava ta nam ra tung, a pikai ka, ma Ieremia i ga dongol tana.

⁷ Ma ba Ebed-Melek ra te Etiopia, a tena var-balaurai ta ra kuba i ra king, i ga valongore ba di tar vue Ieremia ta ra tung, ma ra king i ga kiki ta ra mataniolo Beniamin, ⁸ Ebed-Melek i ga irop kan ra kuba i ra king, ma i ga tata pire ra king dari: ⁹ Kaugu luluai ra king, go ra tarai dia tar pait ra kaina ta ra lavur magit dia ga pait ia ta ra propet Ieremia, nina dia tar vue ta ra tung; ma na virua ta ra tung i ki tana ure ra mulmulum, tago pa ta gem mulai ta ra pia na pal. ¹⁰ Ma ra king i ga vartuluai pire Ebed-Melek ra te Etiopia dari: Una agur pa ra utul a vinun na tutana mamati, ma avat a al vairop ra propet Ieremia kan ra tung, ba pa i mat boko. ¹¹ Damana Ebed-Melek i ga agur pa ra tarai, ma dia ga vana ra kuba i ra king ta ra vavai ra pal na vuvuvung, ma dia ga tak pa ra umana maulana mal di tar vue ma ra lavur pakana mal i tarada, ma dia ga valure vaba ia ma ra vinau tadav Ieremia ta ra tung. ¹² Ma Ebed-Melek ra te Etiopia i ga biti tai Ieremia: Boina ba una vung go ra maulana mal di tar vue ma ra umana pakana mal i tarada ta ra baim ta ra vinau. Ma Ieremia i ga pait ia damana. ¹³ Io, damana di ga al pa Ieremia ma ra vinau, ma di ga puak vairop ia kan ra tung; ma Ieremia i ga kiki ta ra taman kai ra umana monamono.

Sedekia i tadav Ieremia upi ra varvateten

¹⁴ Ma Sedekia ra king i ga vartuluai upi Ieremia ma di ga agur pa ia pirana ta ra vautuluna mataniolo ta ra kuba i ra Luluai; ma ra king i ga biti tai Ieremia: A kpono magit ina tir u tana, koko una ive ta magit kan iau. ¹⁵ Ma Ieremia i ga

biti tai Sedekia: Ona ina vaarike pira, una ga ubu doko iau, laka? Ma ona ina vateten u, pa una kapupi iau. ¹⁶ Io, Sedekia i ga vavalima ivai pira Ieremia dari: Da ra Luluai i laun, nina i ga vaki ra vuvu na nilaun ta dor, pa ina doko u, ma pa ina nur tar u ta ra lima i go ra tarai nina dia anan upi kaum nilaun. ¹⁷ Io, Ieremia i ga biti tai Sedekia: A Luluai ra God kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Tumu una irop tadav ra umana luluai kai ra king Babilon una laun, ma pa da tun vue go ra pia na pal ma ra iap; ma una laun ma diat bula ta ra kubam; ¹⁸ ma ona pa una irop tadav ra umana luluai kai ra king Babilon, da tul tar go ra pia na pal ta ra lima i ra tarai Kaldea, ma diat a tun vue ma ra iap, ma vakir una pila ta ra lima i diat. ¹⁹ Ma Sedekia ra king i ga biti tai Ieremia: Iau burutue ra tarai Iudaia nina dia tar mur ra tarai Kaldea, kan da tul tar iau ta ra lima i diat, ma diat a kaba iau. ²⁰ Ma Ieremia i ga biti: Pa da tul tar u ta diat. Iau lul u ba una torom ta ra nilai ra Luluai ta ra magit iau tatike pira; damana una ki boina ma una laun. ²¹ Ma ona u ol ika, ma pa una irop, ra Luluai i tar vaarike go ra tinata piragu: ²² Ea, ra umana vavina par ba dia ki valili ta ra kuba i ra king Iuda, da ben vairop diat tadav ra umana luluai kai ra king Babilon, ma nam ra vaden diat a biti: A umana talaim ava varlair ma diat dia tar vagu pa u, ma dia tar vo pa u; ma go, ba ra kaum i dongol ta ra pikai, dia vana balakane u. ²³ Ma da ben vairop kaum umana tulai ma ra umana natum tadav ra tarai Kaldea; ma pa una pila ta ra lima i diat, ra king Babilon na vatur vake u; ma ure u da tun vue go ra pia na pal ma ra iap.

²⁴ Ma Sedekia i ga biti tai Ieremia: Koko ta tikai na matoto ta go ra tinata, ma pa una virua. ²⁵ Ma ona ra umana luluai diat a valongore ba dor tar pirpir, ma dia tadav u ma dia biti tam, Go una ve avet ta ra magit u ga vaarike pire ra king, ma ra magit ra king i ga ve u tana; koko una ive ta magit kan avet, ma pa avet a doko u, ²⁶ io, una biti ta diat, Iau ga pait kaugu nilul pire ra king, pi koko na tulue mule iau ta ra pal kai Ionatan, kan ina virua ie.

²⁷ Ma ra lavur luluai par dia ga tadav Ieremia, ma dia ga tir ia, ma i ga bali diat ma ra lavur tinata ra king i ga vartuluai tana. Damana dia ga ngo kan ia ma ra pirpir, tago pa dia ga valongore go ra magit. ²⁸ Damana Ieremia i ga kiki ta ra taman kai ra umana monamono tuk tar ta ra bung di ga ongor pa Ierusalem tana.

39

Ierusalem i bura

¹ Ta ra kilala lavuvat Sedekia i ga ki na king aro Iuda tana, ta ra gai a vinun, Nebukadnesar ra king Babilon ma kana tarai na vinarubu par dia ga vana Ierusalem, ma dia ga vartakalat bat ia; ² ma ta ra kilala a vinun ma tikai ta ra kini na king kai Sedekia, ta ra gai a ivat, ma ra bung lavuvat, di ga rada ra liplip ma di ga olo ra pia na pal. ³ Ma ba di ga ongor pa Ierusalem, a umana luluai par kai ra king Babilon dia ga olo, ma dia ga ki ta ra mataniolo livuan: Nergal-Sareser, Samgar-Nebo, Sarsekim ra Rabsaris ma Nergal-Sareser ra Rabmag, diat varurung ma ra umana luluai par kai ra king Babilon.

⁴ Ma ba Sedekia ra king Iuda ma ra tarai na vinarubu par dia ga gire diat, dia ga takap, ma ta ra marum dia ga irop kan ra pia na pal ta ra uma kai ra king, ta ra mataniolo livuan ta ra ura liplip; ma ra king i ga mur ra nga ta ra Araba. ⁵ Ma ra tarai na vinarubu Kaldea dia ga korot mur diat, ma dia ga vutvut tadav Sedekia ta ra pakana i tamataman maravai Ieriko; ma ba dia ga kinim vake, dia ga agure pa ia tadav Nebukadnesar ra king Babilon aro Ribla ta ra gunan Kamat, ma i ga kure. ⁶ Ma ra king Babilon i ga doko ra umana natu i Sedekia ta ra luaina matana aro Ribla; ma ra king Babilon i ga doko ra umana tadar na tutana Iuda bula. ⁷ Ma i ga luak vue ra ura kiau na mata i Sedekia, ma i ga vi ia ma ra palariam upi na ben pa ia uro Babilon. ⁸ Ma ra tarai Kaldea dia ga tun vue ra kuba i ra king ma ra iap, ma ra kubakuba i ra tarai, ma dia ga re vue ra liplip kikil Ierusalem. ⁹ Ma Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga kap vavilavilau ra ibaiba na tarai dia ga ki boko ta ra pia na pal, ma diat bula dia ga takap pirana, ma diat dia ga ki valili. ¹⁰ Ma Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga nur vue ke ra umana luveana ba pa dia ga vatur vake ta magit, ta ra gunan Iuda, ma i ga tul tar ra umana uma na vain ta diat ma ra umana pia na uma varurung me.

Nebukadnesar i balaure Ieremia

¹¹ Io, Nebukadnesar ra king Babilon i ga var-tuluai pire Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono ure Ieremia, ma i ga biti: ¹² Una vatur vake, ma una balaure bulu ia ma koko una vakaina, ma una pait ika nam ra magit pirana ba

i ve u tana. ¹³ Io, Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono, ma Nebusasban ra Rabsaris, ma Nergal-Sareser ra Rabmag, ma ra umana ngala na luluai par kai ra king Babilon, ¹⁴ dia ga vartuluai, ma dia ga vairop Ieremia kan ra taman kai ra umana monamono, ma dia ga tul tar ia tai Gedalia natu i Akikam natu i Sapan, upi na agur pa ia ta ra kubana; damana i ga ki livuan ta ra tarai.

A Luluai na valaun Ebed-Melek

¹⁵ Ba di ga tar banu bat Ieremia ta ra taman kai ra umana monamono, a tinata kai ra Luluai i ga tadav ia dari: ¹⁶ Una vana, ma una ve Ebed-Melek ra te Etiopia dari: A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina tulue kaugu lavur tinata taun go ra pia na pal upi na kaina, ma vakir upi na boina; ma da pait ot pa diat ta ra luaina matam ta nam ra bung. ¹⁷ Ma ina valaun u ta nam ra bung, ra Luluai i biti, ma pa da tul tar u ta ra lima i ra tarai u burutue diat. ¹⁸ Tago a dovotina ina valaun u, ma pa una virua ta ra pakat na vinarubu, ma kaum nilaun na da ra magit na ra varpa piram, tago u tar nurnur tagu, ra Luluai i biti.

40

Ieremia ma ra ibaiba na tarai dia tadav Gedalia (2 King 25:22-24)

¹ Ma ba Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga pala vue Ieremia aro Rama, (tago di ga vi ia ma ra vinau na palariam, ma Nebusaradan i ga ben vue varurung ma ra tarai Ierusalem ma Iuda ba di ga kap vavilavilau pa diat uro Babilon), ra Luluai i ga tulue go ra tinata tadav Ieremia.

² Ma ra luluai na tarai na monamono i ga ben pa Ieremia, ma i ga biti tana: A Luluai kaum God i ga vatang go ra kaina magit upi na tadav go ra gunan; ³ ma ra Luluai i tar tulue, ma i tar pait ra magit da i ga tatike; tago ava tar piam vue, ra Luluai, ma pa ava ga torom ta ra nilaina, kari go ra magit i tar tadav avat. ⁴ Ma go, go ieri iau pala vue ra vinau na palariam kan ra limam. Ona u nuk ia ba i boina pi una mur iau uro Babilon, io, una mai, ma ina balaure bulu u; ma ona u nuk ia ba pa i boina pi una mur iau uro Babilon, io, koko; ea, ra gunan par i tur ta ra luaina matam; una vana ta nam ra pakana u nuk ia ba i ko ma i takodo pi una vana tana. ⁵ Ma ba i ga ururian boko, i ga biti tana: Una lilikun pire Gedalia natu i Akikam natu i Sapan, nina ra king Babilon i ga vaki ia pi na luluai ta ra lavur pia na pal Iuda, ma una ki pirana livuan ta ra tarai; ba kan una vana tai ta pakana ba u nuk ia ba i boina ba una vana tana. Damana ra luluai na tarai na monamono i ga tabar ia ma ra magit na nian, ma i ga pait ra enana vartabar bula pirana, ma i ga pala vue. ⁶ Ma Ieremia i ga vana tadav Gedalia natu i Akikam aro Mispa, ma dir ga ki varurung pire ra tarai dia ga ki valili ta ra gunan.

⁷ Ma ba ra umana luluai na vinarubu nina dia ga ki ra pupui, diat ma kadia tarai dia ga valongore ba ra king Babilon i ga tar vaki Gedalia natu i Akikam pi na luluai ta ra gunan, ma i ga tar tul tar ra tarai ma ra vaden ma ra umana bul tana, a umana luveana tuna ta ra gunan nina ba pa di ga kap vavilavilau vue diat uro Babilon, ⁸ io, dia ga vana tadav Gedalia aro Mispa, Ismael natu

i Netania, Iokanan ma Ionatan a ura natu i Kareia, Seraia natu i Tankumet, ra umana natu i Epai ra te Netopat, ma Iesania natu i ra te Makat, diat ma kadia tarai. ⁹ Ma Gedalia natu i Akikam natu i Sapan i ga vavalima pire diat ma pire kadia tarai dari: Koko avat a burut ure ra tinorom tadav ra tarai Kaldea; avat a kiki ta go ra gunan, ma avat a torom ta.ra king Babilon, ma na boina pire vavat. ¹⁰ Ma iau, ina ki Mispa upi ina torom ta ra tarai Kaldea ba dia vana tadav dat; ma avat, boina avat a varurue ra polo na vain ma ra magit i matuka ta ra kilala na keake ma ra dangi, ma avat a vung ia ta kavava umana la, ma avat a ki ta kavava umana pia na pal nina ava tar vatur vake diat.

¹¹ Damana ra lavur Iudaia dia ga ki Moab, ma pire ra tarai Amon, ma aro Edom, ma ta ra lavur gunan, ba dia ga valongore ba ra king Babilon i ga nur vue ra ibaiba na tarai Iuda pi diat a ki, ma ba i ga vaki Gedalia natu i Akikam natu i Sapan upi na kure diat, ¹² io, ra lavur Iudaia dia ga lilikun maro ra lavur gunan di ga korot tar diat i tana, ma dia ga vana ta ra gunan Iuda tadav Gedalia aro Mispa, ma dia ga varurue ra ngala na polo na vain ma ra peal magit i ga matuka ta ra kilala na keake.

*Ismael i varpit ure Gedalia
(2 King 25:25-26)*

¹³ Ma Iokanan natu i Kareia ma ra lavur luluai na vinarubu ba dia ga ki ra pupui dia ga tadav Gedalia aro Mispa, ¹⁴ ma dia ga biti tana: Dave, u tar nunure ba Balis ra king kai ra tarai Amon i tar tulue Ismael natu.i Netania upi na ubu doko u? Ma Gedalia natu i Akikam pa i ga kapupi

diat. ¹⁵ Io, Iokanan natu i Karea i ga biti ivai tai Gedalia aro Mispa dari: Iau lul u ba ina vana ma ina doko Ismael natu i Netania, ma pa ta na na matoto tana; upi ra ava na ubu doko u, upi ra umana Iudaia par ba dia ki varurung piram diat a tapre varbaiai, ma ra ibaiba na tarai Iuda na virua? ¹⁶ Ma ga Gedalia natu i Akikam i ga biti tai Iokanan natu i Karea dari: Koko una pait go ra magit, tago u tatike ra vaongo ure Ismael.

41

¹ Ma ta ra gai lavurua Ismael natu i Netania natu i Elisama, ta ra apik na tarai kai ra king, tika na ngala na luluai kai ra king, diat ma a vinun na tutana, dia ga vana tadav Gedalia natu i Akikam aro Mispa; ma dia ga ian varurung abara Mispa. ² Ma Ismael natu i Netania i ga tut, diat. ma ra vinun na tutana dia ga varagur me, ma i ga ubu doko Gedalia natu i Akikam natu i Sapan ma ra pakat na vinarubu, nina ba ra king Babilon i ga vaki ia pi na luluai ta ra gunan. ³ Ismael i ga ubu doko ra umana Iudaia par bula nina dia ga ki varurung ma Gedalia aro Mispa, ma damana bula ra tarai na vinarubu Kaldea nina dia ga ki pirana.

⁴ Ma ba i ga tar doko ive Gedalia, ta ra kubak tana, ⁵ a tarai dia ga vut maro Sekem, ma maro Silo, ma maro Samaria, lavutul na vinun diat, dia ga ka ra kabe i diat ma kadia mal i ga tarada, ma dia ga poko mule diat, ma dia ga vatur ra tinabar na vuai na uma ma ra bulit i ang na katkat, upi diat a tul tar ia ta ra kuba i ra Luluai. ⁶ Ma Ismael natu i Netania i ga vana oai maro Mispa upi na

totongo upi diat, ma i ga tangtangi vanavana; ma ba dia ga varkuvo me i ga biti ta diat: Avat a vana tadav Gedalia natu i Akikam. ⁷ Ma ba dia ga pot ta ra bala na pia na pal iat, Ismael natu i Netania i ga ubu doko diat, ma i ga vue vaba diat ta ra tung, diat ma ra tarai dia ga varagur me. ⁸ Ma a vinun na tutana ta diat dia ga biti tai Ismael dari: Koko una ubu avet, tago ave tar vung ive ra vit ma ra barli ma ra dangi ma ra bulit na livur ta ra pupui. Io, i ga nur vue diat, ma pa i ga doko diat varurung ma ra umana tura i diat. ⁹ Io, ra tung nina Ismael i ga vue vaba ra minat i ra tarai par tana nina i ga ubu diat ia ra ngala na tung ba Asa ra king i ga kal ia, tago i ga burut ure Basa ra king Israel; ma Ismael natu i Netania i ga vabuka pa ia ma ra minat i diat di ga ubu diat. ¹⁰ Io, Ismael i ga ben vavilavilau vue ra ibaiba na tarai dia ga ki Mispá, a umana natu i ra king, a umana vavina, ma ra tarai par dia ga ki valili aro Mispá, nina Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga tul tar diat tai Gedalia natu i Akikam; Ismael natu i Netania i ga ben vavilavilau vue diat, ma i ga vana upi na bolo tadav ra tarai Amon.

¹¹ Ma ba Iokanan natu i Karea, ma ra lavur luluai na vinarubu dia ga varvaragur me, dia ga valongore ra lavur kaina magit Ismael natu i Netania i ga pait ia, ¹² dia ga agur pa ra tarai par, ma dia ga vana upi diat a varubu ma Ismael natu i Netania, ma dia ga tikan tadav ia ta ra ngala na tava aro Gibeon. ¹³ Ma ba ra tarai par dia ga ki pire Ismael dia ga gire Iokanan natu i Karea ma ra lavur luluai na vinarubu dia ga varait me, dia ga gugu. ¹⁴ Ma nam ra tarai par ba Ismael i ga

ben vavilavilau vue diat kan Mispa dia ga vana tapuku kan ia, ma dia ga talil, ma dia ga vana tadav Iokanan natu i Karea. ¹⁵ Ma Ismael natu i Netania diat ma lavutul na tutana dia ga takap kan Iokanan, ma dia ga vana tadav ra tarai Amon. ¹⁶ Ma Iokanan natu i Karea ma ra lavur luluai na vinarubu nina dia ga varvaragur me dia ga agur pa ra ibaiba na tarai par, nina Ismael natu i Netania i ga kap vavilavilau vue diat maro Mispa ba i ga tar ubu doko Gedalia natu i Akikam, a tarai na vinarubu, a vaden, a umana bul, ma ra umana tena balabalaure pal, nina i ga agur pa mule diat maro Gibeon; ¹⁷ ma dia ga vana, ma dia ga ki ta ra gunan kai Kimam maravai Beteleem, upi diat a vana Aigipto ¹⁸ ure ra tarai Kaldea; tago dia ga burutue diat, tago Ismael natu i Netania i ga ubu doko Gedalia natu i Akikam, nina ra king Babilon i ga vaki ia ba na luluai ta ra gunan.

42

A tinata kai Ieremia pire Iokanan

¹ Ma ra lavur luluai na vinarubu, ma Iokanan natu i Karea, ma Iesania natu i Osaia, ma ra tarai par, a umana ngala ma ra umana ikilik, dia ga vana maravai, ² ma dia ga biti tai ra propet Ieremia dari: Boina ba una kapupi kaveve nilul, ma una araring tadav ra Luluai kaum God ure avet, ure go ra ibaiba na tarai par, (tago avet ra paupau ave ki valili ta ra mangoro, da u gire avet ma ra matam), ³ upi ra Luluai kaum God na vaarike tar ra nga ta vevet ba avet a vana tana, ma ra magit ba avet a pait ia. ⁴ Ma ra propet Ieremia i ga biti ta diat: Iau tar valongore avat;

io, ina araring pire ra Luluai kavava God varogop ma kavava tinata; ma ra lavur magit ra Luluai na tati ke ure avat, ina ga vaarike pire vavat; pa ina ive ta magit kan avat. ⁵ Ma dia ga biti tai Ieremia: A Luluai na da ra tena varvai kapa tuna ma ra tena varvai dovot ma na takun bulu avet, ona pa ave mur ra lavur tinata ra Luluai kaum God i tulue u me pire vevet. ⁶ Ba i boina bar, ba i kaina bar, avet a torom ta ra nilai ra Luluai kada God, nina ave tulue u pirana, upi avet a ki mamal tana, ona avet a torom ta ra nilai ra Luluai kada God.

⁷ Ma ba i ga par a vinun na bung, a tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia. ⁸ Ma i ga oro pa Iokanan natu i Karea ma ra lavur luluai na vinarubu dia ga ki pirana, ma ra tarai par, a umana ngala ma ra umana ikilik, ⁹ ma i ga biti ta diat: A Luluai ra God kai Israel, nina ava ga tulue iau pirana upi ina tul tar kavava nilul tana, i biti dari: ¹⁰ Ona avat a kiki ta go ra gunan, io, ina page vatur avat ma pa ina rip vue avat, ma ina vaume avat ma pa ina rubat vue avat; tago iau pukue ra nuknukigu ure ra kaina magit iau ga pait ia ta vavat. ¹¹ Koko avat a burutue ra king Babilon, nina ava tar burutue; koko avat a burutue, ra Luluai i biti, tago iau ki pire vavat upi ina valaun avat, ma ina valangalanga avat kan ra limana. ¹² Ma ina tul tar ra varmari ta vavat, upi ra king na mari avat ma na nur vue avat upi avat a ki ta kavava gunan iat. ¹³ Ma ona ava biti, Pata, pa avet a ki ta go ra gunan, ma ona damana pa ava torom ta ra nilai ra Luluai kavava God ¹⁴ ma ava biti, Pata, avet a vana ka ta ra gunan Aigipto, aina pa avet a gire ta vinarubu

tana, ma pa avet a valongore ra nilai ra tavur, ma pa avet a mulmulum, ma avet a ki ie, ¹⁵ io, avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, avat ra ibaiba Iuda; ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ona i dekdek ra nuknuk i vavat upi avat a vana Aigipto, ma avat a ki na vaira ie, ¹⁶ io, ra pakat na vinarubu ba ava burutue na tadav avat ta ra gunan Aigipto, ma ra mulmulum nina ava burutue na korot mur avat uro Aigipto, ma avat a mat ie. ¹⁷ Damana pire ra tarai par nina i dekdek ra nuknuk i diat ba diat a vana Aigipto upi diat a ki na vaira tana; diat a virua ta ra pakat na vinarubu, ma ta ra mulmulum, ma ta ra ngala na minait; ma pa ta na ta diat na laun ba na pila ta ra kaina magit ba ina tulue pire diat. ¹⁸ Tago ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Da di tar lolonge vaarike kaugu kankan ma kaugu karangap na kulot taun ra tarai Ierusalem, damana da lolonge vaarike kaugu karangap na kulot taun avat ba avat a vana Aigipto; ma avat a da ra magit na milmilikuan ma ra magit na kinaian, ma ra magit na varvabilak, ma ra magit na varvul; ma pa avat a gire mule go ra gunan.

¹⁹ A Luluai i tar tata ure avat ra ibaiba Iuda dari: Koko avat a vana Aigipto. Avat a nunure muka ba iau tar varvai kapa pire vavat ta go ra bung ²⁰ ba ava tar vana irai upi avat a virua. Tago ava ga tulue iau tadav ra Luluai kavava God, ma ava ga biti: Una araring ure avet tadav ra Luluai kada God, ma una vaarike ra magit par pire vevet ra Luluai kada God na tatike, ma avet a pait ia. ²¹ Ma gori iau tar vaarike pire vavat, ma pa ava torom ta ra nilai ra Luluai kavava God tai ta magit ba i

ga tulue iau me pire vavat. ²² Io, avat a nunure muka ba avat a virua ta ra pakat na vinarubu, ta ra mulmulum, ma ta ra ngala na minait, ta nam ra gunan ava mainge ra vinavana tana upi avat a ki na vaira tana.

43

A tarai dia vana Aigipto

¹ Ma ba Ieremia i ga tar tatike vaip ra lavur tinata par kai ra Luluai kadia God tadav ra tarai par, nina ra Luluai kadia God i ga tulue me pire diat, ² Asaria natu i Osaia ma Iokanan natu i Karea ma ra lavur vavagia na tutana dia ga piam vue Ieremia dari: U vaongo; ra Luluai kada God pa i ga tulue u ma ra tinata dari, Koko avat a vana Aigipto upi avat a ki na vaira ie; ³ Baruk uka natu i Neria i vangangal u pi una tur bat avet, upi na vagu tar avet ta ra lima i ra tarai Kaldea, upi diat a ubu avet, ma diat a kap vavilavilau pa avet uro Babilon. ⁴ Damana Iokanan natu i Karea ma ra lavur luluai na vinarubu ma ra tarai par pa dia ga torom ta ra nilai ra Luluai, upi diat a ki ta ra gunan Iuda. ⁵ Ma Iokanan natu i Karea ma ra lavur luluai na vinarubu dia ga ben pa ra ibaiba na tarai Iuda, nina dia ga tar talil kan ra lavur Tematana ba di ga tar korot tar diat i tana upi diat a ki ta ra gunan Iuda, ⁶ ra tarai, ra vaden, ra umana bul, ra umana natu i ra king, a umana vavina, ma ra tarai par ba Nebusaradan ra luluai na monamono i ga nur tar diat tai Gedalia natu i Akikam natu i Sapan, ma ra propet Ieremia, ma Baruk natu i Neria; ⁷ ma dia ga vana uro Aigipto,

tago pa dia ga torom ta ra nilai ra Luluai. Ma dia ga pot aro Tapankes.

⁸ Ma ra tinata kai ra Luluai i ga tadav Ieremia aro Tapankes dari: ⁹ Una tak pa ta umana ngala na vat, ma una ive diat ta ra pia na kabang ta ra bala na gunan, nina ta ra mataniolo i ra kuba i Parao aro Tapankes, ta ra luaina mata i ra tarai Iuda, ¹⁰ ma una biti ta diat: A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina vartuluai upi Nebukadnesar ra king Babilon kaugu tultul, ma ina vatur kana kiki na king ta go ra umana vat iau tar vung ive diat, ma na vuare kana pal na mal na king taun diat. ¹¹ Ma na vut ma na ubu ra gunan Aigipto; diat ba kai ra minat diat a tadav ra minat, ma diat ba kai ra kini na vilavilau diat a tadav ra kini na vilavilau, ma diat ba kai ra pakat na vinarubu diat a tadav ra pakat na vinarubu. ¹² Ma ina vautunge ra iap ta ra lavur kuba i ra umana god Aigipto; ma na tun vue diat, ma na kap vavilavilau pa diat; ma na vavauluvai ma ra gunan Aigipto da ra tena balabalaure sip i vavauluvai ma ra olovoi; ma na vana rikai maro ma ra malmal. ¹³ Na bubur bula ra umana gomgom na vat ta ra kuba i ra keake nina i ki ta ra gunan Aigipto; ma na tun vue ra umana kuba i ra umana god Aigipto ma ra iap.

44

Ieremia i tata na propet pire ra umana Iudaia nina dia ki Aigipto

¹ Ra tinata ba i ga tadav Ieremia ure ra umana Iudaia nina dia ga ki ta ra gunan Aigipto, aro Migdol, ma aro Tapankes, ma aro Nop, ma ta ra

gunan Patros: ² A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ava tar gire ra lavur kaina magit iau tar tulue taun Ierusalem ma taun ra lavur pia na pal Iuda; ma gori dia tar lingling, ma pa ta na i ki ta diat, ³ ure kadia bilak na mangamangana nina dia ga pait ia upi diat a vakankan iau me, tago dia ga vana ma dia ga tun ra bulit i ang na katkat, ma dia ga torom ta ra umana enana god ba pa dia ga nunure, ma avat ma ra umana tama i vavat bula pa ava ga nunure diat. ⁴ Ma a dovotina iau ga vala tulue kaugu umana tultul ra umana propet pire vavat, ma pa iau ga vavabing, ma iau ga biti: Ea, koko avat a pait go ra bilak na magit ba iau milikuane. ⁵ Ma pa dia ga valongore, ma pa dia ga kap talinga, upi diat a vana kan kadia kaina mangamangana, ma upi koko diat a tun tar ra bulit i ang na katkat tadav ra umana enana god. ⁶ Kari kaugu karangap na kankan ma kaugu kulot i ga vana rikai, ma i ga birao ta ra lavur pia na pal Iuda ma ta ra lavur nga Ierusalem, ma dia tar lingling ma dia tar kapakapana ka, da di gire gori. ⁷ Kari ra Luluai ra God kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ta ra ava ava vakaina mule avat iat, upi da vamutue ra tarai ma ra vaden kan avat, ra umana bul ma ra umana kuramana kan ra gunan Iuda, upi koko ta tikai na ki valili? ⁸ Tago ava vakankan iau ma ra papalum na lima i vavat, tago ava tun tar ra bulit i ang na katkat tadav ra lavur god ta ra gunan Aigipto, nina ava tar vana pi avat a ki na vaira tana, upi da vamutue avat, ma upi avat a da ra magit na varvabilak ma ra magit na varvul pire ra lavur vuna tarai ta ra rakarakan a

gunagunan. ⁹ Dave, ava tar valubane bar ra kaina mangamangana kai ra umana tama i vavat, ma ra kaina mangamangana kai ra umana king Iuda, ma ra kaina mangamangana kai kadia umana vavina, ma kavava mangamangana iat, ma ra kaina mangamangana kai kavava umana taulai, nina dia ga pait ia ta ra gunan Iuda ma ta ra lavur nga Ierusalem? ¹⁰ Gori bula pa dia ga nuk vaikilik pa diat boko, ma pa dia ga burut, ma pa dia ga mur kaugu varkurai ma kaugu lavur vartuluai, nina iau ga tul tar diat ta vavat ma ta ra umana tama i vavat. ¹¹ Kari ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina bobo vakaina avat, ma ina vamutue Iuda par. ¹² Ma ina kure ra ibaiba Iuda, nina i ga dekdek ra nuknuk i diat upi diat a vana Aigipto upi diat a ki na vaira tana, ma diat a panie parika; ta ra gunan Aigipto diat a virua; a pakat na vinarubu na vapanie diat, ma ra mulmulum; ma diat a virua, a umana ikilik tuna ma ra umana ngala kakit, ta ra pakat na vinarubu ma ta ra mulmulum; ma diat a da ra magit na milmilikuan, ma ra magit na kinaian, ma ra magit na varvabilak, ma ra magit na varvul. ¹³ Tago ina babali pire diat dia ki Aigipto da iau ga babali pire Ierusalem, ma ra pakat na vinarubu, ma ra mulmulum, ma ra ngala na minait, ¹⁴ ma pa ta na ta ra ibaiba Iuda, nina dia tar vana Aigipto upi diat a ki na vaira tana, na pila ba na laun, upi na lilikun ta ra gunan Iuda, nina dia mainge upi diat a talil tana ma diat a ki tana; tago pa ta na na lilikun, ia kaka nina ba na pila.

¹⁵ Io, ra tarai par ba dia nunure ba kadia umana taulai dia tuntun tar ra bulit i ang na katkat tadav

ra umana enana god, ma ra vaden par ba dia tur maravai, a ngala na kor, ra tarai par dia ki ta ra gunan Aigipto ta ra papar Patros, dia ga bali ra tinata kai Ieremia dari: ¹⁶ Ure ra tinata nina u ga tatike pire vevet ta ra iang i ra Luluai, pa avet a kapupi u. ¹⁷ Ma avet a pait ot pa ka ra lavur tinata par i tar irop kan ra ngie i vevet, ma avet a tun tar ra bulit i ang na katkat tadav ra tadar na vavina arama liu ra maup, ma avet a lolonge tar ra tinabar na nimomo tana, da ave ga pait ia lua, avet ma ra umana tama i vevet, kaveve umana king ma kaveve umana luluai, ta ra lavur pia na pal Iuda ma ta ra lavur nga Ierusalem; tago ta nam ra kilakilala ave ga tar vung ra ngala na magit na nian, ma ave ga ki boina, ma pa ave ga varkuvo ma ta kaina magit. ¹⁸ Ma papa ra bung ave ga ngo ma ra tuntun tar bulit i ang na katkat tadav ra tadar na vavina arama liu ra maup, ma ra lolonge tinabar na nimomo pirana, ave ga iba upi ra lavur magit, ma ave ga panie ta ra pakat na vinarubu ma ta ra mulmulum. ¹⁹ Ma ra vaden dia ga biti: Ba ave ga tun tar ra bulit i ang na katkat tadav ra tadar na vavina arama liu ra maup, ma ave ga lolonge tar ra tinabar na nimomo tana, dave, ave ga pait ra umana gem ta ra malalarina ma ave ga lolonge tar ra tinabar na nimomo tana, ma kaveve umana tutana pa dia ga mulaot vang tana?

²⁰ Ma Ieremia i ga biti dari ta ra tarai par, a umana tutana ma ra umana vavina, diat par nina dia ga bali ia ma nam ra tinata: ²¹ Nam ra bulit i ang na katkat ava ga tun tar ia ta ra lavur pia na pal Iuda ma ta ra lavur nga Ierusalem, avat

ma ra umana tama i vavat, kavava umana king ma kavava umana luluai, ma ra tarai par ta ra gunagunan, dave, ra Luluai pa i ga nuk pa ia bar, ma pa i ga vana rikai ta ra nuknukina bar?

²² I ga dekdek upi ra Luluai na nur vue, tago i kaina kavava mangamangana ma ava ga tar pait ra lavur kaina magit na milmilikuan; kari kavava gunan i tar lingling, ma i da ra magit na kinaian ma ra magit na varvabilak, ma pa ta tarai dia ki tana, da di gire gori. ²³ Tago ava tar tun tar ra bulit i ang na katkat, ma tago ava tar piam vue ra Luluai, ma pa ava ga torom ta ra nilai ra Luluai, ma pa ava ga mur kana tinata na varkurai, ba kana lavur vartuluai, ba kana lavur varvai; kari ra kaina magit i tar tadav avat, da di gire gori.

²⁴ Ma Ieremia i ga biti bula ta ra tarai ma ra vaden par dari: Avat a valongore ra tinata kai ra Luluai, avat a tarai Iuda par ba ava ki ta ra gunan Aigipto ²⁵ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Avat a tarai ma kavava umana taulai ava tar tatike ra tinata ma ra ngie i vavat, ma ava tar pait ot pa ia ma ra lima i vavat, dari: Avet a pait ot pa muka kaveve umana vavalima upi avet a tun tar ra magit tadav ra tadar na vavina arama liu ra maup, ma upi avet a lolonge tar ra tinabar na nimomo tana. Io, boina avat a vadovot kavava umana vavalima, ma avat a pait ot pa kavava umana vavalima. ²⁶ Kari avat par ra tarai Iuda ava ki Aigipto, avat a valongore ra tinata kai ra Luluai. A Luluai i biti dari: Ea, iau tar vavalima ta ra ngala na iangigu ba vakir ta tika na tutana Iuda ta ra gunan Aigipto par na vatang mule ra iangigu dari, Da ra Luluai God i

laun. ²⁷ Ea, iau makmakile diat upi diat a kaina ka, ma vakir upi diat a boina, ma ra tarai Iuda par ba dia ki Aigipto diat a panie ta ra pakat na vinarubu, ma ta ra mulmulum, upi da vambutue vakakit diat. ²⁸ Ma diat dia pila ta ra pakat na vinarubu diat a talil maro Aigipto upi ra gunan Iuda, a paupau ka diat; ma ra ibaiba Iuda par, nina dia ga vana Aigipto upi diat a ki na vaira tana, diat a matoto boko ba nuve ra tinata na tur dekdek, kaugu ba kadiat.

²⁹ Ma go ia ra vakilang pire vavat, ra Luluai i biti, ba ina vakadik avat ta go ra gunan, upi avat a nunure ba da vadovot kaugu tinata ma da vakaina avat: ³⁰ A Luluai i biti dari: Ea, ina nur tar Parao Kopra ra king Aigipto ta ra lima i kana lavur ebar, ma ta ra lima i diat dia anan upi kana nilaun, da iau ga tul tar Sedekia ra king Iuda ta ra lima i Nebukadnesar ra king Babilon kana ebar ba i ga anan upi kana nilaun.

45

A tinata kai Ieremia pire Baruk

¹ Go ra tinata kai ra propet Ieremia tadav Baruk natu i Neria ba i ga tumu go ra lavur tinata Ieremia i ga tatike ta ra buk, ta ra vaivatina kilala Ieoiakim natu i Iosia i ga ki na king Iuda tana: ² Ea Baruk, ra Luluai ra God kai Israel i biti dari piram: ³ U ga biti, Go iau tar malari! Tago ra Luluai i tar vot kaugu kinadik ma ra niligur; iau tar talangan ma ra niriri, ma pa iau tikan tadav ra ningo. ⁴ Una biti pirana dari: A Luluai i biti dari: Ea, nam iau ga page vatur ia ina re vue

mule, ma nam iau ga vaume ina rubat vue mule; damana ta ra gunagunan parika. ⁵ Ma u nuk upi ra umana ngala na magit ure u bar? Koko una tikan upi diat; tago ina tulue ra kaina tadav ra tarai par, ra Luluai i biti, ma kaum nilaun ina tul tar ia tam da ra magit na ra varpa ta ra lavur pakapakana u vanavana tana.

46

A umana tinata na propet ure Aigipto

¹ A tinata kai ra Luluai nina i ga tadav ra propet Ieremia ure ra umana Tematana.

² Ure Aigipto. Ure ra tarai na vinarubu kai Parao-Neko ra king Aigipto, nina i ga tur maravai ta ra tava alir Oiparat aro Karkemis, nina Nebukadnesar ra king Babilon i ga ub ia ta ra vaivatina kilala Ieoiakim natu i Iosia i ga ki na king Iuda tana.

³ Avat a vaninare ra bakkakit ma ra ramravit, ma avat a vana oai upi avat a varubu. ⁴ Avat a vaninare ra umana os, ma avat a koa ta diat, avat a umana tena ki os, ma avat a tur rikai ma ra kere na vinarubu; avat a ge ra umana rumu, ma avat a vavauluvai ma ra ongaongoi. ⁵ Ta ra ava iau tar gire? Dia ururian ma dia takap. Kadia umana lebe di tar uvia pa diat, ma dia tar vilau tuna, ma pa dia lingan mulai; a bunurut i tur kikil diat, ra Luluai i biti. ⁶ I dekdek upi ra tena nivut na takap, ma ra lebe pa na pila; ta ra papar a labur maravai ra tava alir Oiparat dia tar tutukai ma dia tar bura. ⁷ To ia nam i lubu da ra Nil, nina ra tava tana i varpalak da ra umana tava alir? ⁸ Aigipto i lubu da ra Nil, ma ra tava tana i varpalak da ra

umana tava alir; ma i biti: Ina tut, ina lubu taun ra rakarakan a gunagunan, ina lovon vue ra pia na pal ma ra tarai dia ki tana. ⁹ A umana os, avat a vutvut; ma ra umana kiki na vinavana, avat a vila longlong; ma ra umana lebe diat a vana oai, a tarai Etiopia ma ra tarai Put nina dia kap ra bakbakit, ma ra tarai Ludim nina dia vature ra panak ma dia lale pa ia. ¹⁰ Tago nam ra bung ia ra bung kai ra Luluai, ra Luluai kai ra lavur kor, a bung na varobo, upi na obo pa mule ta kana lavur ebar; ma ra pakat na vinarubu na iaian ma na maur, ma na maur tuna ma ra nimomo ta ra gapu i diat; tago di pait ra tinabar tadav ra Luluai, ra Luluai kai ra lavur kor, ta ra papar a labur maravai ra tava alir Oiparat. ¹¹ U ra inip na vavina Aigipto, una vana urama Gilead, ma una vila pa ra bira ure ra kinkin; u valavalar vakuku mangoro na tava na valavalagar; pa una lagar mulai. ¹² A umana vuna tarai dia tar valongore ra varvai ure kaum vavirvir, ma ra rakarakan a gunagunan i kor ma kaum tinangi; tago ra lebe dir ga vartumak ma ra lebe, ma dir par dir ga bura varurung.

¹³ A tinata nina ra Luluai i ga tatike pire ra propet Ieremia ure Nebukadnesar ra king Babilon ba na vut ma na ubu ra gunan Aigipto.

¹⁴ Avat a vaarike aro Aigipto, ma avat a varvai aro Migdol, ma avat a varvai aro Nop ma aro Tapankes; avat a biti: Una tur rikai, ma una vaninara, tago ra pakat na vinarubu i tar iaian kikiliane u. ¹⁵ Ta ra ava Apis i ga vilau? Kaum bulumakau pa i ga tur dekdek, tago ra Luluai i ga rapue. ¹⁶ I ga vatuke mangoro, ma dia ga bura

wartataun, ma dia ga biti: Io, dat a vana kan ra pakat na vinarubu i ngangar tadav kada tarai iat, ma ta ra gunan di ga kava dat i tana. ¹⁷ Abara da vatang Parao ra king Aigipto ba a paraparang, tago pa i ga nuk pa ra e di ga kubu ia. ¹⁸ Da iau lalaun, ra king i biti, nina ba ra iangina ra Luluai kai ra lavur kor, a dovotina da Tabor pire ra umana luana, ma da Karmel ara ra valian, damana na vut. ¹⁹ U natu i ra tarai Aigipto, a vavina, una ki na kiniva upi ra kini na vilavilau; tago Nop na lingling boko, ma na imur, ma pa ta na mulai na ki tana. ²⁰ Aigipto i da ra bulumakau, a tana, a metekina; ma ra varkarat na langa i tar vut pirana maro ra matana labur. ²¹ Ma ra tarai na vinarubu di kulkul diat nina dia ki pirana dia da ra umana monoina nat na bulumakau; tago diat bula dia tar vana tapuku, ma dia tar vilau par, pa dia ga tur kadongor; tago ra bung na varmonong pire diat i tar tadav diat, ra bung na balbali. ²² A rerengene na varogop ma ra rerenge na vui; tago ra kor na tarai na vinarubu diat a vana, ma diat a tadav ia ma ra umana pem da ra umana tena bubual. ²³ Diat a bual vue kana bo na lokor, ra Luluai i biti, tago i dekdek upi da pepeng tana; tago dia mangoro ma ra umana kubau pata, ma dia vurot mat. ²⁴ Da varuva ra inip na vavina Aigipto, da nur tar ia ta ra lima i ra tarai ta ra papar a labur.

²⁵ A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti: Ea, ina vakadik Amon-Tebes, ma Parao, ma Aigipto varurung ma kana umana god ma kana umana king, Parao ma diat bula dia nurnur tana; ²⁶ ma ina nur tar diat ta ra lima i diat dia anan

upi kadia nilaun, ma ta ra lima i Nebukadnesar ra king Babilon, ma ta ra lima i kana lavur tultul; ma namur ra tarai diat a ki mulai tana da amana, ra Luluai i biti.

²⁷ Ma u Iakob kaugu tultul, koko una burut, ma u Israel, koko una ururian; tago ina ben valaun u maro vailik, ma ra umana natum maro ra gunan dia ki na vilavilau tana; ma Iakob na lilikun, ma na ngo ma na ki na malmal, ma pa ta na na vaburut ia. ²⁸ A Luluai i biti: Iakob kaugu tultul, koko una burut, tago iau ki maravut u; tago ina li vakakit vue ra lavur vuna tarai iau ga korot tar u pire diat, ma pa ina vambutue vakakit u; ina tovo ko u ma ra varkurai, ma pa ina nur vue muka ra balbali piram.

47

A tinata na propet u re ra tarai Pilistia

¹ Ra tinata kai ra Luluai nina i ga tadav ra propet Ieremia ure ra tarai Pilistia ta ra kilala ba Parao pa i ga ubu boko Gasa.

² A Luluai i biti dari: Ea, ra lubu na vana rikai maro ra papar a labur, ma na da ra lovon ta, ma na lovon ta ra gunagunan taun ra lavur magit tana, ra pia na pal ma diat dia ki tana; ma ra tarai diat a tangi ma diat par dia kiki ta ra gunan diat a kukukula. ³ Ba kana umana ongor na os dia ruarua ra pia ma i katung tana, ma kana lavur kiki na vinavana dia vana rurut tuna ma ra umana vil dia kankanunur, ra umana tutana pa dia ringan murmur upi ra umana natu i diat tago i bilua ra lima i diat, ⁴ ure ra bung ba i vut upi da vakaina vue ra tarai Pilistia par tana, upi

da rubat vue ra umana tena maramaravut par dia ki valili kan Tiro ma Sidon; tago ra Luluai na vakaina vue ra tarai Pilistia, ra ibaiba ta ra gunan Kaptor ra valian. ⁵ Gasa i tar karakaren, Askelon i tar mutu. U ra ibaiba ta ra tarai Anak, aivia ra bung una poko mule u? ⁶ U ra pakat na vinarubu kai ra Luluai, aivia ra bung boko pi una ngo? Boina una lilikun ta kaum popopoi; una ngo ma una ki vovovon. ⁷ Na ngo dave, tago ra Luluai i tar vartuluai pirana? I tar togue ure Askelon ma ure ra valian.

48

A tinata na propet ure Moab

¹ Ure Moab. A Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Na kaina tai Nebo, tago di tar kamara tana! Di tar varuva Kiriataim, di tar uvia pa ia; ra dekdek na pal na minakila i tar ruva, ma i tar tarip. ² Pa di pite pa mule Moab; aro Kesbon di tar varpit upi na kaina, ma di biti: Avat a mai, dat a vamutue upi koko na vuna tarai mulai. Ma u bula Madmen, una ti mutu boko; a pakat na vinarubu na korot mur u. ³ Di valongore ra tinangi maro Koronaim, a varli ma ra ngala na vinirua! ⁴ Moab i tar mutu; di valongore kadia tinangi tuk tar Soar. ⁵ Tago diat a tutua ta ra tututua Lukit, ma diat a tangi vanavana; tago ba dia kuba uro Koronaim dia tar valongore ra kunukula ure ra vinirua, ma i tup diat. ⁶ Avat a vilau, avat a ongor upi avat a laun, ma avat a da ra kuabar na as ta ra bil! ⁷ Da ongor pa u bula, tago u tar nurnur ta kaum lavur papalum ma ta kaum lavur ngatngat na tabarikik; ma Kemos na vana

ta ra kini na vilavilau, kana umana tena tinabar varurung ma kana umana luluai. ⁸ Ma ra tena varli na tadav ra umana pia na pal par, ma pa ta pia na pal na pila; ra male bula na virua, ma da nila vue ra gunan i tamataman, da ra Luluai i tar tatike. ⁹ Da tul tar ra bebeana tai Moab, upi na pururung ma na takap; ma kana lavur pia na pal diat a kapakapana ka, ma pa ta na na ki tana. ¹⁰ Na kaina tai nina ba i papait na talanguan ta ra papalum kai ra Luluai, ma na kaina tai nina ba na tigel bat kana pakat na vinarubu ta ra vardodoko! ¹¹ Moab i tar ki bulu papa ra kilala i ga bul tana, i tar tur bulu taun kana leven da ra polo na vain, ma pa di ga lolonge tar ia tai ta la ma namur tai ta ra tikai mulai, ma pa i ga vana ta ra kini na vilavilau; kari ba di mome kilang ia i varogop uka, ma ra ang na vuai tana pa i enana.

¹² Io, ra e na vut, ra Luluai i biti, ba ina tulue ra tarai na lolongoi pirana, ma diat a lolonge vue, upi kana umana la diat a mama, ma diat a pamar gigi kana lavur pal a tava. ¹³ Ma Moab na vavirvir ure Kemos, da ra tarai Israel dia ga vavirvir ure Betel nina dia ga nurnur tana.

¹⁴ Ava biti dave: Avet ra umana uviana ma ra umana lebe ure ra vinarubu? ¹⁵ Di tar li vakaina Moab, kana lavur pia na pal dia tar pulung ma ra mi, ma kana lavur barmana dia tar kuba upi ra vardodoko, ra king i biti, ra Luluai kai ra lavur kor ra iangina. ¹⁶ I maravai ra bung ba na tup Moab tana, ma kana kinadik i pampam tuna. ¹⁷ Avat par ava ki kikil ia, avat a tangie, ma avat par ba ava nunure ra iangina; avat a biti: Ra dekdek na buka i tar tabubur dave, ra vakak na

davai ik? ¹⁸ U ra inip na vavina u kiki Dibon, una irop kan kaum mari na kiki, ma una ki ra pia ka; tago nina i ga nila vue Moab i tar tutua tadav u, i tar vamutue kaum lavur dekdek na pal. ¹⁹ U ba u ki Aroer, una tur ta ra papar a nga, ma una gigira; una tir ra tutana i takap ma ra vavina ba i vilau; ma una biti, Ava di tar pait ia? ²⁰ Moab i tar ruva, tago di tar re vue; avat a kukula ma avat a tangi; avat a vaarike ta ra papar Amon, ba Moab i tar kapakapana.

²¹ Ma ra varkurai i tar tadav ra gunan i tamataman, tadav Kolon, ma tadav Iasa, ma tadav Mepat, ²² ma tadav Dibon, ma tadav Nebo, ma tadav Bet-Diblataim, ²³ ma tadav Kiriataim, ma tadav Bet-Gamul, ma tadav Bet-Meon, ²⁴ ma tadav Keriot, ma tadav Bosra, ma tadav ra lavur pia na pal ta ra gunan Moab, nina dia tur vailik ma diat dia tur maravai. ²⁵ Di tar kutu vue ra ram u Moab, ma ra limana i tar tabubur, ra Luluai i biti. ²⁶ Avat a vamoma pi na longlong, tago i tar vangala mule ta ra luaina mata i ra Luluai; ma Moab na bibie ta ra magit i ga marue, ma da kabila kulume, ²⁷ Dave, pa u ga kulume Israel bar? Dave, di ga na tadav ia varurung ma ra umana tena nilong vang, tago ta ra lavur bung u tata tana u loe ra ulum?

²⁸ Ea, avat a tarai Moab, avat a irop kan ra umana pia na pal, ma avat a ki ta ra babang na vat ki; ma avat a varogop ma ra balu nina i pait kana po ta ra ura papar a odo. ²⁹ Ave tar valongore ra varvai ure ra ngala na nuknuk i Moab ure mule, ba i kolakolo na kaia: ure kana mangamangana luluai, kana mangamangana kolakolo, kana

mangamangana rangrang vakuku, ma ra ngala na nuknukina ure mule. ³⁰ A Luluai i biti: Iau tar matoto ure kana kankan ba a magit vakuku; kana lavur vavagia varpa pa dia ga pait valar pa ta magit. ³¹ Kari ina kukula ure Moab, ina tangi ure Moab par; da riri ure ra tarai Kir-Keres. ³² U a davai na vain Sibma, ina manga tangie u, ma ra tinangi ure Iaser na ikilik ika; a umana ingarim dia ga bolo ra ta, dia ga tuk tar ta ra ta Iaser; a tena varli i tar tadav kaum vuai na davai i matuka ta ra kilala na keake ma kaum vuai na vain. ³³ Ma ra gugu ma ra gina i tar panie kan ra uma i lokor ma kan ra gunan Moab; ma iau tar vamama ra tung na vain; pa ta na na rurua ma ra ngenge; ra ngenge pa na ngenge na gugu mulai.

³⁴ Kesbon ma Eleale dir kukula; di valongore ra nilai dir tuk tar Iasa, maro Soar tuk tar Koronaim, ma tuk tar Eglat-Selisia; tago ra umana tava Nimrim bula diat a mama.

³⁵ Ma go bula, ra Luluai i biti, ina vapanie vue nina i pait ra tinabar ta ra tavul a lotu aro Moab, ma nina i tun tar ra bulit i ang na katkat tadav kana umana god. ³⁶ Kari ra balagu i tangi ure Moab da ra dedede. ma ra balagu i tangi da ra dedede ure ra tarai Kir-Keres; ra peal tabarikik i tar vung ia i tar mutu. ³⁷ Tago ra ulu i diat par i tar kulkul, ma di tar ka ra kabe i diat par; di tar poko ra lima i diat par, ma di tar vi pit ma ra mal na tabun. ³⁸ Ta ra lavur ul a pal Moab ma ta ra lavur nga par tana dia tangtangi, tago iau tar puar Moab da ra la ba pa di manane, ra Luluai i biti. ³⁹ I tar tarip muka! Avat a kukula! Moab i tar tur tapuku ma ra niruva! Damana diat par dia

ki kikil Moab diat a kulume ma diat a kaian mat i tana. ⁴⁰ Tago ra Luluai i biti dari: Ea, na pururung da ra minigulai, ma na vue pepeba taun Moab. ⁴¹ Di tar ongor pa Keriot, ma di olo vakaian ra umana dekdek na pal na minakila; ma ta nam ra bung ra nuknuk i ra umana lebe Moab na da ra nuknuk i ra vavina ba i tup ia ra ana kinadik. ⁴² Ma da vamutue Moab upi koko na vuna tarai mulai. tago i tar vangala pa mule ta ra luaina mata i ra Luluai. ⁴³ Ea, u a te Moab. a bunurut ma ra tung ma ra kun dital a tadav u, ra Luluai i biti. ⁴⁴ Nina i takap kan ra bunurut na bura ta ra tung; ma nina i ko rikai kan ra tung na papa ta ra kun; tago ina tulue ra kilala na balbali pire Moab iat, ra Luluai i biti. ⁴⁵ Diat dia tar vilau dia malur aro Kesbon, ma i rabu ra paka i diat, tago ra iap i tar vana rikai maro Kesbon, ma ra biro na iap maro livuan Sikon, ma i tar vaimur vue ra tur lua na ulu i Moab ma ra tunurot na ulu i diat dia varvareo. ⁴⁶ Na kaina tam Moab! A tarai Kemos dia tar virua, tago di tar kap vavilavilau vue ra umana natum, a umana tutana, ma di tar ben vavilavilau pa ra umana natum. a vaden. ⁴⁷ Ma ga ta ra e namur ina ben vatalil ra tarai Moab di ga kap vavilavilau pa diat, ra Luluai i biti. A varkurai ure Moab i tuk ati.

49

A tinata na propet ure ra tarai Amon

¹ Ure ra tarai Amon. A Luluai i biti dari: Dave, Israel pa i ga vangala ra umana bul tutana? Pa ta na akari ba na kale pa kana tabarikik bar? Ta ra ava Milkom i vatur vake Gad, ma kana tarai

dia ki ta ra lavur pia na pal tana? ² Io, ra e na vut, ra Luluai i biti, ba da valongore ra tinata na vinarubu ure Raba kai ra tarai Amon; ma Raba na da ra buana vakuku, ma da tun vue ra umana gunan ik kikil ia; ma Israel na vatur vake diat ba dia ga vatur vake Israel lua, ra Luluai i biti. ³ Kesbon, una kukula, tago Ai i tar kaina; avat ra vaden Raba, avat a tangtangi; avat a vi pit ma ra mal na tabun, avat a tangi vanavana livlivuan ta ra umana liplip; tago da kap vavilavilau pa Milkom, kana lavur tena tinabar varurung ma kana lavur luluai. ⁴ Ta ra ava u langlang ta ra lavur male, ta kaum male na tava, u ra vavina ba i tar vana irai? U ba u nurnur ta kaum ngatngat na tabarikik, ma u biti dari: To ia na tadav iau? ⁵ Ea, ina tulue ra bunurut piram, ra Luluai God kai ra lavur kor i biti, ma na vuna ta diat par dia ki kikil u; ma da korot vue avat tikatikai ta kana nga iat, ma pa ta na na varurue diat dia loalop. ⁶ Ma namur ina ben vatalil ra tarai Amon di ga kap vavilavilau pa diat, ra Luluai i biti.

A tinata na propet ure Edom

⁷ Ure Edom. A Luluai kai ra lavur kor biti dari: Dave, pa ta kabinana mulai aro Teman? A tinata na varvateten i tar mutu bar pire ra umana tena minatoto? Kadia kabinana i tar panie vang? ⁸ Avat a lop, avat a vana irai, avat a ki ivai ara iat, avat ra tarai Dedan, tago ina tulue ra e na varmonong ure Esau pirana, ra e ba ina babali pirana tana. ⁹ Gala ra umana tena varurue vuai na vain diat a tadav u, diat a gala varurue valili ta umana vuai na vain laka upi da tangatanga tana? Ona ra umana tena nilong dia vut piram

ta ra marum, pa diat a loalong vang tuk tar ra pakana dia maur tana? ¹⁰ Ma iau ga ule vue ra dekdek i Esau, iau ga vaarike kana lavur gunan na paraparau, ma na dekdek upi na ki ivai mulai; a umana bul mur tana dia tar virua, damana ra umana turana ma ra umana talaina, ma ia iat i tar panie. ¹¹ Una nur vue ra umana bul piram ba tama i diat i tar virua, ina valaun diat; ma boina ba ra umana ua na vavina piram diat a nurnur tagu.

¹² Tago ra Luluai i biti dari: Ea, ona diat ba vakir i topa diat diat a momo muka ta ra la, una pila dave bar ta ra balbali? Pa da nur vue u ta ra balbali, a dovotina una ga momo muka. ¹³ Tago iau tar vavalima ta ra iangigu iat, ra Luluai i biti, ba Bosra na da ra magit na kinaian, ma ra magit na varkulumai, ma na bil ika. ma da vul vakaina; ma ra umana pia na pal par tana diat a kapakapana vatikai namur. ¹⁴ Iau tar valongore ra varvai tai ra Luluai, ma di tar tulue tika na tena kapkap varvai pire ra lavur vuna tarai ma ra tinata dari: Avat a vana varurung, ma avat a vana, ma avat a tut na vinarubu ure. ¹⁵ Tago iau tar vaikilik pa u pire ra lavur vuna tarai, ma di pidimuane u pire ra tarai. ¹⁶ Ma ure kaum dekdek na varvaburut, ra ngala na nuknukim ure mule u i tar vagu pa u, u ba u kiki ta ra lavur babang na vat, ma u vatur vake ra ul a luana; ma a dovotina ba u pait kaum po arama liu iat da ra minigulai, ina vabura vue u marama, ra Luluai i biti. ¹⁷ Ma Edom na da ra magit di kaian tana; diat par dia pakit ia diat a kaian ma diat a itinga ure kana lavur kinadik. ¹⁸ Da di ga re vue Sodom ma

Gomora ma ra lavur pia na pal maravai ta dir, ra Luluai i biti, damana pa ta na na kiki ie, ma pa ta tutana na pait ra kubana tana. ¹⁹ Ea, na tutua rikai da ra leon maro ra lokalokor Iordan upi ra pia na vura i lubalubang vatikai; ma ina korot vakaian vue ke kan ia; ma nina di pilak pa ia, ina tibe tar ia pi na lualua tana; tago amir varogop ma to ia? Ma to ia na tibe tar ta e tagu? Ma to ia ra tena balabalaure sip ba i pait valar pa ia ba na tur ta ra luaina matagu? ²⁰ Kari avat a valongore ra varkurai kai ra Luluai, nina i tar pait ia ure Edom, ma ra nuknukina ure ra tarai Teman: A dovotina da al vue diat, ra umana ikilik ta ra kikil na sip; a dovotina kadia pia na vura na kaian ure diat. ²¹ A gunagunan i guria ure ra kurkurung ta kadia bunura; a kunukula i vana rikai, ma di valongore ra vatavataram ta ra Ta Meme. ²² Ea, na tutua rikai ma na purpururung da ra minigulai, ma na vue pepeba taun Bosra; ma ta nam ra bung ra nuknuk i ra umana lebe Edom na da ra nuknuk i ra vavina ta kana kinadik.

A tinata na propet ure Damasko

²³ Ure Damasko. Kamat ma Arpad dir purpuruan, tago dir tar valongore ra kaina varvai; dia tar panie, ma dia da ra ta ba i urung ma i dekdek upi na malila. ²⁴ Damasko i tar bilua, i tar tur tapuku pi na lop, ma ra nidadar i tar kinim vake; a bunurut ma ra niligur dir tar vatur vake, da dir kinim vake ra vavina ba i kakava. ²⁵ Dave, ra pia na pal di pite pa ia, ra pia na pal iau gugu tana, pa i lingling laka? ²⁶ Kari kana umana barmana diat a virua ta kana lavur nga, ma da vamutue ra umana tena vinarubu par ta nam ra bung, ra

Luluai kai ra lavur kor i biti. ²⁷ Ma ina vautunge ra iap ta ra liplip Damasko, ma na vaimur ra umana pal na king kai Ben-Adad.

A tinata na propet ure Kedar ma Kasor

²⁸ Ure Kedar, ma ure ra umana vuna gunan Kasor, nina Nebukadnesar ra king Babilon i ga ubu diat.

A Luluai i biti dari: Avat a tut, ma avat a vana Kedar, ma avat a li vakaina ra tarai ta ra papar a taur. ²⁹ Da ra vue kadia lavur pal na mal ma kadia lavur kikil na sip; da mulue vue kadia lavur mal na bakbak ma kadia lavur la par ma kadia umana kamel; ma da oraoro pire diat dari: A ngala na nidadar ta ra lavur papar. ³⁰ Avat ra tarai Kasor, avat a lop, avat a vana vailik, avat a ki ara iat, ra Luluai i biti; tago Nebukadnesar ra king Babilon i tar varkurai ure avat, ma i tar nuk tadav tika na magit ba na pait ia ta vavat. ³¹ Avat a tut, ma avat a tadav ra vuna tarai i ki na malmal ma pa i ngarangarao, ra Luluai i biti, nina vakir kadiat a umana banbanu ba ra umana babat, ma dia kiki vargonoi ka. ³² Ma da ra pa kadia umana kamel, ma da long kadia kor na vavaguai; ma ina korot varbaiane diat ba dia kut ra pepe na ulu i diat ma ra kabe i diat ta ra lavur matana vuvu; ma ina tulue ra magit na varmonong pire diat maro ra lavur papar kikil diat, ra Luluai i biti. ³³ Ma ra umana kuabar na pap diat a ki Kasor, ma na kapakapana pa na mutu; pa ta na na ki ie, ma pa ta tutana na pait ra kubana tana.

A tinata na propet ure Elam

³⁴ Go ra tinata kai ra Luluai i ga tadav ra propet Ieremia ure Elam, ba Sedekia i ga tur pa ia pi na king Iuda. ³⁵ A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Ea, ina bubur ra panak kai Elam, ra vuna ongor i diat. ³⁶ Ma ina tulue ra ivat na vuvu taun Elam maro ra ivat na matana vuvu, ma ina korot varbabaiane diat ta nam ra lavur matana vuvu; ma ra tarai Elam nina di okole vue diat diat a vana tadav ra lavur vuna tarai. ³⁷ Ma ina vaburut Elam ta ra luaina mata i kadia lavur ebar, ma ta ra luaina mata i diat dia anan upi kadia nilaun; ma ina tulue ra kaina pire diat, kaugu karangap na kankan iat, ra Luluai i biti; ma ina tulue ra pakat na vinarubu namur ta diat upi ina vapanie vue diat; ³⁸ ma ina vatur kaugu kiki na king aro Elam, ma ina vamutue ra king ma ra umana luluai kan ia, ra Luluai i biti. ³⁹ Ma ta ra e namur ina ben vatalil ra tarai Elam di ga kap vavilavilau pa diat, ra Luluai i biti.

50

A tinata na propet ure Babilon

¹ Go ra tinata ra Luluai i ga tatike ure Babilon, ure ra gunan kai ra tarai Kaldea, tai ra propet Ieremia.

² Avat a vaarike pire ra umana vuna tarai ma avat a varvai, ma avat a vatur tika na vakilang; avat a vaarike ma koko avat a ive, avat a biti dari: Di tar uvia pa Babilon, Bel i tar ruva, Merodak i tar ururian; kana umana tabataba dia vavirvir, kana umana tabalar dia ururian. ³ Tago maro ra papar a labur tika na vuna tarai i tar vana rikai upi dir a varubu me, ma na vakaina kana gunan

upi na bil ika, ma pa ta na na ki ie; dia tar vilau, dia tar vana, a tarai ma ra umana vavaguai. ⁴ Ta nam ra bung ma ta nam ra e, ra Luluai i biti, ra tarai Israel diat a pot, diat varurung ma ra tarai Iuda; ma diat a tangi vanavana, ma diat a tikan upi ra Luluai kadia God. ⁵ Diat a titir upi Sion, ma ra mata i diat na lingan upi ia, ma diat a biti: Avat a mai, ma avat a pait ra kunubu ma ra Luluai pa na mutu, a kunubu ba pa da valubane.

⁶ Kaugu tarai dia da ra umana sip dia rara; kadia lavur tena varbalaurai dia ga varara diat, dia ga agur vaire pa diat ta ra umana luana; dia ga vana vurvurbit ta ra lualuana, dia tar valubane ra umana tavul a ningo. ⁷ Diat par dia tadav diat dia tar konom pa diat, ma kadia lavur ebar dia ga biti: Vakir ave rara, tago dia tar piam vue ra Luluai ra vuna varkurai i takodo, ra Luluai iat ba ra umana tama i diat dia ga nurnur tana. ⁸ Avat a lop kan Babilon, ma avat a irop kan ra gunan kai ra tarai Kaldea, ma avat a lualua da ra umana me, a umana tomotoina, dia lue ra kikil na me. ⁹ Tago ina vararak ra kor na tarai maro ra papar a labur, ma ina vatut diat upi diat a varubu ma Babilon; ma diat a tur tatamia i upi diat a varubu ure; ma da kinim pa ia maro. Kadia lavur pu diat a da ra pu kai ra tena pinanak tuna, nina ba pa i lilikun vakuku. ¹⁰ Ma da ra vue ra tabarikik Kaldea; diat par dia ra pa ia diat a maur, ra Luluai i biti. ¹¹ Tago ava gugu ma ava ga, avat ba ava loalong ta kaugu gunan, tago ava pipil da ra bulumakau a tana nina i iaian ta ra vura, ma ava kukula da ra ongor na os, ¹² ra vavirvir na tup na i vavat, ma nina i ga kava avat na purpuruan;

ea, na murmur kakit ta ra lavur vuna tarai, na pupui ka, a gunan ba pa ta tava tana ma ra bil ika. ¹³ Ure ra kankan kai ra Luluai pa ta na na ki mulai tana, na kapakapana muka; diat par dia vana pakit Babilon diat a kaian ma diat a itinga ure kana lavur kinadik. ¹⁴ Avat a tur vartakalat bat Babilon, avat par ava lale ra panak; avat a ponoponok ia, koko avat a vavale ra pu, tago i tar piam vue ra Luluai. ¹⁵ Avat a malalongo kikil ia, i tar nur tar mule; kana lavur dekdek na balada dia tar tarip, kana liplip i tarada; tago ra varobo kai ra Luluai go; avat a varobo pirana, da i ga pait ia damana avat a pait ia pirana. ¹⁶ Avat a kutu vue ra tena vinauma kan Babilon, ma nina i papalum ma ra pakat i likokoi ta ra kilala na nidodoko; diat par tikatikai diat a nuk upi kadia tarai, ma diat a vilau ta kadia gunan iat, ure ra pakat na vinarubu kai ra tena arung varbat.

¹⁷ Israel i da ra sip i rara, ra umana leon dia tar korot vue; a king Asiria i tar iaian lua tana, ma namur go Nebukadnesar ra king Babilon i tar paringute ra uruna. ¹⁸ Kari ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Ea, ina babali pire ra king Babilon ma ta kana gunan, da iau ga babali pire ra king Asiria. ¹⁹ Ma ina ben vatalil Israel ta kana pia na vura, ma na iaian ta ra luana Karmel ma Basan, ma na ti maur ta ra lualuana Epraim ma Gilead. ²⁰ Ta nam ra bung ma ta nam ra e, ra Luluai i biti, da tikitikan upi ra bilak na mangamangana kai Israel, ma pa da gire ta na, ma da tikitikan upi ra varpiam kai Iuda, ma pa da na tadav ia; tago ina ga mari ra ibaiba nina iau nur vue diat.

21 Una vana urama upi una varubu ma ra gunan Merataim iat, ma upi una varubu ma ra tarai Pekod; una ubu doko diat, ma una vamutue vakakit diat, ra Luluai i biti, ma una pait ra lavur magit iau ga vartuluai piram ure. 22 Ra gunan i urung ma ra vinarubu ma ta ra ngala na vinirua. 23 A tututut ure ra rakarakan a gunagunan i tar tapamar ma i tar tabubur! Babilon i tar kapakapana livuan ta ra lavur vuna tarai! 24 Iau tar kapi kun ure u, ma u tar papa tana, Babilon, ma u ga tuptup uka tana; di tar barat u, ma di tar kabila kinim vake u, tago u tar varubu ma ra Luluai. 25 A Luluai i tar papa are kana vuvuvung na vargal, ma i tar tak vairop kana vargal na kulot; tago ra Luluai God kai ra lavur kor na pait kana papalum ta ra gunan kai ra tarai Kaldea. 26 Avat a vana maro ra langun vailik upi avat a varubu me, avat a papa are kana lavur pal na vuvuvung; avat a pait ra umana anguvai me, ma avat a re vakakit vue upi koko ta magit na tur valili tana. 27 Avat a ubu kana lavur bulumakau; diat a vana ur upi ra vardodoko. Na kaina ta diat, tago kadia bung i tar pot, ra e na balbali pire diat. 28 Di valongore ra nilai diat dia lop ma dia takap kan ra gunan Babilon, upi diat a vaarike ra varobo kai ra Luluai kada God aro Sion, ra varobo ure kana pal i gongom.

29 Avat a oro varurue ra umana tena pinanak, diat par dia lale ra panak, ure Babilon; avat a ki kikilane; koko ta tikai tana na takap. Avat a vapuak ia varogop ma kana papalum, avat a pait ia pirana da ra lavur magit par i ga pait ia; tago i ga malamala luluai tadav ra Luluai, tadav ra Lia

Kakit kai Israel. ³⁰ Kari kana lavur barmana diat a virua ta kana umana nga, ma da vamutue kana lavur tena vinarubu ta nam ra bung, ra Luluai i biti. ³¹ Ea, ina tur bat u, u a malamala luluai, ra Luluai God kai ra lavur kor i biti, tago kaum bung i tar vut, ra e ba ina babali piram. ³² Ma ra malamala luluai na tutukai ma na bura, ma pa ta na na vatur mule; ma ina vautunge ra iap ta kana umana pia na pal, ma na vaimur vue ra lavur magit kiki ia.

³³ A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Di arung bat ra tarai Israel varurung ma ra tarai Iuda, ma diat par dia ga kap vavilavilau pa diat dia vatur vadekdek vake diat; dia kamala ma pa dia nur vue diat. ³⁴ Kadia tena valaun i ongor; ra Luluai kai ra lavur kor ra iangina; na pait valar pa ra varkurai ure diat, upi na vango ra rakarakan a gunagunan ma na vapurpuruan ra tarai Babilon. ³⁵ A pakat na vinarubu i monong ra tarai Kaldea, ra Luluai i biti, ma ra tarai Babilon, ma kana umana luluai, ma kana umana tena kabinana. ³⁶ A pakat na vinarubu i tup ra umana tena ginigira, ma diat a papaua; a pakat na vinarubu i monong kana umana lebe, ma diat a ururian. ³⁷ A pakat na vinarubu i tup kadia lavur os ma kadia lavur kiki na vinavana, ma ra lavur mangana tarai dia ki pirana, ma diat a da ra vaden; a pakat na vinarubu i monong kana lavur ngatngat na tabarikik, ma da loalong tana. ³⁸ A ngala na keake na tup kana lavur tava, ma diat a mama; tago ia ra gunan na tabataba, ma dia kaina tuna tana upi ra umana tabalar. ³⁹ Kari ra umana kuabar na leing varurung ma ra umana kuabar na pap diat

a ki ie, ma ra umana murup diat a ki tana; ma na kapakapana vatikai ka, ma pa ta na na. pait mule ra kubana tana pa na mutu. ⁴⁰ Da nam ra bung God i ga vue pukue vue Sodom ma Gomora ma ra umana pia na pal maravai pire dir, ra Luluai i biti, damana pa ta na na pait ra kubana ie, ma pa ta tutana na ki tana.

⁴¹ Ea, ra tarai dia vut maro ra papar a labur, ma da vararak ra ngala na vuna tarai ma mangoro na king ta ra ngu na rakarakan a gunagunan aro iat. ⁴² Dia vature ra panak ma ra rumu; diat a umana tena varvakadik, ma pa dia varvarmari; dia roro da ra ta, ma dia ki ra os; diat par dia vargal da ra tarai na vinarubu, upi diat a varubu ma u, natu i Babilon. ⁴³ A king Babilon i tar valongore ra varvai ure diat, ma ra limana i tar bilua; a nginarao i tar kinim vake ma ra kinadik da i kinim vake ra Vavina ba i kakava. ⁴⁴ Ea, na tutua rikai da ra leon maro ra lokalokor Jordan upi ra pia na vura i lubalubang vatikai; ma ina korot vakaian vue ke diat kan ia; ma nina di pilak pa ia, ina tibe tar ia pi na lualua tana; tago amir varogop ma to ia? Ma to ia na tibe tar ta e tagu? Ma to ia ra tena balabalaure sip ba i pait valar pa ia ba na tur ta ra luaina matagu? ⁴⁵ Kari avat a valongore ra varkurai kai ra Luluai, nina i tar pait ia ure Babilon, ma ra nuknukina ure ra gunan kai ra tarai Kaldea: A dovotina da al vue diat, ra umana ikilik ta. ra kikil na sip; a dovotina kadia pia na vura na kaian ure diat. ⁴⁶ A gunagunan i guria ure ra kurkurung ba di uvia pa Babilon, ma di valongore ra kunukula pire ra lavur vuna tarai.

51

A varkurai kai ra Luluai ure Babilon

¹ A Luluai i biti dari: Ea, ina vatut ra vuvu na varli ure Babilon ma ure ra tarai Kaldea. ² Ma ina tulue ra umana tena vuvuvu pire Babilon, ma diat a vu ia; ma diat a vu vudue vue ra magit kan kana gunan, tago ta ra e na varmonong diat a tut ure ta ra gunagunan kikil ia. ³ Koko ra tena pinanak na lale kana panak, ma koko na tut ta kana ongaongi; koko avat a mari kana umana barmana; avat a vamutue vakakit kana kor na tarai na vinarubu par. ⁴ Ma da ubu vabura diat ta ra gunan kai ra tarai Kaldea, ma da or diat ta kana umana nga. ⁵ Tago ra Luluai kai ra lavur kor kadia God pa i ga vana balakane ra tarai Israel ma ra tarai Iuda; ma a dovotina kadia gunan i kor ma ra varpam tadav ra Lia Kakit kai Israel. ⁶ Avat a lop kan Babilon, ma avat tikitikai avat a valaun mule avat; koko avat a virua ta kana varpam, tago go ra e ia ra e na varobo kai ra Luluai; na pait ra balbali pirana. ⁷ Babilon i ga da ra momamomo na goled ta ra lima i ra Luluai, ma i ga tabar vamomo ra rakarakan a gunagunan par upi na longlong; a umana vuna tarai dia tar momo ta kana polo na vain, kari ra umana vuna tarai dia tar papaua. ⁸ Babilon i tar bura vakaiian ma i tar virua; avat a kukula ure. Avat a kap ra bira ure kana kinkin i rorot, kan na map. ⁹ Da ga mainge ba dat a valagar Babilon, ma pa i lagar; avat a vana kan ia, ma dat a lilikun ta kada gunan tikitikai; tago ra varkurai di pait ia tana i tuk urama ra bala na bakut, ma i tutua urama liu ra maup. ¹⁰ A Luluai i tar vaarike kada

takodo na kini; avat a mai, ma dat a varvarvai aro Sion ure ra papalum kai ra Luluai kada God.

¹¹ Avat a vamangi ra umana pu, ma avat a vatur vadekdek vake ra umana bakbakit; ra Luluai i tar vararak ra nuknuk i ra umana king Media, tago ra nuknukina i tur bat Babilon upi na vamutue, tago ia ra varobo kai ra Luluai, ra varobo ure kana pal i gomgom.

¹² Avat a vatur tika na vakilang ure ra liplip Babilon; avat a vapidikat ra tarai na minakila; avat a vaki ra umana monamono; avat a kiki uai; tago nam ra magit ra Luluai i tar tatike ure ra tarai Babilon i tar nuk vaninare ma i tar pait ot pa ia. ¹³ U ba u kiki ta ra mangoro na tava alir, ma u tar uviana ma ra ngatngat na tabarikik, a mutuaim i tar vut, di tar kutu vue kaum nilaun.

¹⁴ A Luluai kai ra lavur kor i tar vavalima tana iat mulai dari: A dovotina ina vapeal ra tarai piram da ra umana kubau, ma diat a kukula na niuvia ure u.

¹⁵ I tar pait ra pia ma ra dekdekina, i tar vatur ra rakarakan a gunagunan ta kana kabinana, mi ta kana minatoto i tar pala vuare ra bala na bakut;

¹⁶ ba i tata ra tava arama ra maup i urung, ma i al vatutua pa ra vual kan ra ngu na rakarakan a gunagunan; i pala ra meme ure ra bata, ma i oro pa ra vuvu kan kana pal na vuvuvung.

¹⁷ A tarai par tikatikai dia tar papaua ma pa dia matoto; a umana tena madaka par ta ra goled dia vavirvir ure kadia lavur tabataba; tago kana tabalar di ga tun mal ia a vaongo ko, ma pa ta vuvu na nilaun tana. ¹⁸ A magit vakuku diat, a papalum na tavir; ta ra e ba da kure diat, diat a virua. ¹⁹ A tiniba kai Iakob pa i varogop ma go diat, tago i pip guve ra lavur magit, ma i kale pa ra vuna. tarai Israel; ra

Luluai kai ra lavur kor ra iangina.

²⁰ U kaugu ram ma kaugu vargal; ma ina pamar gigi ra umana vuna tarai, ma ina vamutue ra umana vuna gunan tam; ²¹ ma tam ina rapue gigi ra os ma ra tutana i ki tana; ²² ma tam ina bubur gigi ra kiki na vinavana ma nina i ki ia; ma tam ina rapue gigi ra tutana ma ra vavina; ma tam ina rapue gigi ra kua ma ra barmana; ma tam ina rapue gigi ra bul tutana ma ra bul vavina; ²³ ma tam ina rapue gigi ra tena balabalaure sip ma kana kikil na sip; ma tam ina rapue gigi ra tena vinauma ma kana ura bulumakau ta ra kip; ma tam ina rapue gigi ra umana lualua ma ra umana luluai. ²⁴ Ma ta ra luaina mata i vavat ina bali ra lavur kaina magit Babilon ma ra tarai Kaldea dia ga pait ia aro Sion pire diat, ra Luluai i biti.

²⁵ Ea, iau tur bat u, u ra luana na varli ba u vamutue ra rakarakan a gunagunan, ra Luluai i biti; ma ina tulue ra limagu taun u, ma ina pul vue u kan ra lavur vat ki, ma una da ra luana i dodo. ²⁶ Ma pa da tikan tadav ta vat ure ra ngu na pal piram, ba tadav ta vat ure ra vunapaina; una kapakapana vatikai ka namur, ra Luluai i biti.

²⁷ Avat a vatur ra vakilang ta ra gunan, avat a vu ra tavur pire ra umana vuna tarai, avat a vaninare ra umana vuna tarai upi diat a varubu me, avat a oro varurue ra utul a gunan Ararat, Mini, ma Askenas, upi dital a varubu me; avat a tibe tika na luluai na vinarubu ure, avat a tulue vaarike ra umana os ure da ra umana kubau ivivuna. ²⁸ Avat a ting vaninare ra umana vuna tarai ure, ra umana king kai ra tarai Media, kana umana lualua, kana umana luluai par, ma ra

gunagunan par kana varkurai i tur tana. ²⁹ Ma ra gunan i dadadar ma i kankadik, tago ra nuknuk i ra Luluai ure Babilon i tar dekdek upi na vakaina ra gunan Babilon upi na kapakapana ka. ³⁰ A umana lebe Babilon pa dia varubu, dia ki ka ta kadia dekdek na pal na bakbakit; a ongor i diat i tar panie, dia da ra vaden; di tar vautunge ra umana kuba i ra tarai tana, kadia lavur babat dia tabubur. ³¹ Tika na vilavilau na vutvut upi na barat ta ra tikai, ma tika na tena kapkap varvai upi na barat ta ra tika na tena kapkap varvai, upi diat a ve ra king Babilon ba di tar ongor pa kana pia na pal par; ³² di tar ongor pa ra umana bolabolo, ma di tar tun vue ra balada, ma ra umana tena vinarubu dia tar burut.

³³ Tago ra Luluai kai ra lavur kor, ra God kai Israel, i biti dari: Natu i Babilon, a vavina, i da ra tavul a rararama vuai ta ra e ba di rua ia; ma a ik boko ma ra kilala na varuruai na vut ure. ³⁴ Nebukadnesar ra king Babilon i tar en vue iau, i tar rupap iau, i tar pong pa ra lavur magit tagu ma iau da ra pobono rat, i tar konom vue iau da ra konakonom oaga, ra balana i tar tubu ma ra agu nangnang, i tar okole vue iau. ³⁵ A vavina Sion na biti dari: Da bali ra kaina vinarubu pire Babilon, nina i ga pait ia piragu ma pire ra umana niurugu. Ierusalem na biti dari: A gapugu na ki taun ra tarai Kaldea. ³⁶ Kari ra Luluai i biti dari: Ea, ina tata maravut u ta ra varkurai, ma ina obo pa u; ma ina rang vage kana tava ki, ma kana mata na tava na mama. ³⁷ Ma Babilon na da ra anguvai vat, a kuba i ra umana kuabar na pap, a magit di kaian tana ma di itinga, ma na kapakapana

ka. ³⁸ Diat a kukula varurung da ra umana leon; diat a kurkurung da ra umana nat na leon. ³⁹ Ba i malamalapang ra bala i diat ina lapir diat, ma ina vamomo diat upi diat a longlong, upi diat a gugu, ma diat a va mat vatikai, ma pa diat a tavangun mulai, ra Luluai i biti. ⁴⁰ Ina ben vaur diat upi ra vardodoko da ra umana nat na sip, da ra umana sip varurung ma ra umana me. a umana tomotoina.

⁴¹ Di tar ongor pa Babilon! Di tar uvia vakaian nina ba ra rakarakan a gunagunan i pite pa ia! Babilon i tar kapakapana livuan ta ra lavur vuna tarai! ⁴² A ta i tar lubu taun Babilon, ma kana lavur bobol dia tar roro taun ia. ⁴³ Kana umana pia na pal dia tar lingling, a pia i mage ma i bil, a gunan ba pa ta na i pait ra kubana tana, ma pa ta na i alalu tana. ⁴⁴ Ma ina kure Bel aro Babilon, ma ina al vairop ra magit i ga konom ia kan ra ngiene; ma ra umana vuna tarai pa diat a vana varurung mulai pirana; ra liplip na vat kikil Babilon na tarip.

⁴⁵ Avat kaugu tarai, avat a irop kan ia, ma avat a valaun avat tikatikai kan ra karangap na kankan kai ra Luluai. ⁴⁶ Ma koko ra bala i vavat na bilua, ma koko avat a burut ure ra varvai nina da valongore ta ra gunan; tago tika na varvai na vana rikai tai tika na kilala, ma namur tai ta ra tika na kilala tika na varvai mulai; damana ra vinarubu ta ra gunan, ma tika na luluai na tut ure ta ra luluai. ⁴⁷ Kari ra e na vut ba ina kure ra umana tabataba Babilon tana, ma ra gunagunan par tana na vavivir; ma kana tarai nina dia virua diat a bura livuan tana. ⁴⁸ Ma ra bala na bakut ma ra rakarakan a gunagunan ma

ra lavur magit tana diat a kakailai ma ra gugu ure Babilon, tago ra umana tena varli diat a vut maro ra papar a labur, ra Luluai i biti. ⁴⁹ Babilon bula na virua ure ra tarai Israel nina dia ga virua, da ra tarai ta ra rakarakan a gunagunan par dia ga virua ure Babilon. ⁵⁰ Avat ava tar pila ta ra pakat na vinarubu, avat a vana, koko avat a tur uka; avat a nuk pa ra Luluai maro vailik, ma boina ba Ierusalem na vana rikai ta ra nuknuk i vavat. ⁵¹ Da vavirvir tago di tar kulume dat; a mata i dat i tar ula, tago ra umana vaira dia ga ruk ta ra umana gomgom na pal ta ra kuba i ra Luluai. ⁵² Kari, ra Luluai i biti, ra e na vut ba ina kure kana umana tabataba tana; ma ta kana gunan par diat dia kinkin diat a oir. ⁵³ Ma gala Babilon na tutua urama ra bala na bakt, ma gala na vapidikat ra dekdekina arama liu, kaugu umana tena varli diat a vut uka pirana, ra Luluai i biti. ⁵⁴ Di valongore ra tinangi maro Babilon, ma ra katung ure ra ngala na vinirua maro ra gunan kai ra tarai Kaldea! ⁵⁵ Tago ra Luluai i vakaina Babilon, ma i vamutue ra ngala na vagirgir tana; ma kadia umana bobol dia roro da ra ngala na lubu, di valongore kadia urung; ⁵⁶ tago ra tena varli i tar vut pirana, pire Babilon iat, ma dia tar kinim vake kana umana lebe, ma di tar bubur kadia lavur panak; tago ra Luluai ia ra God na balbali, a dovotina na balbali muka. ⁵⁷ Ma ina vamomo kana umana luluai ma kana umana tena kabinana upi diat a longlong, damana kana umana luluai ma kana umana lulua bula, ma kana umana lebe; ma diat a va mat tukum, ma pa diat a tavangun mulai, ra King i biti, ra Luluai

kai ra lavur kor ra iangina. ⁵⁸ A Luluai kai ra lavur kor i biti dari: Da re vapar vue ra ngala na liplip kikil Babilon, ma da tun vue kana umana banbanu dia manga tuluai urama; ma ra umana vuna tarai diat a varvakai vakuku, ma ra umana vuna gunan diat a talangan ma ra papalum ba da tun vue.

⁵⁹ Go ra tinata ra propet Ieremia i ga vartuluai me pire Seraia natu i Neria natu i Maseia, ba dir ga vana Babilon varurung ma Sedekia ra king Iuda ta ra kilala a ivat ta kana kini ma king. Ma Seraia i ga tena varbalaurai. ⁶⁰ Ma Ieremia i ga tumu ra lavur kaina magit ba diat a tadav Babilon ta ra buk, go ra lavur tinata ba di ga tumu ia ure Babilon. ⁶¹ Ma Ieremia i ga biti tai Seraia: Ba u tar pot aro Babilon, una luk go ra lavur tinata par, ⁶² ma una biti: Luluai, u tar biti ure go ra gunan ba una vamatue upi pa ta na na ki tana, pa ta tarai ma pa ta vavaguai, ma na kapakapana ka pa na mutu. ⁶³ Ma ba u tar luk rit go ra buk, una kun tar ra vat i tana, ma una vue tar ia ta ra Oiparat, ⁶⁴ ma una biti: Babilon na dudu damana, ma pa na mopangai mulai, tago ina tulue ra kaina pirana. Ma diat a talagan.

A tinata kai Ieremia i tuk ati.

52

Sedekia i ki na king

(2 King 24:18-20; 2 Tutu 36:11-16)

¹ Sedekia i ga laun vue a ura vinun ma tika na kilala ba i ga tur pa ia pi na king; ma i ga ki na king a vinun ma tika na kilala aro Ierusalem; ra iang i tinana Kamutal natu i Ieremia maro Libna.

² Ma i ga pait nam i ga kaina ta ra luaina mata i ra Luluai, varogop ma ra lavur magit Ieoiakim i ga pait ia. ³ Tago Ierusalem ma Iuda dir ga kaina vanavana ure ra kankan kai ra Luluai, tuk tar ta ra bung i ga okole vue diat kan ra luaina matana.

Ierusalem i bura

(2 King 24:20–25:7; Iere 39:1-7)

Ma Sedekia ia ga tut na varpam ure ra king Babilon. ⁴ Ma ta ra kilala lavuvat ta kana kini na king, ta ra gai a vinun ma ra bung a vinun, Nebukadnesar ra king Babilon i ga vut, diat ma kana loko na tarai na vinarubu par, upi diat a varubu ma Ierusalem, ma dia ga tur vartakalat bat ia; ma dia ga pait ra umana pal na minakila kikil ia. ⁵ Damana di ga ki kikil ra pia na pal tuk tar ta ra kilala a vinun ma tikai ta ra kini na king kai Sedekia. ⁶ Ta ra gai a ivat ma ta ra bung lavuvat, ra mulmulum i ga tup tuna diat ta ra pia na pal, ma ra tarai na gunan pa dia ga vatur vake mule ta magit na nian. ⁷ Io, di ga rada ra liplip ta ra pia na pal; ma ra tarai na vinarubu par dia ga lop, ma dia ga irop kan ra pia na pal ta ra marum ta ra mataniolo livuan ta ra ura liplip, maravai ta ra uma kai ra king; (ma ra tarai Kaldea dia ga ki kikil ra pia na pal;) ma dia ga mur ra nga ta ra Araba. ⁸ Ma ra tarai na vinarubu Kaldea dia ga korot mur ra king, ma dia ga korot mur vake Sedekia ta ra pakana i tamataman marave Ieriko; ma kana tarai na vinarubu dia ga vila varbaiai kan ia. ⁹ Ma dia ga kinim vake ra king, ma dia ga ben ia tadav ra king Babilon aro Ribla ta ra gunan Kamat, ma i ga kure. ¹⁰ Ma ra king Babilon i ga doko ra umana natu i Sedekia ta ra luaina

matana, ma i ga doko ra umana luluai Iuda bula aro Ribla. ¹¹ Ma i ga luak vue ra ura kiau na mata i Sedekia; ma ra king Babilon i ga vi ia ma ra palariam, ma i ga kap ia uro Babilon, ma i ga varuk ia ta ra pal na banubat tuk tar ta ra bung i ga mat i tana.

*A tarai Iuda dia ki na vilavilau
(2 King 25:8-21; 2 Tutu 36:17-21; Iere 39:8-10)*

¹² Ta ra gai a ilima, ta ra bung a vinun, ta ra kilala a vinun ma lavuvat ta ra kini na king kai Nebukadnesar ra king Babilon, Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono nina i toratorom ta ra king Babilon i ga vut Ierusalem; ¹³ ma i ga tun vue ra kuba i ra Luluai, ma ra kuba i ra king, ma ra umana palpal Ierusalem par; a umana ngala na pal par, i ga tun vapar vue diat ma ra iap. ¹⁴ Ma ra tarai na vinarubu Kaldea par, nina dia ga varagur ma ra luluai na tarai na monamono, dia ga re vue ra liplip par kiki Ierusalem.

¹⁵ Ma Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga kap vavilavilau ta umana ta diat dia luveana tuna, ma ra ibaiba na tarai dia ga ki valili ta ra pia na pal, ma diat dia ga takap tadav ra king Babilon, ma ra ibaiba ta ra umana tena madaka. ¹⁶ Ma Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga nur vue ke ra umana luveana tuna ta ra gunan upi diat a balaure ra umauma na vain ma upi diat a palum ra pia.

¹⁷ Ma ra tarai Kaldea dia ga bubur gigi ra umana pagapaga na palariam gobol ta ra kuba i ra Luluai, ma ra umana kiki ma ra ngala na la na palariam gobol ta ra kuba i ra Luluai, ma dia ga mulue ra lavur pakana palariam gobol tana uro

Babilon. ¹⁸ Ma dia ga kap vue bula ra umana la, ma ra umana kakakal, ma ra umana kia, ma ra umana ikilik na la, ma ra umana kulkulup, ma ra lavur mangana la na palariam gobol nina dia ga papalum me ta ra pal i gomgom, ¹⁹ ma ra umana momamomo, ma ra umana rararangai, ma ra umana ikilik na la, ma ra umana kabala, ma ra umana turtur na birao, ma ra umana kulkulup, ma ra umana la. Ra luluai na tarai na monamono i ga kap vue ra tabarikik di ga pait ia ma ra goled ma ra tabarikik di ga pait ia ma ra silva. ²⁰ Ma di ga mama luk valar pa ra mamat i ra palariam gobol ta ra ura pagapaga, ra ngala na la, ra vinun ma ura bulumakau ta ra vavai ra ngala na la, nina Solomon ra king i ga pait ia ure ra kuba i ra Luluai. ²¹ Ma ure ra ura pagapaga, tika na pagapaga i ga tuluai urama varogop ma ra ivat na pokono ma a papar, ma ra livuana i ga a utul a pokono; a balana i ga pobono ko, ma ra butubut tana i ga da ra ivat na kaka na lima. ²² Ma ra kere na palariam gobol i ga ki tana, ma ra kere i ga tuluai urama varogop ma tika na pokono ma ra malmalikun; di ga mar kikil ra kere ma ra ubene ma ra umana goava na palariam gobol; ma ra vauruana pagapaga ma ra umana goava tana i ga varogop ma go tikai. ²³ Lavuvat na vinun ma laptikai na goava dia ga ki ta ra paparaina; a umana goava par ta ra ubene kikil ia, tika na mar diat.

²⁴ Ma ra luluai na tarai na monamono i ga kinim vake Seraia ra tena tinabar lualua, ma Sepania ra vauruana tena tinabar, ma ra utul a monamono ta ra matakilalat; ²⁵ ma ta diat ta ra

pia na pal i ga kinim vake tika na luluai na tarai na vinarubu, ma lavurua na tutana ta diat dia ga tur ta ra luaina mata i ra king, ba di ga na tadav diat ta ra pia na pal; damana ra tena tutumu kai ra luluai na tarai na vinarubu, nina i ga pilak guve ra tarai na vinarubu, ma laptikai na vinun na tarai na gunan, nina dia ga ki ta ra bala na pia na pal. ²⁶ Ma Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga kap diat, ma i ga agure pa diat tadav ra king Babilon aro Ribla. ²⁷ Ma ra king Babilon i ga ubu doko diat aro Ribla ta ra gunan. Kamat. Damana di ga ben Vavilavilau vue ra tarai Iuda kan kadia gunan.

²⁸ Go ra tarai Nebukadnesar i ga kap vavilavilau vue diat: ta ra kilala lavurua, a utul a arip ma a ura vinun ma a utul na tarai Iudaia; ²⁹ ta ra kilala a vinun ma lavutul ta ra kini na king kai Nebukadnesar, i ga kap vavilavilau vue lavutul na mar ma a utul a vinun ma a urua na tarai kan Ierusalem; ³⁰ ba Nebukadnesar i ga ki na king a ura vinun ma a utul na kilala, Nebusaradan ra luluai na tarai na monamono i ga kap vavilavilau vue lavurua na mar ma a ivat na vinun ma a ilima na Iudaia; diat par ba di luk guve diat a ivat na arip ma laptikai na mar na tarai.

*Di vairop vue Ieoiakin ma di vangala kana kini aro Babilon
(2 King 25:27-30)*

³¹ Ma ba Ieoiakin ra king Iuda i ga ki na vilavilau a utul a vinun ma lavurua na kilala, ta ra gai a vinun ma a urua, ta ra bung a ura vinun ma a ilima ta ra gai, Evil-Merodak ra king Babilon i ga mari Ieoiakin ra king Iuda, ta ra luaina kilala ta

kana kini na king, ma i ga ben vairop ia kan ra pal na banubat; ³² ma i ga tata na varmari pirana, ma i ga vangala kana kini ta ra kini kai ra lavur king nina dia ga ki varurung me aro Babilon. ³³ Ma i ga kia vue kana mal na pal na banubat, ma i ga ian ta ra vatar na nian kai ra king ta ra lavur bung i ga laun boko tana; ³⁴ ma ra king Babilon i ga tul vatikene tar ra tiniba pirana ta ra bungbung par tuk tar ta ra bung i ga mat i tana, ta ra lavur bung i ga laun boko tana.

**A BUK TABU A MAULANA KUNUBU ma A
KALAMANA KUNUBU**
**The Holy Bible in the Kuanua language of Papua New
Guinea**
Buk Baibel long tokples Kuanua long Niugini

Copyright © 1882-1983 Bible Society of Papua New Guinea

Language: Kuanua or Tinata Tuna or Tolai (Kauana)

Translation by: Bible Society of Papua New Guinea

1882 Mark 1883 +Matthew 1885 +Gospels (with revised Mt. Mk) BFBS NSW
Aux, Sydney 1891 +New Testament 1901 +New Testament (revised) BFBS,
London Translated by James Chalmers and W.G. Lawes (LMS)
1935 +New Testament [Repr +1942-1951] BFBS, London Translated by R.
Lister Turner and J.B. Clark (LMS)

1959 +New Testament 1962 +Genesis 1964 +Psalms BFBS, London and
Sydney 1971 1 Peter J. Palmer, Auckland 1973 +Bible (Repr 1974-+1991 BS
in Papua New Guinea, [Port Moresby-Lae] Revised and translated by Percy
Chatterton (LMS), assisted by Taunao Agaru, Reatau Mea, Morea Igo, Egi
Raka, Puka Oala, Mavara Hekure, and Dago Morea

This translation is made available to you under the terms of the Creative
Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it
in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are
licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses,
please contact the respective copyright owners.

2015-01-26

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 9 Oct 2020

bbc5a26d-4db3-53f1-9593-2319b90317db